

Predsednik Republike Slovenije odlikoval zaslužne / str. 2

Foto STA

Občni zbor Zadruga Goriška Mohorjeva Naša kriza je finančna, strukturna in politična

Stanje Zadruga Goriška Mohorjeva je težavno in zapleteno, finančna slika se je močno poslabšala, kriza pa ni zgolj finančna, temveč tudi strukturna in politična. To je med drugim poudaril Peter Černic, predsednik upravnega odbora Zadruga, ki izdaja Novi glas, mesečnik Pastirček in knjige Goriške Mohorjeve družbe, na rednem občnem zboru v petek, 22. aprila, v prostorih galerije Ars na Travniku v Gorici.

Tokrat ni začel s poslovnimi rezultati preteklega leta (77 tisoč evrov izgube), temveč s predstavitvijo smernic proračuna 2016. To pa zato, ker "je finančna stabilnost Zadruga pod vprašajem". Če računamo na finančna sredstva, kot smo jih prejeli v lanskem letu, znaša predvideni proračun za leto 2016 nekaj več kot sto tisoč evrov izgube. To pomeni, da bi se glav-

nica Zadruga skoraj izničila, kar pa bi postavilo pod vprašaj sam obstoj Zadruga.

Nekatere spremembe na področju evropske zakonodaje nam že ustvarjajo potencialno velike težave; sprejema se tudi nova državna zakonodaja o tisku; deželna vlada sili v to, da bi se združevali medijski subjekti. Tudi zaradi teh elementov, ki jih doživljamo od blizu, "je naša prihodnost zelo negotova". Postavlja se vprašanje, ali bo lahko preživela struktura Zadruga, ki je nastala leta 1993, da bi združevala medijske subjekte v katoliško-liberalnem delu naše manjšinske skupnosti. Drugo vprašanje je "deželna narava" Zadruga: to vprašanje ostaja odprto od vsega začetka. Dejstvo, da nam ni priznana deželna razsežnost v okviru Sveta slovenskih organizacij, je drug pomemben element naše strukturne krize. Tretji pomemben element je notranja organizacija Zadruga: z nepoklicnih temeljev smo profesionalizirali do ločene segmente, ni nam pa uspelo priti do po-

klicnega vodenja celotne strukture, kar se pozna v fazi odločanja.

Drug vidik krize je političen: Černic je poudaril, da je Zadruga nastala v okviru SSO-ja. Danes "po mojem mnenju ni jasno, kakšno mesto zavzema Zadruga v sklopu SSO-ja na lestevici prio-

ritet". Stanje je nejasno že več kot desetletje, a dejstvo je, da nimamo jasnih sporočil, koliko smo pomembni za SSO. Brez tega ne moremo načrtovati ničesar. Če smo ena izmed ustanov, ki morajo ostati, lahko poslušamo na en način.

/ str. 12

Društvo slovenskih izobražencev - Kulturni center Lojze Bratuž - Krožek Anton Gregorčič
vabijo na

GOSARJEVA VEČERA V TRSTU IN GORICI

Dr. Andrej Gosar (1887-1970)

Pravnik, sociolog in politik. Spada med glavne utemeljitelje krščanske socialne misli na Slovenskem.

Ob obeh priložnostih bo na ogled dragocena dokumentarna razstava.

Ponedeljek, 2. maja, ob 20.30 v Peterlinovi dvorani v Trstu

Četrtek, 5. maja, ob 20.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici
v okviru Srečanj pod lipami

www.parrucchelanza.com Najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje

PARRUCCHE
Lanza

• KOZMETIKA ZA LASE
• PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE
IN KOZMETIČARKE

Gorica - Ul. Garibaldi, 13 - na vogalu na trgu pred občino - Tel. 0481 240078
Odprto vsak dan od ponedeljka do sobote od 9.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.30

POSEBNA PONUDBA SUŠILCEV ZA LASE!

Če prinesete ta kupon, ugodnosti se ne seštevajo, do 30. junija 2016 boste imeli pri nabavi kakršnega koli profesionalnega sušilca za lase, ki stane najmanj 29.50 evrov,

POPUST 8 EVROV.

V Trstu in Gorici

Pomembna večera o dr. Andreju Gosarju

Prihodni teden bo mogoče na dveh različnih, a povezanih okroglih mizah tudi pri nas temeljiteje spoznati življenje in delo pravnik, sociologa in politika Andreja Gosarja (Logatec, 30. nov. 1887 - Ljubljana, 21. apr. 1970), ki velja za enega najvidnejših utemeljiteljev krščanske socialne misli na Slovenskem.

V ponedeljek, 2. maja, bo tej osebnosti ob 20.30 posvečen redni "ponedeljkov večer" Društva slovenskih izobražencev v Trstu, v četrtek, 5. maja, ob 20.30 pa Srečanje pod lipami v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici v priredbi samega Centra in Krožka Anton Gregorčič. Ob obeh priložnostih bo na ogled dragocena dokumentarna razstava, ki jo je pripravila Knjižnica Logatec.

Andreju Gosarju je bil v letu 2014 posvečen simpozij v domačem Logatcu in na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani, ob tem so v Narodni in univerzitetni knjižnici postavili razstavo o njegovem življenju in delu. Predavanja s simpozija so pri celjski Mohorjevi družbi v letu 2015 izšla v zborniku z naslovom Dr. Andrej Gosar (1887-1970), ki sta ga uredila zgodovinar Jure Gašparič in urednica Alenka Veber. V njem najdemo referate strokovnjakov iz matice,

tudi zamejstva. Nekateri izmed njih bodo spregovorili na omenjenih okroglih mizah v Trstu ali Gorici. Kdo pa je bil Andrej Gosar? Po prvi svetovni vojni se je zaposlil

na poverjeništvu za socialno skrbstvo na Deželni vladi v Ljubljani, kot viden predstavnik Slovenske ljudske stranke je bil nato izvoljen za poslanca v Beogradu ter bil tudi minister za socialno politiko. Delavstvu je poskušal preskrbeti delo, s tem da je reorganiziral borzo dela, posvetil se je bolniškemu zavarovanju in izdelal načrt reorganizacije zavarovanj.

Bil je redni profesor za ekonomijo in sociologijo na Tehniški fakulteti v Ljubljani, v letih 1936-39 tudi njen dekan. Predaval je do upokojitve v letu 1958.

Že med študijem je začel objavljati prispevke o socialnih vprašanjih, med drugim je sourejal revijo Socialna misel. Med obema vojnama je bil izstopajoč oblikovalec krščansko socialnega aktivizma. Objavil je 15 knjig, med katerimi je najbolj opazno narodnogospodarsko in sociološko delo v dveh knjigah Za nov družabni red (1933 in 1935), ki je bilo deležno tudi največ odzivov vseh političnih polov. Med marksisti se je v Ljubljanskem zvonu pod psevdonimom Ivan Kováč nanj odzval tudi Edvard Kardelj, ki je nekaj Gosarjevih idej prenesel v jugoslovanski model samoupravljanja.

V politiki je zastopal sredinsko krščanskodemokratsko usmeritev, ki jo je ohranil tudi med vojno, ko je imel veliko stikov tudi z "goriško sredino". Jeseni 1944 so ga nacisti odpeljali v Dachau, po vojni pa je moral živeti precej anonimno, saj je brez podpisa objavil samo nekaj člankov v Oznanilu (predhodniku današnje Družine), na Tehniški fakulteti pa je do upokojitve predaval stranske pravne predmete.

stike v madžarski visokošolski prostor in podpora Slovencem na Madžarskem v skrbi za ohranjanje materne jezika in kulture" pa je bil danes odlikovan tudi jezikoslovec Karl Gadanyi.

Nekdanjega dolgoletnega dekana graške pravne fakultete Gernota Kocherja pa je predsednik odlikoval za "zasluge pri krepitvi sodelovanja med slovenskimi in avstrijskimi strokovnjaki humanističnih in pravnih znanosti". Med nagrajenima novinarjema je bil tudi dolgoletni dopisnik RTV Slovenija iz Celovca Lojze Kos, ki ga je predsednik odlikoval za "dolgoletno delo na področju obveščanja o slovenskem zamejstvu v Avstriji in za prispevek k večjemu razumevanju problematike slovenske manjšine v Avstriji".

Prav tako je bila za "dolgoletno delo na področju obveščanja o slovenskem zamejstvu v Italiji in za prispevek k večjemu razumevanju problematike slovenske manjšine v Italiji" z medaljo za zasluge odlikovana dopisnica RTV Slovenija iz Trsta Mirjam Muženič.

Medaljo za zasluge je prejel še dolgoletni voditelj Sveta slovenskih organizacij dr. Drago Štoka. Odlikovanje je prejel za neomajno prizadevnost pri delu v dobrobit zamejskih Slovencev v Italiji ter za krepitev njihove narodne in jezikovne zavesti. Medaljo je predsednik Pahor vročil tudi zamejskemu podjetniku in publicistu Marjanu Terpinu, in sicer za prispevek k uveljavljanju enakopravnega položaja slovenske narodne skupnosti v Italiji in utrjevanju enotnega slovenskega kulturnega prostora.

Pokrajine začele postopek ukinitve

Ustanovile so se medobčinske unije, a ne za vse

Mnogo je neznank, ki se odpirajo po 15. aprilu, ko je zapadel rok, ki ga je postavila deželna uprava FJK za ustanovitev novih medobčinskih teritorialnih unij, kot jih predvideva reforma na podlagi

nje. Slednji dve sta za vstop postavili določene pogoje, ki sta jih potrdila dva občinska sveta. Vstop pa so zavrnile občine Dreka, Grmek, Podbonesec, Prapotno, Sveti Lenart, Špeter in Tavorjana. V uniji Terskih dolin je

večalo na 15% v drugem letu in 30% v tretjem letu. Na podlagi deželne časovne razporednice naj bi unije začele izvajati občinske funkcije posredno ali neposredno od 1. julija naprej. Druga pomembna novost zade-

OBMOČJE IZVAJANJA ZAKON 38/2001	
OBČINE V UNIJAH	OBČINE IZVEN UNIJ
POKRAJINA TRST: JULIJSKA UNIJA	
Trst, Zgonik	Milje, Dolina, Repentabor, Devin Nabrežina
POKRAJINA GORICA: UNIJA KRAS SOČA JADRAN	
Doberdob, Tržič, Ronke, Zagraj	
POKRAJINA GORICA: UNIJA BRDA ZGORNE POSOČJE	
Gorica, Krmin	Sovodnje ob Soči, Števerjan
POKRAJINA VIDEM: NEDIŠKA UNIJA	
Čedad, Sovodnje, Srednje	Dreka, Grmek, Podbonesec, Prapotno, Sveti Lenart, Špeter, Tavorjana
POKRAJINA VIDEM: TERSKA UNIJA	
Bardo, Ahten, Neme, Fojda	Tipana
POKRAJINA VIDEM: UNIJA ŽELEZNE IN KANALSKE DOLINE	
Naborjet-Ovčja vas	Rezija, Trbiž

zaščitnega zakona, pa ni bilo velikih sprememb.

Na Tržaškem sestavljajo novo Julijsko unijo le občini Trst in Zgonik. Na Goriškem sta zaživele dve uniji: tržiška unija z uradnim dvojezičnim imenom *Carso Isonzo Adriatico - Krasi Soča Jadran* in goriška unija z uradnim enojezičnim imenom *Collio - Alto Isonzo*. V prvo ni pristopila le občina Fogliano-Redipuglia, v drugo pa niso pristopile občine Dolenje, Sovodnje ob Soči in Števerjan. Občini Fogliano-Redipuglia in Dolenje sta v skupini uprav, ki so proti reformi podpisale priziv na Deželno upravno sodišče. Rzsodba pa naj bi bila znana 26. maja, če ne bo prej prišlo do kompromisne rešitve z deželno upravo.

Tudi na Videmskem je stanje različno. K Nediški uniji so skupaj z ostalimi občinami pristopile občine Čedad, Sovodnje in Sred-

vstop zavrnila občina Tipana. Ostale občine Bardo, Ahten, Neme in Fojda, ki spadajo v izvajanje zaščitnega zakona 38/2001, pa so pristopile. V Unijo za Železno in Kanalsko dolino je vstopila občina Naborjet-Ovčja vas, zunaj pa sta ostali občina Rezija in Trbiž.

Uradna ustanovitev medobčinskih teritorialnih unij predvideva tudi izvolitev predsednika unije. Za tržiško medobčinsko unijo je bil za predsednika izvoljen župan Roberto Cosolini. Tržiški uniji bo predsedovala županja Silvia Altran, goriško bo vodil goriški prvi mož Ettore Romoli, nediško unijo pa bo vodil čedajski župan Stefano Balloch.

Zavrnitev pristopa v unije bo pomenila 7,5% znižanje prenosa deželnih sredstev iz izenačevalnega sklada. V kolikor pa bi občina vztrajala pri zavračanju vstopa v unijo, se bo znižanje po-

va pokrajine, ki so začele pripravljati postopek prenašanja pristojnosti na deželo in občine. Tudi to predvideva omenjeni zakon 26/2014 in vodi v dokončno ukinitve štirih pokrajin v deželi Furlaniji Julijski krajini. Pomembno vprašanje je, kam in kako bo po novem dodeljeno osebje, ki je bilo zaposleno na pokrajinski ravni. Kot izgleda, se bo to začelo junija in se končalo nekje v začetku prihodnjega leta. Prenos pokrajinskih funkcij na občine pa naj bi se zgodil s 1. oktobrom. Kot je bilo zapisano na začetku, je neznank še vedno veliko. Tako župani in ostali upravitelji pa tudi navadni občani se namreč sprašujejo o posledicah te reforme, ki je sprožila marsikatero slabo kri. Največja bojazen je, da bomo v prihodnje imeli slabše javne storitve, na katere bo imela posamezna občina bolj ali manj omejeno možnost vpliva.

Predsedniška palača v Ljubljani

Predsednik Pahor vročil medalje za zasluge

Ker se podelitve visokih slovenskih odlikovanj naših zaslužnih predstavnikov nismo mogli udeležiti, objavljamo samo novico, ki jo povzemamo po STA, kot objavljamo tudi fotografijo, ki nam jo je Slovenska tiskovna agencija posredovala. Še vedno namreč delamo v nemogočih razmerah. / Ured.

Predsednik države Borut Pahor je v torek, 26. aprila, z medaljami za zasluge odlikoval zamejske Slovence in dolgoletne novinar-

je, ki pokrivajo zamejsko problematiko v Italiji, Avstriji in na Madžarskem. Medaljo za zasluge je Pahor vročil dr. Dragu Štoki, Marjanu Terpinu, Mirjam Muženič, Lojzetu Kosu, odlikoval pa je tudi Giorgia Banchiga, Gernota Kocherja in Karla Gadanyija. Novinar, publicist in poznavalec zgodovine beneške Slovenije Giorgio Banchig je odlikovanje prejel za "prizadevno delo za ohranitev slovenskega jezika, kulture in zavesti". Za "uspešno umeščanje sloveni-

Zbirna stranka Slovencev v Italiji

Iskrene čestitke ob podelitvi Medalje za zasluge Republike Slovenije naj prejmejo dolgoletni vodilni člani SSK Drago Štoka, Marjan Terpin in Giorgio Banchig.

Trst - Gorica - Videm

Povejmo na glas

Globalizacija in slovenska neenotnost

Globalizacija bi morali manjši narodi goziroma države, kamor sodi tudi Slovenija, jemati dosti bolj resno, kot se to dogaja doslej. Globalizacija resda odpravlja meje, povezuje svet v eno samo celoto in s tem vzpostavlja močnejši občutek za skupno usodo in s tem miselnost, ki naj uspešneje rešuje planetarne probleme. Mednje med mnogimi drugimi sodi dejavnejša skrb za zdravo okolje. Toda osrednji instrument tega nastajanja novega sveta je svobodni trg, ki pa ima več obrazov, gotovo ne samo tistih lepih. Svobodni trg namreč vrednoti pomen posameznih držav po njihovi velikosti, se pravi po številu prebivalcev. Več prebivalcev ko ima določena država, večji trg predstavlja in le to nekaj šteje. Pred dobrima dvema desetletjema smo vsaj v Evropi upali, da bo s padcem ideologij prišlo do resnične enakopravnosti vseh narodov in držav, ne glede na njihovo velikost. To pa se ni zgodilo, svobodni trg je na nov način potrdil prastaro resnico, da so veliki pomembni zato, ker so veliki in majhni manj pomembni, ker so fizično majhni. Lahko torej trdimo, da se globalizacija dogaja predvsem na materialni ravni, to pa bi seveda moralo dati misliti vsem, ki so majhni in med katere vsekakor sodi tudi Slovenija in z njo manjšinske skupnosti Slovencev v bližnjih državah. Več kot jasno je namreč, da globalizacija premoč velikih utrjuje in da na povsem praktičnih ravneh vsemu, kar je majhno, daje vse manj možnosti. Dovolj se je spomniti vse večjih trgovinskih mrež in

velikih kapitalov, ki vse, kar je majhno in drobno, vključujejo v večje povezave, ali pa jih odrinejo v stran. Veliki kapitali se po pravih svobodnega trga širijo na vse strani in preko vseh meja ter osvajajo prostor tam, kjer imajo za to priložnost. Ob tem se je mogoče spomniti, koliko uglednih in simbolno zelo pomembnih podjetij in naslovov je Slovenija v zadnjih letih dala v roke vlagateljem od zunaj. Vse močnejši je občutek, da sorazmerno veliko ali celo preveliko, kar utegne pričati o tem, da v državi ne obstaja dovoljšnja pozornost, kolikšno odpiranje svobodnemu trgu je še dopustno in kakšen pristop je pravi. Močan tok globalizacije bi tudi zaradi drugih problemov zahteval mnogo enotnejšo in s tem trdnejšo politično organiziranost, ki bi bila v večji meri kos globalnemu dogajanju in njegovim preobratom. Namesto tega pa je na delu trdovratna želja po nadaljevanju notranjega spopada, ki le spodkopava. V tej luči je več kot osupljivo in gotovo nekoristno, da Slovenija do sedaj ni vzpostavila enotnega političnega stališča niti do pribežniške krize, ki je tragičen rezultat globalizacije - tukaj bi bila enotnost daleč najboljši ali celo edini dober odgovor. In večja notranja enotnost bi bila dobrodošla, če že ne nujna, tudi med nami, med slovensko skupnostjo v Italiji. V zadnjem obdobju smo bili deležni res velike okrnitve naše upravne zastopanosti, kar se ob večji notranji strnitvi nemara ne bi zgodilo.

Janez Povše

POGOVOR Milan Petek Levokov

“Nova Gorica je bila precej kulturno in gospodarsko živahno mesto..”

Milan Petek Levokov je ime, ki ga uporablja Milan Petek kot pisatelj in pesnik, prav Novi Glas je pred leti bil tisti medij, ki je pisatelj Petka prepričal, da je dal svojemu priimku še družinsko ime, da ga ne bi zamenjali s soimenjakom, ki pa je bil časnikar in je nato zavil v politične vode. Milan Petek živi v Novi Gorici, kjer dela kot sodnik, leta 1960 pa se je rodil na Ptuj na Štajerskem, doslej je objavil že več kot trideset knjig, prejel je več literarnih nagrad, letos je bil v ožjem izboru za nagrado Modra ptica, dvakrat pa tudi že finalist za nagrado Desetnica. Za Novi Glas je lansko leto napisal potopis po Poljski.

Z Milanom prijateljujeva že nekaj let, zanimivo pa je, da sva se spoznala na nekem branju poezije v Bukovici, branju poezije, ki jih skorajda ni več, vsaj pri nas ne. Večkrat nas obišče v uredništvu, da zavijeva na kavo, pred časom pa smo o njem pisali tudi na kulturnih straneh, ker je pri Apokalipsi izšel njegov dobri roman Ljudje na burji, v katerem prikaže usodo starca, ki se tik pred odhodom v večnost ozira nazaj, kar pisatelju omogoči, da pred nami razgrne živo paleto Goriške in Vipavske doline ter seveda ljudi, ki živijo na burji.

Nam lahko poveš, kako si sploh prišel v Novo Gorico in kdaj si začel pisati?

Žena je doma iz Kanala ob Soči, spoznala sva se v študentskih časih v Ljubljani in po koncu študija je bilo treba nekam oditi, si najti delo, svoj prostor pod soncem - in sva se odločila za sončno Primorsko, recimo. Vsaj takrat je bila Nova Gorica precej kulturno in gospodarsko živahno mesto, v katerem sem se takoj dobro počutil. S pisanjem sem se ukvarjal že prej, a moja prva resna objava je bila v takratnih Primorskih srečanjih.

Si Štajerec, s katerimi imamo Primorci poseben odnos, tako zgodovinski kot značajski, se tudi tebi tako zdi, da nekako nevsiljivo skupaj pademo?

Sam si - humorno - razlagam ta "posebni" odnos, privlačnost med enim in drugim s tem, da smo oboji povezani z morjem. Primorci s svojim Jadranom, mi Štajerci pa z nekdanjim Panonskim, iz katerega bregov prihajam tudi sam. Odraščal sem v ravninsko-gričevnatem svetu, torej pod širokim odprtim obzorjem, in to sem našel tudi tukaj, posebej ob morju, ki ga moram vsake toliko časa videti, da začutim njegovo širino in odprtost. Nisem imel težave s preklapljanjem iz Štajerske v primorsko okolje, ker sem že od prihoda v Ljubljano najprej srečal Primorce, celo Goričane, moja "cimra" v študentskem domu sta bila Primorca, eden tudi iz Nove Gorice. Skratka, na neki način sem se že v študijskih časih bolj vrtel v primorskih krogih kot v katerih drugih.

Z grdim izrazom, ki so mi ga večkrat nadel, bi rekli, da si v Novi Gorici tudi ti "pristopa-

vec"; če že tebi ne morejo reči, kot si nekateri dovolijo meni, da si "tisti od tam gor". Kako si se vključil v družbo in kako so te sprejeli?

Imel sem srečo, ker sem nekaj ljudi že poznal od prej, preko njih sem se umestil v socialno okolje Nove Gorice. Bil sem seveda prišlek, a v tistem času, ob koncu osemdesetih let, je bilo to nekaj običajnega, veliko je bilo prišlekov, tudi v službah, kjer sem takrat delal. Zdi se mi, da so ljudje v tistem času bili bolj mo-

Foto JMP

bilni kot danes. Seveda sem pa sčasoma zaznal, da obstaja razlika med domačini in nami, ki smo od drugod. Veliko odločitev sprejemaš na neformalni ravni, med socialnimi mrežami, kamor kot človek od zunaj ne moreš zraven. Na fini način se ti pove, kam spadaš. To je veljalo takrat, ko so se še delila stanovanja, službe, položaji, enako velja tudi danes. Ker sem tukaj že tri desetletja, marsikaj vidim, zaznam, prepoznam. Po tej plati Goriška ni v ničemer drugačna od ostalega dela Slovenije.

Kot Novogoričan rad zahajaš v Gorico, zakaj?

Gorica ponuja urbano okolje, ki ga pogrešam v Novi Gorici. Če tukaj odpišem nakupovalne centre, veliko "mestnega" ne ostane. Čudim se, da v Novi Gorici še vedno nimamo (in najbrž tudi ne bomo nikdar imeli) običajnega parka sredi mesta, kamor bi lahko šli posedet vsi ti stanovalci iz blokovskih naselij. Gorica to ima, sredi mesta, kamor pač park spada. Zato z ženo zahajava v Gorico, na sprehod in na dobro kavo.

V romanu Ljudje na burji si napisal dejansko veliko o naši primorski zgodovini, predvsem pa si dal jasno vedeti, da tudi tebi ni vseeno, kakšen odnos imamo do jezika, do preteklosti in samobitnosti.

Za roman Ljudje na burji sem moral pridobiti nekaj kilometrine življenja na Primorskem, tega se ne da takoj zapisati, iz prve roke. Sem opazovalec in iz osnovne zgodbe starca, ki se bori za napis dobrodošlice pred mestom v slovenskem jeziku, se mi je počasi sestavljala veliko širša slika. Kot prišlek sem o primorski zgodovini, razen tistega, kar sem poznal še iz šole in branja kakšnih knjig, na primer Kaplana Martina Čedermaca, bolj ma-

lo vedel. V stiku z ljudmi, ki so mi pripovedovali svoje zgodbe še iz časov fašizma, potem vojne ter nato iz časov narodne osvoboditve, sem začutil, da sem se znašel pred svetom, o katerem vem o bolj malo in da ta svet, skupaj z ljudmi, izginja v pozabo. Zdaj še živijo pričevalci tistega časa, ko njih več ne bo, bo vse, kar ni zapisano, izginilo. Zgodbe posameznih junakov iz romana Ljudje na burji so v precejšnji meri resnične, nekaj pa je dodala pisateljeva umetniška svoboda.

Osnova načrta romana pa je seveda skrb za jezik; za slovenski jezik, nekdanj, pod fašizmom prepovedan, danes pa se na to pozablja in z njim počne kot svinja z mehomo. Tako posamezniki kot državne institucije, tudi tiste najvišje. Redkokdaj opazim, da bi naši državniki v tujini kot tudi doma, ko sprejemajo tuje državnike, uporabljali slovenski jezik. Nenavadno je, da se slovenski državniki v komunikaciji zelo hitro prilagodijo sogovorniku in preklonijo na njegov jezik. In če to počne predsednik države in premier - kaj sploh še lahko očitam drugim, navadnim ljudem?

Prevečkrat se govori, da so danes meje padle in zraven še dodaja, da so meje ostale v glavah, a sam mi lahko pritrdiš, da po vstopu Slovenije v Evropsko unijo sodelovanje med Gorico in Novo Gorico le ni tako, kot bi moralo biti, vsaj tako ni, kot smo ga vsi na tihem pričakovali.

To je paradoks, ki mene tudi preseneča. Če se že zatika med državnimi institucijami, bi pričakoval veliko večjo odprtost in pretok ostalega na nižjih, običajnih nivojih življenja. V kulturi, na primer. Kaj se dogaja čez mejo, v zamejstvu, vem le iz prebiranja Novega glasa, vsa časa časopisa, v kakšne druge medije iz matične domovine pa te novice ne zaidejo. Razen če ne gre za kaj negativnega, takrat se to lažje prebije čez "mejo". Tudi to, da na razpisih s področja kulture v Mestni občini Nova Gorica ne more konkurirati zamejski literat, ker ni rezident naše mestne občine, je absurd. Lahko je to avtor, ki živi na drugi strani Erjavčeve ulice, meter stran od meje, a ne pomaže nič. Tudi na literarni nastop v Goriški knjižnici (Gorica) sem bil povabljen le enkrat, pred

leti, kam drugam pa ne. Slovenski avtorji z ene in druge strani meje se že slabo poznamo, kaj šele da bi se poznali z italijanskimi.

Hočeš nočeš imata Nova Gorica, kjer živiš, in Gorica, kjer se ponavadi na Travniku ob kavi srečujeva ter pogovarjave, skupno tudi to, da sta obe, vsaka v svoji državi seveda, periferija, obrobje, provinca, če se lahko naslonim na enega tvojih esejev, ki je bil objavljen na svetovnem spletu. Obrobni mesti torej, ki nista znali zaživeti skupaj, pa vendar prisiljeni živeti skupaj, kar so doslej razumeli edinole (tuji) trgovci na slovenski strani državne meje, glej Qlandio, ki je živ primer integracije dveh mest mimo vseh političnih akterjev in kulturnih razumnikov ter vsakovrstnih strokovnjakov. Razumljivo je, da za "biznis" ni meje, očitno je v naši čezmejni politiki, tudi kulturni, premalo "biznisa", povezovanja, kjer bi lahko vsak nekaj dobil. V kulturnem smislu je eno in drugo mesto neizstopajoče, kakšnih presežnih kulturnih dogodkov nimata. Ne koč so bila v Novi Gorici srečanja malih gledališč, danes tega več ni, kaj novega pa tudi ne. Mesti, ki živita tako blizu eno poleg drugega, bi morala ponuditi kakšne mednarodne kulturne dogodke, tradicionalne, ali s področja filma, gledališča, literature itd. V Evropi se tudi tako majhna mesta postavljajo na kulturni zemljevid in dobivajo prepoznavnost, naša bližina Srednji Evropi in Mediteranu je lahko prednost, v sejmih kulinarike so to Goričani že ugotovili. Vendar če ni idej in vizije kaj in kako, ne pomaže nič. Da živimo v provinci, niso krivi drugi, to mesto si določamo sami. Pred leti, ko je to okolje Goriške bilo drugačno, bolj ekonomsko in kulturno impulzivno, je bilo drugače. Ko se je sesulo gospodarstvo, je posledično imelo to vpliv na vse ostalo. Enako se dogaja tudi v drugih okoljih, ki jih je prizadela kriza. Nazadnje se vse koncentrirava v prestolnici, kjer se deli denar itd., in tudi mesto Ljubljana ima drugačen pogled na kulturo. To zanje ni strošek, temveč vlaganje, ki prinaša rezultate na daljši rok.

Izdal si večinoma trideset knjig, pišeš za otroke, mladino, odrasle, tvoje pravljice se berejo tako na Radiu Slovenija kot na Radiu Trst A, napisal si knjige poezije in romane, pa vendar se nekako zdi, da tudi v pisateljskem stanu živiš na obrobju, na periferiji. Nekaj misli o tem.

Tvoje opažanje precej drži, vendar - tu sem. Pišem in objavljam, moje knjige izhajajo pri različnih založbah po Sloveniji. Običajno je tako, da, ko je tekst pripravljen, se pojavi založnik. Manjka mi seveda marketinga, da bi se bolje prodajal kot pisatelj, da bi dobival pisateljske štipendije in nagrade, literarna gostovanja in podobno, česar so bolj deležni avtorji, ki živijo v centru, na obeh medijem, kulturniški oblasti itd.

/str. 8
Jurij Paljak

Naši študentje v Ljubljani / Ilaria Bergnach

Študiramo način življenja, navade

Ime: Ilaria Bergnach
Doma si iz: Števerjana
Študiraš: Etnologijo in kulturno antropologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani
Najraje: sem v dramski družini iz Števerjana, se pravi imam najraje gledališče
Ko pomislim na etnologijo se mi pred očmi izrišejo slovenski kozolci in skrinje. Kako pravzaprav izgleda ta študij?

Kozolci in skrinje se ti prav prikažejo! (smeh) Študiramo način življenja, navade etničnih skupin. Na začetku imamo pri predmetu Etnologija Slovenije veliko terenskega dela, v prvem semestru smo intervjuvali kmete, delavce na kmetiji, v drugem semestru pa intervjuvamo delavce v industriji, predsem v Krškem, ker je tam večji industrijski center. Naučimo se različnih načinov raziskovanja. Kulturna antropologija pomeni v bistvu, da se raziskuje na terenu, greš do osebe, jo intervjuvaš, lahko intervjuvaš tudi ljudstvo. Na koncu raziskovanja antropolog napiše monografijo. Malinowski (o. p. Bronislaw, poljski antropolog), ki ga večkrat omenimo, je intervjuval razna ljudstva tako, da se je prav naselil mednje in tam živel. On je rekel, da si delo antropologa izpolnil, ko postaneš del življenja tega ljudstva, ko so ti njihove navade normalne, ko njihov način življenja postane tvoj.

Obstaja kaka formalna razlika med etnologijo in kulturno antropologijo? Poglej na Wikipedijo! (smeh) Pravzaprav sta zelo povezani med sabo. Tvoja začetna izbira je bila etnologija, kulturna antropologija in kitajščina, kar je zelo zanimiva kombinacija. Kako si prišla prav do te izbire?

Hotela sem se učiti kitajščine, ker mislim, da ti nudi veliko možnosti v delovnem svetu. Kitajščina, portugalsčina, ruščina so praktično jeziki prihodnosti, ker imajo večji trg. Zaključila sem humanistični licej v Gorici in, ko je bil čas za vpis, mi je profesorica, odgovorna za usmerjanje, rekla, da me vidi na etnologiji. Tako sem si rekla, poskusim. Na začetku se mi je kitajščina zdelo fantastična, ampak ko si dvopredmetni študent, je zelo težko, da nadoknašiš sam. Je veliko pismenk, vsaka izmed teh ima veliko različnih pomenov, slovnica je povsem drugačna od naše. Zato sem se odločila, da kitajščino za zdaj opustim. Etnologija pa mi je zanimiva, ker nadaljujem nekako to, kar smo delali na humanističnem liceju. Obravnava psihološke in sociološke teme, omenimo veliko filozofov, ki jih poznam in mi je lažje.

Kaj ti je pri tvojem študiju najbolj všeč?

Najbolj mi je všeč delo na terenu, najbolj, ko ti razloži, kako priti do sogovornika, kako se pogovoriti z njim, kako interagirati, kakšna vprašanja je pametno, da postaviš. Intervjuji do zdaj so najbolj zanimivi.

Ti bi bilo torej všeč se zapo-

sliti na tem področju?

Ja, mislim, da ja. Moj cilj je potovati in se mi zdi, da ta študij mi bo dal to možnost.

Kako bi opisala prehod iz števerjanskih gričev v slovensko prestolnico?

Mi manjkajo vinogradi! Je vse sivo tam! (smeh) Saj se znanjem, nisem imela večjih problemov. A ko si navajen, da se zjutraj zbudiš in vidiš vinograde in gozd... je vse drugo. Ljubljana je večja, kaotična in zelo urbanizirana, je veliko ljudi, turistov, domačinov. Prve mesece sem imela malo domotožja. Zdaj pa, ne rečem, da se počutim ljubljanka, a malo manjka... Ker imam primorski naglas! (smeh)

Kaj so pa, recimo, pozitivne plati študija v Ljubljani?

Ljubljana je vsekakor univerzitetno mesto, je veliko študentov, veliko ponudb, kar je zame veliko izziv, ker pomeni, da moram biti disciplinirana. Moram vedno "tekmovati", ne z drugimi, ampak s sabo, vsak dan moram biti boljše. Veliko je stvari, ki te lahko omamijo, raztresejo.

Si tudi vodja dramske družine v Števerjanu. Kako usklajuješ svoj študij v Ljubljani in delovanje le te?

Dejstvo, da moram organizirati 20 ljudi in še svoje življenje, je bilo na začetku težko. Ko se moraš vrniti iz Ljubljane na vajo, zjutraj pa spet v Ljubljano, na faks, je naporno, a potem postane trend. Nikoli ne veš, ali se ti bo potem v življenju zgodilo, da boš moral biti en dan doma in naslednji dan moraš na letalo in v London ali kamorkoli za delo. Moraš biti fleksibilen!

Zakaj je važno, da se človek udejstvuje na več področjih?

Ker knjige ti ne dajo vsega, moraš tudi sam izkusiti. Lastna izkušnja je konec koncev najvažnejša. Knjiga in faks ti dasta določeno znanje. Ko se ti zgodi kaj izven tega, je težko, da se znajdeš, če nimaš drugih izkušenj. Ne smeš biti "projek-tiran" samo na eno stvar, biti moraš "open minded"!

Lucija Tavčar

Razmišljanje

Ob papeževem nagovoru migrantom

Izjave generala in profesorja za strateške študije Carla Jeana, so kot strela z jasne- ga udarile v italijanski medijski prostor. Časopis *Libero*, znan po ostrini in skrajnosti svojih stališč, je dan po papeževem obisku na otoku Lesbos, objavil intervju, v katerem je omenjeni general tehnično ugotovil, da Evropa zaradi svoje politične razdrobljenosti ni v stanju upravljati tako velikega selitvenega vala. Obenem pa je cinično poudaril, da, potem ko ponovno stopata v ospredje jadranska in sredozemska pot v Evropo, je za Italijo edina rešitev pred migranti ustvariti v Libiji pregrado, ki bi odklanjala ekonomske migrante, kar naj bi v bolj brutalnem in provokativnem jeziku pomenilo, da je treba »migrante pustiti umreti v puščavi, kjer jih nihče ne vidi, ne pa v Sredozemlju: tu se namreč dviguje preveč prahu, tudi zaradi papeža, ki na migrantsko vprašanje aktivno opozarja in tako onemogoča upravljanje kriznega stanja. « Po tem trdem, za italijanski tisk nenavadnem napadu na papeža, je dan kasneje Frančišek ponovno spregovoril migrantom in jih nagovoril s temi besedami: »Odpustite zaprtost in brezbržnost naših družb, ki se bojijo spremembe

življenja in miselnosti, ki jo vaša prisotnost zahteva. Obravnavani ste kot breme, kot problem, kot strošek, v resnici pa ste dar. « in nadaljeval: »Vsakdo izmed vas je lahko most, ki združuje oddaljena ljudstva, most, ki omogoča srečanje različnih kultur in ver, vsakdo izmed vas lahko predstavlja pot za ponovno odkritje našega skupnega imenovalca to je človečnosti. « Diametralno nasprotni si stališči, ki odražata različna pogleda na migrantsko vprašanje in ki ju javnost in medijsko polemiziranje primerjata ter postavljata na isto raven: na eni strani pragmatizem, geopolitika, znanstvena resnica, ki naj bi imela sicer ciničen, a konkreten recept za rešitev problema migrantske krize, na drugi pa ideal ljubezni, ki bi naivno sprejemal vse, ki so v težavah in bi na ta način ustvaril pogoje za multikulturno družbo. Tisti, ki se nagibajo k pragmatičnim rešitvam, teh je resnici na ljubo v zadnjih časih vse več, se verjetno prepoznajo v stališčih generala Jeana, ki jih logično ovijajo v manj brutalne besede, zagovorniki bratske ljubezni, pa se po naravni poti opredeljujejo za papeževu stališče. Okoli te idejne polarizacije pa se nato krešejo strankarska mnenja.

Morda pa papeževu besede presegajo tako banalno zastavljeno polemiko in imajo veliko globlji domet. Izhajamo iz dejstva, da se papež ne ukvarja z logističnim upravljanjem begunske krize in ne govori niti o tehniki in mehanizmi reševanja problemov, ki so nedvomno stvar politike, ki odloča strategije za reševanje problemov. Skratka, papež se ne ukvarja s tehniko, govori pa o vrednotah in o dometu politike, ki po definiciji ostaja še vedno veda, ki naj bi skrbela za dobro skupnosti. Zaradi tega politika nikakor ne sme spregledati neizpodbitne resnice, ki jo migrantska kriza postavlja v ospredje. Migranti so, poudarja papež, najprej ljudje in kot taki, kljub verskim in kulturnim razlikam, imajo neodtujljive pravice, ki so bile ob koncu druge svetovne vojne zapisane v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah.

Na ta osnovni vidik, ki ima nedvomno večjo težo od ekonomskih in političnih računih, pogosto pozabljam. Človekove pravice, kot trdi kardinal Gerhard Ludwig Müller prefekt kongregacije za nauk vere, je naša civilizacija najprej povzdignila na raven univerzalne vere, nato pa jih sistematično krši kot nikoli

prej. Če pa se to dogaja in če danes nekateri politični voditelji celo dvomijo v uresničljivost tistih načel, pomeni, da je z našo družbo nekaj zelo narobe. Očitno politika potrebuje korenito preobrazbo oziroma spreobrnjenje, ki naj bi jo ponovno usmerilo k etičnemu cilju, ki je bil še ne tako daleč nazaj v času veliko bolj jasen. Zato, če se že vrnemo k izhodiščnemu razmišljanju o sprejemanju migrantov, lahko ugotovimo, da je politika, ki danes misli reševati to zagonevno vprašanje z gradnjo zidov, neetična, predvsem pa je utopična in nerealistična, kar pomeni, da ne razume zahtev časa. Če pomislimo, da bo leta 2050 samo Nigerija imela nekaj manj kot 500 milijonov prebivalcev, skoraj toliko kolikor jih ima danes Evropa, in da bo tedaj svet imel 9 milijard prebivalcev, Evropa pa še vedno 500 milijonov, bo pod takim pritiskom gotovo padel tudi najvišji zid, ki naj bi nas ščitil pred selitvami. To pa se bo verjetno zgodilo z nemajhnim številom žrtev.

Kaj nam torej ostaja? Papež je bil glede tega zelo jasen. Odprimo se do drugih in v dialogu odkrivajmo korenine »naše skupne človečnosti«, da bomo dali ponovnega zagona tisti humanistični kulturi, ki vidi v človeku Božjo podobo in ki usmerja politiko k iskanju pravičnih in človeka vrednih rešitev. To je verjetno danes edino jamstvo za naše preživetje in za preživetje tistih vrednot, v katerih smo bili vzgojeni in s katerimi smo zrasli.

Peter Černic

Cerkveni in družbeni antislovar (20)

Š kot ŠOLA

Zanimivo je prebrati dela britanskega katoliškega zgodovinarja Christopherja Dawsona (1889-1970), tudi z vidika, da je poseben specialist za zgodovino ZDA, ne le Evrope. V 20. stoletju je veljal za vodilnega angleško govorečega katoliškega zgodovinarja in bil znan po svoji pronicljivosti. Umril je sicer pred skoraj

kar pravi naš zanimivi zgodovinar, ki je veliko preučeval prav vzgojno področje. Vsekakor je, kot bomo videli, plavanje proti toku danes zelo mučno, tudi zaradi veliko večjega medijskega in elektronskega vpliva, ki danes usmerjata (ne) vzgojo. »Sodobna usmeritev splošnega izobraževanja tako nezadržno teži k temu, da

petdesetimi leti, pa vendar je v mnogočem še vedno aktualen. Tako prebiram počasi njegovo »Krizo zahodne vzgoje« (The Crisis of Western Education). Nekje pravi, da se ne gre čuditi, da so bile mnoge druge moči veliko bolj učinkovite od diktatorskih moči ali političnih revolucij ter preobratov. Takole pravi – delo je izšlo leta 1961: »V zadnjih sto ali dvesto letih je bilo človeštvo podvrženo procesu, ki teži k poenotenju in univerzalnosti. Imamo npr. Splošno vojaško obveznost, splošno volilno pravico in, na koncu, splošno izobraževanje... Splošno izobraževanje je v bistvu najbolj univerzalno od vseh treh, ker se je sedaj razširilo po vsem svetu, poleg tega pa gre globlje od ostalih dveh, ker neposredno vpliva na človeškega duha in oblikovanje osebnosti. Poleg tega pa gre za silo, ki se neprestano širi, saj ko je enkrat država prevzela odgovornost za izobrazbo nad celotno mlado populacijo v državi, je primorana svoj nadzor razširiti na čedalje več področij – na telesno zdravje šolarjev, na njihovo prehrano in njihovo zdravstveno oskrbo, na njihovo zabavo in porabo prostega časa, nazadnje pa tudi na njihovo moralno dobro počutje in psihološko usmeritev. Splošno izobraževanje tako pripelje do vzpostavitve ogromnega sistema organizacije in nadzora, ki mu je namenjeno, da se bo širil v moči in vplivnosti, vse dokler ne bo pokrival celotnega kulturnega področja in oklepal vsako vrsto vzgoje, od vrtca, pa do univerze«. Ne moremo, da se ne bi strinjali, le da je dandanes vprašanje, kdo zares izvaja tisti vsesplošni nadzor in usmerjanje šolskega sistema, ko ne moremo več govoriti, vsaj ne v takšni meri kot nekoč, o neki močni državi... Dandanes je prišlo do še večjega, svetovnega poenotenja in univerzalnosti, ki mu pravimo tudi globalizacija. To pomeni, da so tendence in pravila, ki jih omenja Dawson, razširjene po vsem planetu, usmerjajo pa jih določeni lobiji in kultura politične korektnosti. Lahko bi še nadaljevali z razmišljanjem v tej smeri, a potem ne bi mogli povedati še česa zanimivega,

postane tekme ali alternativa Cerkvi, ki je tudi sama univerzalna institucija in jo neposredno zanimata človeški duh in oblikovanje osebnosti. Dejansko ni dvoma, da je razvoj splošnega izobraževanja sovpadel s sekularizacijo sodobne kulture in je bil zelo močan dejavnik tega. V razsvetljenosti filozofiji, ki je navdihnila izobraževalno politiko francoske revolucije in evropskega liberalizma, sta bila Cerkev in vpliv religije obravnavana kot moči teme, ki so bile krive za nazadnjaško stanje množic. Posledično je bilo gibanje za splošno izobraževanje razsvetljenjski križarski pohod nedvoumno proticerkvene narave... Cerkev je tako v velikem zaostanku, kar zadeva vpliv na vzgojnem področju. Tu ne gre le za enostavno ne uravnoteženost v bogastvu in moči neke verske manjšine v odnosu do sodobne države. Še bolj pomemben je povsod pronicajoči vpliv sekularnih modelov in vrednot, ki zadeva ves vzgojni sistem, ki kaže kot zastarelo in absurdno idejo neke religiozne kulture kot integrirani del celote politikom, novinarjem in tehničnim strokovnjakom... Kot v času Razsvetljenstva in francoske revolucije, ima namreč tudi sodobni sekularizem svoje ideale in dogme... « To, kar opisuje Dawson je tako pač resničnost, v kateri živimo, ki pa se je v Cerkvi in drugih konservativnih delih družbe najbrž premalo zavedamo. V svojem delu tako britanski strokovnjak predlaga, da bi imeli v katoliških vzgojnih institucijah svoj poseben program. V pluralni družbi bi morala veljati svoboda vzgoje, za katero pa se bo potrebno še pošteno boriti v prihodnje. Papež Benedikt XVI. jo je označil kot enega od treh neodtujljivih načel, o katerih se ne pogaja (principi non negoziabili). Da naredimo pri naši vzgoji v tej smeri vse, kar je mogoče že danes, je pa seveda nujno in je prvi korak v tem bojevanju. Kot je lepo dejal še en Britanec, Chesterton, namreč ne potrebujemo Cerkve, ki bi se gibala glede na svet, temveč Cerkev, ki bi gibala svet.

Andrej Vončina

Društvo Za otroke sveta

Moja je že botra, kaj pa ti?

Novogoričanka Mojca Žorž se je kot članica inštituta I {us} in botra deklici Kumba Badjie decembra lani odpravila v Gambijo. Seznanila se je z delom in načrti slovenskega društva ZA OTROKE SVETA in šole Mobeta. Družila se je z ljudmi, ki so vpleteni v celotno zgodbo izobraževanja in nudenja pomoči skoraj dvestotim otrokom. 1. marca je v izolski mestni knjižnici, v okviru študijskega krožka Svet v dlaneh, doživeto povzela utrinke s svojega potovanja v Gambijo, potek botrstva in zanimive dogodke, ki so prispevali k temu, da se je zaljubila v to deželo nasmejanih ljudi. Dogodka se je udeležilo veliko ljudi, marsikoga je s svojim srčnim pripovedovanjem spravila do solz, bodisi s čustvenimi in žalostnimi zgodbami bodisi s smešnimi opisi dogodkov, ki jih je doživela v tej najmanjši afriški državi.

Gambija je poznana po najbolj ugodnem podnebnju v zahodni Afriki, zato je med »zahodnjaki« zelo priljubljena zimska počitniška destinacija. Žal je Gambija tudi ena izmed najrevnejših afriških držav. »Večina prebivalcev živi v skromnih razmerah, večinoma v malih hiškah, brez elektrike in tekoče vode. Po vodo morajo številni še danes ho-

dati daleč stran. V eni sobi spi tudi 5 ali več ljudi na tleh. Kuhajo zunaj na ognju. Toaletni prostor predstavlja luknja v zemlji na prostem, so pa Gambijci kljub siromašim življenjskim razmeram zelo snažni ljudje«, je razmere ponzorila Mojca Žorž. Revščina najbolj prizadene ženske. Prostovaljci iz društva ZA OTROKE SVETA delujejo izključno v Gambiji, kjer so stalno prisotni na eni lokaciji in tako zagotavljajo, da sredstva pridejo v prave roke. Njihovo naj-

razvoju lokalne skupnosti in za splošno deželo. Otroci iz revnih družin imajo s

pomočjo botrstva stabilno in varno otroštvo, dostop do osnovnega zdravstvenega varstva, hrane in kakovostne vsaj osnovne izobrazbe. Vsa sredstva, ki jih botri za otroke nakazujejo na račun, so namenjena izključno njim in njihovim družinam - za potrebna oblačila, izobraževanje, hrano in medicinsko pomoč. Veliko ljudi se ne odloča za botrstvo v državah t. i. tretjega sveta, ker so mnenja, da se ta denar izgubi v špranjah pogoltno administracije. Mojca Žorž je vzela

potemembnejše poslanstvo je zagotavljanje sredstev za izobraževanje in izboljšanje življenjske ravni otrok iz najrevnejših družin, otrok iz enostarševskih družin in sirotam brez staršev. Zavedajo se, da je izobrazba osnovno orodje pri razvoju otrokove identitete in ključno pri

pot pod noge in se na lastne oči prepričala, kam oziroma komu odhaja njen denar. V Gambiji jo je pričakala njena varovanka, čudovita, bistra in radovedna desetletnica, Kumba Badjie, ki, podobno kot naše desetletnice, obožuje roza barvo. In po

Mojčini zaslugi obiskuje šolo. Pričakali sta jo tudi hvaležna družina deklice in širša skupnost skromnih, nesebičnih in vedrih ljudi. V svojem dvotedenskem bivanju v Gambiji je Mojca Žorž delovala tudi kot prostovoljka v šoli ter se podrobno seznanila z njihovim načinom življenja, dela in miselno naravnostjo. Dinamična pripoved Mojce Žorž je marsikateremu obiskovalcu odprla srce in ponudila drugačen pogled na botrstvo. Zagotovo pa smo vsi odšli domov z globokim zavedanjem o tem, v kakšnem privilegiranim svetu živimo, ter smo, morda, enkrat za spremembo pozabili na vse, česar (še) nimamo.

Ksenija Orel

KAKO PRISPEVATI K POMOČI

Letošnje leto je posebno, saj se tesno povezuje s jubilejem usmiljenja. Če je Bog usmiljen, morajo biti usmiljeni tudi njegovi sinovi: ta drža naj se ne pretvori le v določen duhovni odnos, ampak tudi v konkretna dejanja. Z 8 tisočinkami lahko katoliška Cerkev ponudi več konkretnih odgovorov ljudem, ki so v telesni, gmotni ali duhovni stiski. S tem da podpremo ta način finančne pomoči katoliški Cerkvi (kar nikakor ni končni cilj), podpremo njeno pomoč omenjenim kategorijam. Kajti če je že res, da potrebujemo dobro voljo, prav tako drži, da so velikega pomena tudi finančna sredstva. Župnije, ki so doslej osvojile natečaj, so lahko izvedle lastne projekte prav zaradi pobude ifeelCUD. Letos se soočamo z novostjo. "V letošnji izvedbi", trdi Matteo Calabresi, odgovorni v Uradu za promocijo ekonomske podpore C.E.I., to je promovitelj natečaja, "zasledujemo dva cilja: prvi je prvenstvenega značaja in teži k ovrednotenju načrtov skupne koristi, ki se nato izkažejo za dobre poteze v prid družinam v stiski, mladim, ki so brezposelni, in ostarelim, ki trpijo zaradi samote. Drugi namen natečaja je pokazati, na podlagi dogodka, ki sloni na senzibilizaciji in jasnosti, kako je bila ta finančna podpora izkoriščena na krajevni ravni, in tako dokazati njen pomen v sklopu lastnega družbenega okolja".

Ali lahko neki 'načrt' sproži ljubezen in dejanje v prid bližnjemu? Pa še kako. Izogniti se moramo zmotnemu prepričanju, 'saj bo itak kdo drug pomislil namesto mene'. V dejanje moremo oziroma moramo stopiti skupaj. In če se včasih odrečemo čemu zase, da ga lahko podarimo drugemu, no, v tem primeru je dovolj, da si nekaj zamislimo in to udejanjimo z našo skupnostjo.

MARIA GRAZIA BAMBINO

STOPI V AKCIJO, POMAGAJ SOLIDARNOSTI, DA ZMAGA

8 tisočink za skupno dobro

Državni natečaj ifeelCud – ki ga prireja Urad za promocijo ekonomske podpore C.E.I. (Italijanske škofovske konference) – vabi vse župnije, naj sestavijo projekt družbene koristi za lastno župnijsko skupnost in naj priredijo promocijski dogodek, ki naj ovrednoti pobudo v korist sklada 8 tisočink katoliški Cerkvi: ta dogodek naj temelji na video posnetku ali na fotografskem prispevku. *Na voljo je 8 denarnih prispevkov v višini do 15.000 evrov. Predvidena je še nagrada žirije za najboljši video posnetek, ki bi obravnaval ta dogodek.* Zmagala bo solidarnost in, čeprav je ostala le v nazivu in ni več obvezna v nabiranju pol CU* (nekdanji CUD), je pa vsekakor zaželjena praksa. Rok prijave poteče 30. maja.

ZMAGOVALNI NAČRTI IZVEDBE 2015

Dobre ideje so vedno zmagovite. Zmagajo pa le v primeru, da se razvijejo v načrte. In dobri načrti imajo že pred seboj jasno izbiro ciljev in načinov, kako jih doseči. Ključnega pomena je vpeti v delo lastne župnijske skupnosti, ki bodo od tega imele neposredno korist, in posledično tudi krajevne skupnosti. Kot primer navajamo te krajše izvlečke, poglobitve katerih so na voljo na spletni strani

www.ifeelcud.it.

Župnija S. Francesco di Paola v kraju Scafati (Salerno): Frančiškova hiša je struktura, ki ponuja prvi sprejem in toplo besedo: v njej lahko vsakdo zaupa svoje stiske, najde tolažbo in uteho. V strukturi je poskrbljeno za to, da lahko vsakdo poskrbi za svojo osebno nego, lahko se odpočije in nahrani.

Župnija Maria SS. del Buon Rimedio (Neapelj): Il Buon Rimedio krepki že obstoječe župnijske službe, ki so nastale z 8 tisočinkami, s pomočjo vrste laboratorijev (keramičnega, bralno literarnega, gledališkega, glasbenega in informatičnega), ki omogočajo mladim socialno ogroženega predela Scampia, da opredelijo svojo formacijo na različnih področjih in poiščejo ustrezne poti za lastno delovno izkušnjo.

Katedrala v Bariju: Orkester Borgo Antico iz Barija, izhajajoč iz primera 'Abreu' v Venezueli, na podlagi glasbe in ustanovitve orkestra poskuša rešiti nekatere mlade iz socialno ogroženega predela Bari vecchia tako, da jih vključuje v formativne in družbene procese.

Stolnica S. Lorenzo Maiorano (Manfredonia): Projekt "Guarda con speranza il tuo futuro" (Z zaupanjem zri v svojo prihodnost) ojačuje že obstoječe župnijske službe z večnamenskim okencem in načrtom opismenjevanja, da bi spodbudil družbeno in delovno integracijo priseljencev in brezposelnih Italijanov, ter s krojaškim laboratorijem, ki izdeluje umetniške proizvode, in z vrsto drugih kulturnih dogodkov, ki olajšajo iskanje zaposlitve.

Župnija Sv. Petra in Pavla (Saronno): osnovan je bil **Mestni sklad za solidarnost**, ki je dejaven že dve leti ter želi ponuditi materialno in moralno pomoč družinam v težavah zaradi gospodarske krize. Namenjen je tistim družinam, ki ne prejema pomoči občinskih socialnih služb.

Župnija S. Agazio Martire iz kraja Guardavalle (Catanzaro): projekt **S skupnimi močmi podrimo pregrade** ima kot cilj izboljšanje življenjskega standarda oseb s posebnimi potrebami na podlagi izdelave večnamenskega središča, v katerem so urejeni laboratorij, jedilnica, bralna soba s knjižnico in kavarna, kjer se bodo gostje lahko srečevali in razvijali lastna znanja ter se družili med sabo.

Župnija S. Filippo Neri (Milan): projekt **Združeni smo dar** želi krepiti obstoječe župnijske službe z vrsto novih dejavnosti, namenjenih starejšim občanom in pomoči potrebnim družinam v ogroženem predelu Milana, kraju Bovisacca. Izdelava 'mreže bližine' in določitev osebe, ki bo skrbela za ostarele v hišnem bloku, sta temelja tega načrta.

KAKO DELUJE IFEELCUD 2016

ŽUPNIJE, KI SE HOČEJO UDELEŽITI NATEČAJA, MORAJO:

- se vpisati na portalu www.ifeelcud.it
- predstaviti natančen opis projekta, ki ga nameravajo izvesti
- prirediti v župniji promocijski dogodek,

na katerem bi ovrednotili podporo skladu 8 tisočink

- dokumentirati dogodek s krajšim videoposnetkom ali fotoreportažo
- Zmagalo bo 8 župnij, katerih delo bo žirija ocenila na podlagi kriterijev, ki so objavljeni na spletni

strani www.ifeelcud.it.

Videoposnetek omogoča možnost zmage dodatne nagrade v višini 1.000 evrov. Zmagovalci bodo razglašeni na portalu 30. junija 2016.

Vse informacije so na voljo na www.ifeelcud.it

*NASLOVNIKI OBRAZCA CU (NEKDANJEGA CUD-A) SO OSEBE, KI RAZPOLAGAJO IZKljučNO S POKOJNINSKIMI DOHODKI, Z DOHODKI, KI IZVIRAJO IZ STALNO ZAPOSLOSTITVENIH IN PODOBNIH DELOVNIH RAZMERIJ, IN SO ZATO OPROŠČENE DAVČNE PRIJAVE. VSEKAKOR LAHKO NAMENIJO SVOJ DAR SKLADU 8 TISOČINK NA PODLAGI POSEBNE POLE, KI JE PRILožENA OBRAZCU CU. DRUGA MOžNOST JE, DA UPORABIJO SHEDO, KI JE PRILožENA OBRAZCU "UNICO" (TEGA JE MOGOČE NALOžITI S SPLETNE STRANI WWW.IFEELCUD.IT).

POGOVOR Milko Di Battista, načelnik goriških skavtov

Organizacija naj bo najprej kraj druženja

Z letošnjim skavtskim letom je vlogo načelnika goriškega dela Slovenske zamejske skavtske organizacije prevzel Milko Di Battista. Tik pred jurjevanjem smo ga prosili za pogovor in se mu za odgovore zahvaljujemo.

Kako si to zadolžitve sprejel in nato doživljal v teh mesecih?

SZSO-Gorica poznam že vrsto let, prej kot aktiven voditelj, v zadnjih desetih letih pa kot blagajničar in tajnik v Pokrajinskem vodstvu. Zato sem se, odkrito povedano, precej mirno odločil sprejeti načelnštvo. Priznam pa, da so me sobratje voditelji kar presenetili. Nisem namreč pričakoval, da me bodo predlagali za načelnika. Počasi se torej privajam novi vlogi, ki mi je bila zaupana.

Kakšna je sploh vloga skavtskega načelnika?

Vloga pokrajinskega skavtskega načelnika točno določa statut SZSO. Zadolžitve načelnika lahko v bistvu razdelimo v dve veliki skupini, in sicer v upravno/podporne ter vodstvene. Vsak posameznik se mora potem odločiti, kam bo vložil svoj čas in energije. Za razliko od svojih predhodnikov ne opravljam več voditeljskih zadolžitve na terenu, nisem torej nosilec programa, ki se izvaja po enotah. Zato se lahko posvečam predvsem temu, da nudim tistim, ki se direktno ukvarjajo z mladino, vso podporo, ki jo potrebujejo. Sam vidim načelnika predvsem kot podporo osebo in krmarja, ki organizacijo vodi do zastavljenih ciljev.

Kako si gledal na skavtsko organizacijo, ko si stopil vanjo, in kako gledaš nanjo danes v zelo spremenjenih okoliščinah?

Kot najstnik sem predvsem iskal družbo vrstnikov, ki so se v Števerjanu zbirali v vodu Medvedov. Potepali smo se po gozdovih, učili skavtskih veščin, po hodnikih Sedejevega doma igrali hokej z metlami. Sledila sta razočaranje ob ukinitvi voda in odločitev, da ne bom več v organizaciji. Ključne je hotelo, da me je dobra družba spet zvabila v skavtske vrste, ko sem pristopil v noviciat RP. Pot do voditeljstva, najprej pri izvidnikih in vodnicah ter nato pri volčicah in volkujicah, je bila tako načrtana. Svojega gledanja na SZSO-Gorica v bistvu nisem spremenil, še vedno menim, da mora organizacija biti najprej kraj druženja, kjer srečaš dobro in svojim letom primerno družbo. To je veljalo pred 30 leti in velja še danes. Vse ostalo pa je itak starostno pogojeno, kakor razlaga že Sveto pismo: Ko sem bil otrok...

Kakšne izkušnje si si doslej nabral v vrstah skavtskih voditeljev?

Oh, to bo pa dolgo... Verjetno je bolje vprašati, česa si nisem nabral v skavtskih vrstah. Če že moram izbrati med tolilikimi, bi izbral to, da sem se naučil zaspati, tudi ko tulijo sirene na-

ma nove člane v skavtsko družino. Pri kakšnem "zdravju" so danes goriški skavti in kako bo letos z obljubami?

Zdravje goriškega skavtstva je že nekaj let bolj kilavo, kar pa sicer ne sme presenečati, saj je le odraz stanja v slovenski narodni skupnosti v Italiji. Poleg tega pa imajo danes otroci in mladostniki na razpolago vrsto aktivnosti, s katerimi zapolnjujejo svoj, zaradi šolskih obveznosti, omejeni prosti čas. Vse to se odraža v številkah, ki so danes neprimerljive s stanjem pred 20 oz. 30 leti. Manjša populacija potem tudi negativno vpliva na število voditeljev. V zadnjih 10 letih smo po grobi oceni uspeli vzgojiti le po 0,5 voditelja za vsak starostni letnik, kar pa očitno ni dovolj za organsko rast organizacije.

Letos se bomo na tradicionalnem jurjevanju zbrali 1. maja na Jeremitišču. Z razliko od prejšnjih let bo program potekal popoldne, in sicer: ob 15. zbiranje, ob 15.30 sv. maša, po maši bodo obljube in nato še igre, ob 18.30 pa taborni ogenj. Letos bodo novinci še zadnjič obljubili pred načelnikom. Po spremenjenih pravilih, ki bodo nastopila prihodnje skavtsko leto, se bodo obljube izvajale kar po enotah. Tudi ta sprememba je le eden od novih prijemov, ki jih SZSO uvaja z namenom, da bi izboljšala skavtsko izkušnjo za novince. Obenem pa bo treba jurjevanju povrniti tisto povezovalno vlogo med sedanjimi in nekdanjimi skavti, ki je s časom zbledela.

Kakšni so odnosi s tržaškimi "brati" na deželni ravni, z italijanskimi skavti Agesci in s slovenskimi ZSKSS?

Odnosi znotraj SZSO med Goričani in Tržačani so bili vedno predmet tabornih ognjev, in to od samega začetka slovenskega skavtstva v Italiji po drugi svetovni vojni. - smeh -. Vsaka generacija voditeljev mora dobiti najprej sogovornike, nato zgraditi zaupanje in na koncu urediti sodelovanje. Univerza v Trstu je bila pred 20 leti kraj, kjer smo se goriški in tržaški voditelji srečevali, spoznavali in utrjevali SZSO; taktik ni bilo Facebooka in elektronske komunikacije so bile še v povojih. Danes pa, kljub internetu, zaradi širše akademske ponudbe ni kraja, kjer bi zamejski voditelji lahko skupaj rasli, kar po mojem mnenju otežuje skupni razvoj SZSO. Po drugi strani se odpirajo nove možnosti sodelovanja z italijanskimi in slovenskimi skavtskimi organizacijami. Na ta del vprašanja pa bi gotovo znala bolje odgovoriti deželna načelnika. Kar se tiče pokrajinske ravni, opažam, da naši voditelji sodelujejo z združenjem AGESCI ob raznih skupnih pobudah, kot so luč miru, eStoria, dejavnosti na nadškofijski ravni. S slovenskimi skavti poteka sodelovanje, kot z AGESCI, bolj na ravni posameznih voditeljev. Vse te stike zelo podpiram.

Pred nami je 1. maj, ko organizacija na jurjevanju spreje-

DG

G. Stanko Sivec na Srečanju pod lipami

Pastir svojega ljudstva!

Gost Srečanja pod lipami 21. aprila je bil g. Stanko Sivec, med primorskimi duhovniki pomemben pričevalec. Na večeru v organizaciji Krožka Anton Gregorčič in Kulturnega centra Lojze Bratuž se je v komorni dvorani z njim pogovarjala Mira Cencič, urednica njegovega "pomembnega zgodovinskega dela" *Skozi ogenj*, ki je izšlo pri Goriški Mohorjevi družbi v jesenski zbirki in je že doživelo ponatis. Pomembno je, da znamo ceniti naše duhovnike, njihovo trpljenje in vztrajanje, njihov pogum, da so ostali pastirji svojega ljudstva, je povedala urednica.

Sivec se je rodil pred 90 leti na Livku nad Kobariдом. Značilno je njegovo "otročstvo srečnih rezev", ko so bili otroci zadovoljni z vsem, kar so imeli, niso tarnali ne zaradi pomanjkanja ne zaradi trdega dela. Sivec je doživel v znameniti trinajsti šoli po strmih bregovih Kolovrata in Matajurja, po grapah in potokih, in dosegel vitalnost, ki mu jo lahko še danes zavidamo. Z dvanajstim letom je prišel v goriško semenišče in s seboj prinesel delavnost, potrpežljivost, vztrajnost, pa tudi nekaj zdrave trme, "ni upogibal svoje hrbtenice pred nikomer, šel je skozi ogenj, ne da bi se ožgal". V letih 1947-1952 je bilo brezd sodnih procesov zaprtih 18 duhovnikov, 32 jih je bilo obsojenih in kaznovanih na prisilno delo, zaporne ali denarne kazni. Veliko je bilo nasilja, verniki so izgubljali enakopravnost. V tistem času si je mladenič z Livka upal nadaljevati svojo pot in iti v Ljubljano na bogoslovje, da bi postal pastir svojega ljudstva. Kmalu po tej odločitvi se je začela njegova pot skozi ogenj. Prvič je šel v spremstvu udbovcov z Livka proti Tolminu že 1949. leta. Tedaj je bil župnik g. Jožko Kragelj obsojen na smrt in tudi Sivec je hodil po hišah iskat podpise in podporo za njegovo pomilostitev. Po treh dneh ga je zgodaj zjutraj doma čakal miličnik. Peljal ga je na sedež Udbe v Tolminu. Tam so ga dali v bunker, nekdanjo klet, kjer je bil šest mesecev tudi g. Kragelj. "Na steni je z ostrim predmetom narisal živko cerkev"... V dežurni sobi so Sivca nato pustili dva tedna brez nadzora: "Verjetno so čakali, da bom ušel čez mejo, kajti Livek je bil blizu", to pa je bila "velika past". Sivec se še jasno spominja oseb, krajev, dogodkov, o katerih je na goriškem večeru živo in podrobno pripovedoval. Zaslisevali so ga in prepričevali, da bi opustil namero postati duhovnik. Dobil

je administrativno kazen in prišel v delovno taborišče Litostroj. Garali so 10 ur dnevno, imeli slabo hrano, "pri težkem delu smo se izčrpavali". Tam je bil poldrug mesec, nato je šel v Tacen, spet ga je čakalo "družbeno koristno delo": to je - brez obtožnice in brez sodbe - doletelo marsikaterega potencialnega sovražnika sistema... "Po desetih urah dela so z nami delali kot mačka z mišjo", nečloveško so jih poniževali.

Sivec je vztrajal in šel v semenišče. Junija 1951 se je pripravil na izpite, pa so udbovcji zaprli semenišče in pregledali sobe. Našli so mu neki listič "in je bilo konec". Peljali so ga v zapor, kjer je bil devet mesecev v preiskavi. Zaslisevanja so bila ponoči. Sivca so vključili v skupino duhovnikov, ki so jih aretirali malo prej, in ga skupno z njimi dolžili špijonaže, "ko pojma nismo imeli o tem". Kako pa je bilo v samici? To lahko razume, samo kdor je to doživel. "Če nimaš vere, te strah tako pretrese, da ne veš kako in kaj... Bog mi je dal milost, da sem molil, včasih tudi po 30 rožnih vencev. Nimam nobene zasluge, a Bog ne zapusti nikogar". Moč, elan in optimizem mu je dajala tudi zavest, da so ljudje iz župnije molili zanj. Sivec je bil v preiskovalnem zaporu devet mesecev, v samici sedem, toda ne neprekinjeno. Obtožnica se je nanašala na stike s tujino, na to, da so duhovniki "ogrožali temelje socialistične Jugoslavije" itd. On je prejel tri leta strogega zavora s prisilnim delom, nekateri sobratje pa celo do 18 let. "Po osamosvojitvi so rekli, da je to bila 'neljubna pomota'..."

Po obsodbi so dali Sivca najprej na Miklošičevo, nato na Žale, kjer je bila večina duhovnikov. Na delovnih mestih so se ti zelo izkazali in pozitivno vplivali na druge zapornike. Potem je prišlo do amnestije, večinoma zaradi sprememb v zunanji politiki in razmer v Jugoslaviji. Do pomilo-

stitev je prišlo, ker je "Tito menda nameraval iti v Anglijo... Tako se je pokazal velikodušnega". *Velikim kalibrom* so znižali nekaj kazni, tisti z manjšimi kaznimi - med njimi tudi Sivec - so bili oproščeni in so šli iz zavora. Leta 1953 je bil pri vojaki spet obsojen špijonaže, "to je bilo najhujše". Nato se je vrnil v Ljubljano v semenišče. Po prvem zaporu ni smel poslušati predavanj na teološki fakulteti. Študirati je moral doma, sam. Leta 1955 je pel slovesno novo mašo na Livku. Na praznik sv. Petra in Pavla ga je posvetil svetniški nadškof Anton Vovk. Mladi "smo videli, da je bil vedno nervozen, ko je maševal, ko je delal križe, a nismo vedeli ozadja". Šele 31. junija je imel novo mašo. Po njej je kot župnik služboval v Šempasu, na Otlici, veliko let v Bovcu, nazadnje je prišel v Prvačino.

Knjiga opisuje prav otroštvo in "pot skozi ogenj" do nove maše. "Pisana je zelo prijetno in odkrito", je dejala Mira Cencič. Doživetja so opisana objektivno, avtor se je poglobil tudi v sojetnike. Razumevajoče je gledal na tiste, ki niso zdržali krivic in trpljenja in so priznali tudi stvari, ki jih niso opravili; razumevajoče je gledal na zaslisevalce, ki so s svojim položajem hoteli doseči potrditev samega sebe, lažni občutek večrednosti. Avtorja "ves čas spremlja nekako zaupanje v pravico, v Vsemogočnega, v zmago dobrega, tako da vidi celo v krivicah neko korist pri osebnem dozorevanju, potrpežljivosti, vztrajnosti in duhovni moči. Vse skupaj preveva evangelijski nauk ljubezni, tolažbe in upanja. Zato je res vredno knjigo prebrati in tudi spraviti za spomin naslednjim rodovom, da bodo vedeli, kaj je bila resnica, kaj so naši duhovniki prestali, da bi bili pastirji svojega ljudstva", je še dejala zgodovinarica.

G. Sivec, ki je tudi na prijetnem goriškem večeru pokazal, kako je pri svoji častiljivi starosti neverjetno bister, duhovno moder in svež, sploh pa umirjen in tudi duhovit, je v pogovoru z občinstvom še spregovoril o škofijskem upravitelju Mihaelu Torošu in njegovi "zelo kočljivi vlogi", o hudih pritiskih in o logiki hudobije itd. Vrhunec srečanja pa je bil njegov poziv navzočim, da bi bili "pričevalci z doslednim življenjem", da bi ne sovražili, da bi odpuščali, in to tudi tistim, ki nas na najhujši način preganjajo... "Nikogar ne sovražim. Če bi g. Roter prišel k meni k spovedi, bi mu dal odvezo, če bi se resnično kesal. In v nebeskem kraljestvu bi se lepo veselila celo večnost!"

DD

Romanje v Medjugorje in Lurd

Romanje v Medjugorje od 6. do 9. maja. Odhod avtobusa zgodaj zjutraj z glavne avtobusne postaje v Novi Gorici s postankom v Rožni Dolini in nato v Kozini. Pozno popoldne prispemo v Medjugorje. V naslednjih dneh bogoslužje in sv. maša in vzpon na Križevac. Prijave: Darko tel. (+39) 370 3201305 ali 0481 32121; Ana (+386) 05 3022503 in pri župniku Jožetu Markuži tel. (+39) 040 229166. Slovenski in italijanski državljani potujejo z osebno izkaznico.

Romanje v Lurd julija 2016. UNITALSI iz Gorice vabi na vsakoletno romanje v Lurd, ki bo od 17. do 22. julija 2016 (vlaki) in od 18. do 21. julija 2016 (letalno). Vabljeni so bolniki, invalidi, zdravstveni delavci, pomočniki in zdravi romarji. Za prijave in informacije: Gorica - Unitalsi vsak torek in četrtek 17. -19. (tel. +39 0481 535554), Štandrež - Župnijski urad Štandrež od ponedeljka do petka 8.30-12.30 (tel. +39 0481 21849 ali Nanut Joana (tel. +39 0481 21419 - mobi +39 348-5944880 ob uri kosila), Ljubljana - Šlibar Miro (tel. +386-0)31-613378 - miro.slibar@rc.si.

Števerjan / Slovo od dolgoletnega župnika

Zbogom, g. Lazar!

V cerkvi sv. Florijana v Števerjanu, kjer je preživel najdaljše obdobje svojega dušnopastirskega poslanstva, je bila v četrtek, 21. aprila, pogrebna maša za g. Antona Lazarja, ki je umrl v 90. letu starosti 17. aprila. Somaševanje je ob lepem številu sobratov z obeh strani meje vodil upokojeni goriški nadškof msgr. Dino De Antoni, na koru pa je nekdanjemu župniku v slovo lepo pel cerkveni pevski zbor. Navzoči so bili svojci iz rodne Idrije in vaščani, pa tudi ljudje s Krasa in drugih krajev Goriške. Nadškof je v homiliji povedal, da je g. Lazar sklenil svojo duhovno oporoko z besedami iz psalma 30: ta govori o pravičnem, ki beži pred sovražnikom in najde zatočišče v Gospodu. Psalm je poziv k upanju, vabilo, da bi nikdar ne podvomili v Boga, hkrati pa je to sinteza pokojnikovega življenja, ki je doživel

marksikatero preizkušnjo v predvojnem, medvojnem in povojnem času. Gotovo ni bilo lahko zapu-

stiti apostolske administrature za Slovensko Primorje ("predhodnice" koprskeske škofije) in na začetku 70. let priti na Goriško, kamor ga je vabil msgr. Močnik. Novi dom je g. Lazar našel v Doberdobu,

Jamljah in kasneje v Brdih, kjer je ostal do leta 2011. V svoji službi ni bil "mehak", je dejal msgr. De Antoni, temveč prej mož reda, strog, vdan, korekten in plemenit, "do mene izredno spoštljiv". Tudi zaradi svojega značaja ni bil prikrajšan za "apostolske težave". Skupno z vse-

Od 64 let duhovništva jih je pokojni preživel 21 v hribovitih predelih Slovenije, 13 na Krasu, 24 v Brdih in par let v Gabrjah kot dober pastir in oče, duhovnik in vzgojitelj, pozoren do kulture in materinega jezika. V Števerjanu je bilo cvetje in včasih tudi trnje, in vendar naj g. Lazar pri Gospodu izprosi, da pošlje delavcev v svoj vinograd: "Mašnike, ki bi bili tudi duhovni očete našemu ljudstvu". V imenu sošolcev je prof. Franc Kralj izrekel pokojniku "veselo slovo". Spoznala sta se v semenišču leta 1940, nato sta šla v Castellero in Ljubljano. To so bili "težki časi", škof Vovk je v letu njegove posvečenja še nosil sveže sledove ran, ki so mu jih zadali nekaj mesecev prej, državna

meja se je zarezala v narodovo tkivo. Lazar in Kralj sta skupaj tudi služila vojaški rok v bosanskem Bihaču. "Bil si rad duhovnik, kjerkoli si služboval", sicer pa "veselje biti duhovnik ni poceni veselje", ker "vsak duhovnik mora biti podoben učitelju", križ postane "znamenje in izziv za preseganje samega sebe". Prof. Kralj je dejal, da je vesel, ker je mogel biti Lazarjev prijatelj: "Dragi Tone, draga duša, zbogom in nasvidenje v nebesih"! V imenu duhovnikov goriške nadškofije je dekan Karel Bolčina izrazil pokojnemu g. Antonu iskreno hvaležnost, da je pristopil v goriško nadškofijo, da je bil kot mašnik pastoralno goreč in da je nesebično daroval svoj čas tudi kulturnim in vzgojnim ustanovam. Dokler je mogel, je želel živeti med ljudmi. Ko so krsto po maši pospremili na števerjanski trg, so prav ljudje še nekaj časa obstali ob njem. Zbor mu je občuten zapel priljubljeno *Lipa zelenela je*, nadškof De Antoni pa je še zadnjič blagoslovil krsto in jo nežno poljubil. Zbogom, g. Lazar! / DD

ZAHVALA

Ob slovesu in pokopu našega dragega brata, strica in prastrica
msgr. ANTONA LAZARJA

se zahvaljujemo vsem, ki ste ga obiskovali v času bolezni, ga pozdravili ob odhodu v večnost in ga pospremili na zadnjo pot.

Posebno zahvalo izrekamo nadškofu Dinu De Antoniju za pogrebno mašo in plemenite besede, nadškofu Karlu Redaelliju za sožalno pismo, vsem sobratom duhovnikom, vernikom Števerjana in Doberdoba, ki so tudi tokrat pokazali veliko spoštovanje do njega, in vsem, ki ste se udeležili pogrebnega slovesa v Števerjanu in v Idriji ter nam izrekli sožalje.

ANICA, ALBINA, MARIJA, JOŽE, IVAN IN TINE Z DRUŽINAMI
Gorica-Števerjan-Idrija, april 2016

Jurjevanje goriških skavtov

Slovenski goriški skavti bodo v nedeljo, 1. maja 2016, skupaj počastili in praznovali spomin skavtskega zavetnika sv. Jurija. Obenem pa bo to praznovanje še bolj slovesno, saj bodo medse sprejeli novince in novinke vseh starostnih vej, ki bodo na ta dan ponosno izrekli svojo obljubo. Volčiči in volkuljice, izvidniki in vodnice, roverji in popotnice, voditelji, pripravniki, pomočniki, starši in prijatelji se bodo zbrali na travniku na Jeremitišču pri Štandrežu ob 15. uri v popolnem skavtskem kroju. Ob 15.30 bo sv. maša, ki jo bo daroval msgr. Renato Podberšič; ob 16.30 obred obljub, ob 17. uri igre brez meja za člane, starše in prijatelje; ob 18. uri taborni ogenj, ob 18.45 konec in čiščenje prostora. V primeru slabega vremena bo srečanje potekalo v župnišču v Štandrežu in odpadle bodo igre.

SKRD JADRO

v sodelovanju s KRUTOM in SKRŠD Tržič

vljudno vabi na

medgeneracijsko srečanje

"IZ RODA V ROD"

sreda, 4. maja 2016, ob 18.30

Auditorium Ronke

Obvestila

Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice sklicuje občni zbor, volilnega značaja, v torek, 10. maja 2016, prvi sklic ob 12. uri, drugi pa ob 20.30, v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, s sledečim dnevnim redom: Tajniško poročilo; Blagajniško poročilo; Odobritev obračuna za leto 2015 in odobritev proračuna za leto 2016; Predsedniško poročilo; Pozdravi in posegi članic; Pozdravi in posegi nevlčanjenih skupin in posameznikov; Poročilo nadzornega odbora in razrešnica odboru; Razvolitev predsednika občnega zbora; Volitve predsednika ZSKP; Volitve nadzornega odbora; Razno.

Fotoklub Skupina 75 vabi v četrtek, 28. aprila, ob 18.00 na odprtje skupinske fotografske razstave "Grad75" v Taverno al Museo v grajskem naselju. Posebni pogledi članov Fotokluba Skupina 75 na goriški grad in grajsko naselje bodo na ogled v Taverni tik ob muzeju do konca junija. Razstava je postavljena v sklop manifestacije "Castello in festa", ki se bo odvijala na gradu med 28. 4. in 1. 5. Pojasnila: info@skupina75.it.

Občina Savodnje ob Soči obvešča, da sta bila odobrena razpisa 2016 za dodelitev prispevkov najemnikom za plačilo najemnin v letu 2015 in najemodajalcem, ki dajejo na razpolago stanovanja manj premožnim najemnikom. Prošnje lahko predložite v občinski vložnišču ob uradnih urah. Skrajni rok za vlogo prošnji poteče dne 13. maja t. l., ob 10.30. Več informacij je na razpolago na spletni strani <http://www.comune.savogna.go.it/>.

Zveza slovenske katoliške prosvete in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica obveščata, da urad, začeni s ponedeljkom, 4. aprila 2016, deluje s tem urnikom: ponedeljek in sreda od 8. do 18. ure nepretrgoma; torek, četrtek in petek: od 8. do 14. ure.

V središču mesta dajamo v najem prenovljeno stanovanje primerno tudi za pisarno. Informacije na tel. 340 9248297.

Slovensko planinsko društvo prireja od 22. do 28. junija izlet v Apenine (skupina Velino-Sirente) in ogled arheoloških in nekaterih kulturnih spomenikov v srednji Italiji. Prevoz z avtobusom, namestitvev v hotelih v dvoposteljnih sobah. Predhodne prijave: Vlado.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da med letom prireja več zanimivih izletov, družabnosti in srečanj, saj je namen društva, da se člani čim več družijo in skupaj preganjajo osamljenost. Zaradi zakonskih predpisov se teh dejavnosti lahko udeležijo samo člani, ki so vpisani v društvo. Dobrodošel je vsakdo, ki se članom želi pridružiti. Če se člani pravočasno ne priglasijo za izlet, se lahko zgodi, da izlet odpade. Na društvenem sedežu na korzu Verdi 51 se ob sredah od 10. do 11. ure še nadaljuje vpisovanje za izlet v Berlin, ki bo od 12. do 17. septembra. Natančne informacije dobijo člani po tel. št. 0481 884156 (Andrej Faganel) in 0481 532092 (Emil Devetak) ter na društvenem sedežu.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelj prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIT2C

prispisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Profesorica slovenščine išče delo (tudi instrukcije, učna pomoč in varstvo otrok). Tel. št. 00386 41 256240.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanja. Tel. št. 00386 40153213.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 00386 31 478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 00386 31 449311.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 484339.

40-letna mati z večletnimi izkušnjami in znanjem italijanščine nudi dnevno nego starejšim na domu (ne 24 ur dnevno) ali pomoč pri gospodinjstvih delih in kuhanju. Tel. 00386 41 729548.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Varujem starejše, pomoci potrebne osebe, in sicer 24 ur ali pa samo čez dan ali varstvo ponoči. Sem človek dobrega srca in imam nekajletne izkušnje! Sem upokojenka, vse ostalo (vrednotnice) in vprašanja na št. 040 621 424 (v poštev pride celotno primorsko in goriško območje).

Gospa z večletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam za 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 432304.

Cestitke

Na tekmovanju slovenskih pevskih zborov Naša pesem v Mariboru je Mešani pevski zbor Hrast iz Doberdoba prejel srebrno plaketo. Zboru in dirigentu Hilariju Lavrenčiču čestita Zveza slovenske katoliške prosvete. Lavrenčiču za uspešen dosežek čestita Zveza slovenske katoliške prosvete.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 29.4.2016 do 5.5.2016)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 29. aprila (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2.

Nedelja, 1. maja, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in zljiskem narečju.

Ponedeljek, 2. maja (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 3. maja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 4. maja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Pred 100 leti tragedija na Vršču - Izbor melodij.

Četrtek, 5. maja (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

NIZ VESELOIGER LJUBITELJSKIH ODROV

- Sreda, 27. aprila 2016, ob 20. uri

Natečaj Mladi oder - nagrajevanje glasbena predstava

KAKO SRCE SE VESELI, KO LEPA PESEM ZADONI

ZBOROVODKINJA: MARTINA HLEDE

REŽIJA: FRANKO ŽERJAL

- Petek, 29. aprila 2016, ob 20.30

Dramska družina SKPD F.B. Sedej - Števerjan

Titus Maccius Plautus

AULULARIA

REŽIJA: FRANKO ŽERJAL

- Sreda, 4. maja 2016, ob 21. uri

Dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež

Georges Feydeau

POKOJNA GOSPEJINA MAMA

REŽIJA: JOŽE HROVAT

- Nedelja, 8. maja 2016, ob 18. uri

Skupnost družin Sončnica - Gledališka skupina O'KLAPA - Gorica v sodelovanju s Kulturnim centrom Lojze Bratuž

OBUTI MAČEK

družinski mijauzikl

REŽIJA: SANJA VOGRIČ

GLASBA: PATRICK QUAGGIATO

- Nedelja, 15. maja 2016, ob 18. uri

Mladinski dramski odsek PD Štandrež

Fran Milčinski

BUTALCI

REŽIJA: EMIL ABERŠEK

Predstave bodo v veliki dvorani
KULTURNEGA CENTRA LOJZE
BRATUŽ v Gorici

Za rezervacije in informacije:

Kulturni center Lojze Bratuž

tel. 0481 531445

e-mail: info@centerbratuz.org

Zveza slovenske katoliške prosvete

tel. 0481 538128

e-mail: zskp_gorica@yahoo.it

ISKRIVI SMEH
NA USTIH VSEH

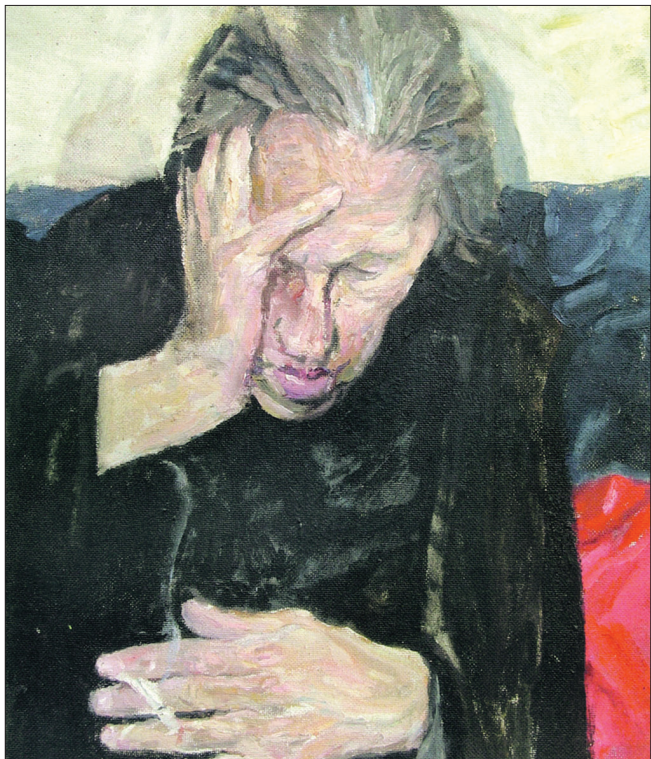
NIZ VESELOIGER
LJUBITELJSKIH ODROV

Ob stodeseti obletnici rojstva Ivana Mraka 30.4.1906 – Ljubljana - 19.10.1986 Sprava z neizbežnostjo bivanja

Slovenski dramaturg in mislec Ivan Mrak se je rodil v Ljubljani 30. 4. 1906 in tudi tam umrl 19.10.1986. Njegova življenjska sopotnica je bila slikarka in kiparka Karla Bulovec, ki je med drugimi deli naredila tudi kip Antona Martina Slomška. Kalup tega kipa je bil več desetletij razžagan in skrit na podstrešju Pokrajinskega muzeja v Mariboru. Šele po osamosvojitvi Slovenije so ga zalepili in vlili v bron in danes stoji na trgu v Celju in je vreden ogleda. Odlitek Slomškove glave tega kipa pa krasi tudi park pred cerkvijo v Tolminu.

Leta 1930. se je Mrak poročil s kipiarko Almo Bulovec v cerkvi pri Franciškanih na tromostovju v Ljubljani. Že leta 1937 mu žena umrje zaradi jetike. Naslednje leto 1938. mu prepovejo uprizoritev tragedije Ivan Grohar. Ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman je dosegel, da so prepoved razveljavili. Omenim naj da je Mraku in njegovi ženi dr. Rožman tudi vedno gmotno pomagal, saj sta živela v veliki revščini. V drugi svetovni vojni se je vodstvo OF obračalo na Mraka, ker so vedeli, da je s škofom Rožmanom v dobrih odnosih, naj posreduje za izpustitev

zaprtih članov OF-a. Škof je to tudi večkrat storil. Leta 1945 je komunistični voditelj dr. Aleš Bebler od Marka zahteval, da naj podpiše »Izjavo o zločinskem delovanju dr. Gregorija Rožmana«,

Ivan Mrak, Kristof Zupet, olje na platno

kar je Mrak odločno zavrnil. Ukinjena mu je bila vsa državna pomoč. Leta 1947 izda v Ljubljani pri Slovenskem knjižnem zavodu dramo Talci. V Slovenskem Poročevalcu je pisec Dušan Moravec (Ciril Kosmač) delo zelo negativno ocenil, češ, da ni pisano v duhu tedanjega socialističnega časa, zato so knjigo umaknili s prodaje, obenem pa Mraka izključili iz Društva slo-

venskih pisateljev. Tako je izgubil živilsko nakaznico, ki je bila v tistem času nujna za preživetje. Umril je 19.10.1986 in je pokopan na ljubljanskih Žalah v grobu žene Alme. Pogreb je vodil ljubljanski škof dr. Alojzij Šuštar in tudi imel pomenljiv nagovor.

Ivan Mrak je bil nekakšen samohodec ali celo obstranec v slovenskem gledališkem pa tudi javnem in kulturnem življenju, čeprav so ga nekateri gledali postrani tudi kot »spornega človeka«. Takoj po drugi svetovni vojni se je Josip Vidmar izjavil: »Mrakov Marat je naša najboljša drama o revoluciji. Ker pa Mrak zaradi svoje pokončnosti ni hotel podpisati skupinske ob-

tožbe proti ljubljanskemu škofu dr. Gregoriju Rožmanu, je postal za tedanja oblast »neobstoječ«, bil je odstranjen iz javnega in kulturnega življenja. V tem času je predvsem veliko pisal, čeprav je živel sila skromno. Zasluga gre prav Josipu Vidmarju, da so mu končno odobrili skromno pokojnino in je imel zdravstveno zavarovanje, kar mu je zadoščalo za preživetje.

Veliko zanimivih spominov imam nanj. V ljubljanski Drami so leta 1967 uprizarjali njegovo dramo Marija Tudor. Tedaj je na rahlo prodrl iz anonimnosti in so se študentje in mlajši izobraženci začeli zanimati zanj. Vse predstave so bile razprodane. V tisku se je začela gonja proti njemu, češ, da je njegov jezik negotovljiv. V resnici pa jezik v Mrakovih dramah sledi substanci besedila, do tega pa nujno mora priti igralec sam, in to v času, ko to besedilo študira. Potem pa Mrakovo dramsko besedilo steče normalno kot katerokoli drugo. Po naročilu partije so igralci pri drami Marija Tudor začeli z »blebetanjem« ali hitrim, prezirajočim govorjenjem Mrakovega dramskega besedila. Tako so te predstave po zaslugi igralcev »zvodenele«, ostale so brez sporočila. Mrak, ki je bil na vseh predstavah in je imel prostor v parterju, je to spremljal in doživljal vsa ta ponižanja, ki so ga tudi prizadela, niso ga pa strla! Spominjam, da smo po eni od predstav šli skupaj domov in je predstavo komentiral nekako tako: »To, kar počno na odru z mojo dramo je naravnost grozeče, zame, kot avtorja tudi poniževalno, vendar pisni tekst bo ostal in to bo to, kar bo ostalo, četudi danes komu to ni všeč...« Njegov jezik je dramsko zelo izpopolnjen, pa tudi govorno tekoč. V polpreteklem času v Sloveniji, Mrakova dramska besedila niso marsikomu odgovarjala, ker je bilo v njih veliko religioznosti. Do tega spoznaja pa je Mrak prišel, ko je bral francoske literature in so ga ti tudi prevzeli. Rad je o njih razpravjal, čeprav je te

knjige dobival »po kanalu«, ker so mu redno pregledovali pošto, pa tudi vse kar je bilo tiskano v inozemstvu zaplenili. Kljub nekakšni cenzuri, ki se je nad njim izvajala, se mu je posrečilo, da je bil na tekočem, kaj se po evropskih odrih igra, kaj gledalce zanima in kaj o vsem tem kritiki pišejo izven Jugoslavije.

Pogosto je zahajal k prof. Josipu Šimencu, stolnemu kanoniku ljubljanskega kapitlja, ki je stanoval na Ciril-Metodovem trgu 7. Po več ur sta se pogovarjala o njegovih dramah, literaturi, pa tudi o času, v katerem sta tedaj živela. Gospod prof. Josip Šimenc je bil eden redkih, ki je prebral vse Mrakove drame, in to v rokopisu in se je z avtorjem tudi o njih pogovarjal. Mimogrede naj povem, da je Mrak imel zelo neberljivo pisavo in da je bilo treba imeti veliko potrpljenja pri branju. Oba sta bila moža z enciklopedičnim znanjem, zato je razumljivo, da je Mrak od teh pogovorov vedno odšel pomirjen in z novim navdihom za snovanje. Obema je bila umetnost nekaj božanskega, saj sta oba čutila, kako je bil slovenski narod ujet v tedanji politični ideologiji. Mrak je po obisku pri prof. Šimencu redno šel mimo škofijske palače in se z velikim spoštovanjem pred vhodom odkril in priklonil. Ta gesta je izrazila njegovo veliko spoštovanje in hvaležnost do škofa dr. Gregorija Rožmana, ki mu je v življenju veliko pomagal. To je rad povedal, ne da bi se tega sramoval, četudi so mu takšne iz-

jave v tistem času prej škodile, kot koristile.

In še manj znani dogodek: Zvečer 16. novembra 1959. sta se s spremljevalcem Mirosom vračala od večerje po nabrežju Ljubljane od franciškanske cerkve proti Šuštarškemu mostu. Tedaj se Mrak zaustavi in reče: »Slišiš, zvoni veliki zvon v stolnici! Umril je Rožman!« Spremljevalec pravi: »Gospod Mrak nič ne zvoni! Nobenega zvonjenja ni!« Mrak se obrne in ustavi prvega, ki gre mimo, pa ga vpraša: »Slišite Vi kakšno zvonjenje?« Isto vprašanje je ponovil še nekajkrat z mimoidočih. Odgovor je bil pri vseh. »NE!« On pa je vztrajal, da zvoni! - 17. novembra 1959 so na škofiji dobili sporočilo, da je res prejšnji dan umrl škof dr. Gregorij Rožman in šele tedaj so v ljubljanski stolnici zanj zvonili.

Mrak ostaja v slovenski literaturi eden od vodilnih predstavnikov slovenske zgodovinske avantgarde in himnične tragedije. Njegova himnična tragedija je bila zanj »sprava in umetnost resničnostjo bivanja«, kot jo je sam imenoval in je še dodal: »Ta sprava terja možno spreminjanje usodnosti in neizbežnosti na svoja ramena, zato ni nikoli sproščala ne optimizma in ne pesimizma.« Še vedno je v slovenskem dramskem in literarnem prostoru Mrak eden od naših najmanj raziskanih in razumljenih osebnosti prejšnjega stoletja. Tudi njegova dela se ne uprizarjajo, kar je gotovo škoda.

Ambrož Kodolja

Literarni večer / Alojz Rebula in Zora Tavčar Dve mladosti – ena ljubezen

V Loki pri Zidanem mostu se je v petek, 22. aprila, odvijal pomemben literarni večer, posvečen novi skupni knjigi Zore Tavčar in Alojza Rebule. Literarno srečanje so sooblikovali urednik Jože Faganel, moški oktet Fantje z Razbora s slovensko narodno

ponujata vsem nam neko neverjetno upanje, da ljubezen vendarle je, da obstaja nekaj višjega in večnega. Tako da sta pripovedi o Dveh mladostih in eni ljubezni po svoji vsebini in po svoji sporočilnosti nekakšna kompenzacija druge druge. Kakor avtorja, ki ju nihče med na-

Foto J. Kufersin

pesmijo ter dramska igralca Milada Kaležič in Pavle Ravnohrib s svojo interpretacijo odbranih odlomkov obeh avtorjev. Svoj pozdrav je v imenu založbe prinesel Ivan Štuhec. Knjiga je 165. po vrsti v zbirki Slovenskih večernic Celjske Mohorjeve založbe. Zgovorni naslov Dve mladosti – ena ljubezen sestavljajo mladostni spomini obeh avtorjev in jo je v Loki poglodelno predstavila literarna kritičarka Tatjana Rojc, ki je med drugim povedala:

»Zakaj ta in taka knjiga? Na videz se zdi, da bi lahko ti dve zgodbi, ki se zlivata v eno samo pripoved, stali nekako v nasprotju: vendar tako uvod Alojza Rebule kakor novela Tristana in Izolde Zore Tavčar, ki knjigo idealno zaključuje, sta odraz intimnega, presenetljivega, ter

mi ne more dojemati in zajemati kot dve ločeni entiteti. Zora Tavčar v svojem pisanju izpostavlja svoj odnos do življenja sploh: ne ujame ga nikoli dokončno, ga pa vendar trdno in polno živi tudi danes, ko je že v letih, ki bi ji dopuščala, da se umakne v svoj svet, Alojz Rebula, nasprotno, svojo besedo nekako interiorizira in exteriorizira preko racionalnega razmišljanja in osmišljanja in pravzaprav tudi tokrat Boga osmisli in dokaže, tako da si dejansko v knjigi avtorja stojita nasproti in vzporedno, kakor da bi nekako izpolnjevala drug drugega«. Srečanje, kjer je bilo prisotnih veliko gostov in publike, sta zaključila avtorja, ki sta drug drugemu in bralcem poklonila nekaj misli o svjem doživljanju literature.

S 3. strani

“Nova Gorica ...”

Dejstvo je, da kulturni oblasti in njenim paradržavnim institucijam seže pogled v periferijo le tako daleč, kot je razgled iz ljubljanskega gradu v slabem vremenu. Torej do predmestja Ljubljane, največ do konca barja. Tam se vse konča. Dandanes tudi France Prešeren ne bi dobil Prešernove nagrade, še manj pa kako drugo, denarno, seveda, niti bi Javna agencija za knjigo ne podprla izdajo njegovih Poezij. Enako Ivan Cankar in še mnogi drugi avtorji, ki takratni oblastni strukturi niso lezli nekam. Kar še opažam pri mnogih naših založbah, njihovih urednikih in tudi pri avtorjih in kritikih, da jim manjka poguma, radevednosti, iskanja nečesa novega, drugačnega pisanja. No, to seveda ni nič novega v slovenski literarni zgodovini - Kosovelovi Integrali so izšli po „zaslugi“ literarnega strokovnjaka skoraj pol stoletja po tistem, ko jih je napisal, ko niso bili več nekaj novega. Hoja po znani poti je pač lažja, ve se, kam pelje. Jaz pa rad raziskujem, tudi zavijem kam stran s poti; kar nekaj mojih del je provokativnih in družbeno kritičnih, tudi roman Ljudje na burji, Zgodba o Kurentu, posebej moje zbirke poezij...

Pred leti sva se spoznala pri nekem branju poezije, ki jih je vse manj, tudi zato, ker ponavadi tisti, ki pišemo, beremo največkrat sami sebi in smo dejansko nekateri že zelo naveličani hoditi na razne prireditve zastoj, še posebno takrat, ko gre za prireditve, ki so v oddaljenih krajih. V enem najinih pogovorov si izrekel krasno domišlico: "Enkrat bom povabil domov vodoinštalaterja, ko bo popravilo končal, pa mu bom rekel: - Krasno je bilo, hvala za nastop!"

Še vedno je ista zgodba, pričakuje se, da je avtor s svojimi deli na razpolago brezplačno, da se ga da plačati s kakšno rožico po nastopu, in to je vse. To je problem percepcije kulture v družbi, posebej v majhnih lokalnih, pro-

vincialnih okoljih, kjer je seveda uporabnost vodoinštalaterjev pomembnejša od pesnikov. Na položaje, kjer se odloča o vsem, so se zrinili jara gospoda in podobni nekulturniki, od njih pa velike tolerance do kulture ni mogoče pričakovati. Ne smem pa preveč posploševati, imam tudi več izjemno lepih izkušenj iz drugih okolij, revnejših, kamor sem šel nastopat brezplačno, pa so me presenetili. Povem še enkrat: To je stvar dojemanja kulture!

Kar občudujem pri tebi, je dejstvo, da poleg dela nenehno pišeš. Kje najdeš moč? Kaj te žene?

Ljubezen do knjig in literature mi je bila dana že v otroštvu od staršev, knjige so bile pri naši hiši vedno cenjene. Ja, rad pišem, tudi v veliko žanrih sem se preizkusil, skoraj nič mi ni tujega. Pisanje je pustolovščina, odkrivanje novih svetov, tistih zunaj in tistih v sebi. Literaturo razumem kot sporočanje, česarkoli pač že. Ko ne bom imel več kaj sporočiti drugim, bo moja zgodba s pisanjem končana.

Ce je pri tvojem pisanju značilno, da se tudi ti sprehajaš po polju, ki ga označujeta eros in tanatos, pa bi te vseeno rad vprašal, kako sam gledaš na sedanje stanje v Sloveniji in širše v slovenski družbi, na nemoč, ki jo kot pisatelj, sodnik, človek gotovo tudi ti čutiš sredi tega vsakodnevnega doživljanja pomanjkanja etike in vsake morale, ko se zdi, kot da je samo še denar, Satanovo govno, tisti idol, kateremu se lahko in smo se obenem prisiljeni klanjati. In v trenutku, ko se tem novim pravilom nočemo prilagoditi, smo izločeni iz igre, mar ne?

Dandanes življenje ni lahko, a tudi ni bilo nikdar lahko, dobri stari časi so le v pravljicah. Kar se nam danes dogaja, se je dogajalo že pred desetletji, stoletji, svet in ljudje se niso veliko spremenili, imamo računalnike, televizije, mobilne telefone, hitro pripravljeno hrano itd., osnovni principi delovanja družbe pa so enaki. Tudi to, kar omenjaš. Odgovarjam pa literarno: Pisatelj Miroslav Krleža je v obdobju med obema vojnama napisal roman Na robu pameti, kjer človek,

pravnik po poklicu, izreče nekemu fabrikantu na nekakšni vikend zabavi, da je navadni morilec, ker je ustrelil človeka, ki je v njegov vinograd prišel zobat grozdje. (Lastnina je vendar sveta pravica in take se lahko strelja kot pse!) - No, zgodba se zavrti in tega pravnik, ki se noče opravičiti temu civiliziranemu lopovu, doleti izobčenje iz vseh družbenih krogov, izgubi delo, žena in otroci ga zapustijo, na koncu ostane sam, v nekem bordelju, kjer ga sprejme in razume edino človeško bitje - kurba. Danes se dogaja enako, vsi ti veliki podjetniki in istočasno lopovi, s hordami odvetnikov okrog sebe, iz svojih delavcev pijejo dobesedno kri, ko jih imajo v napol suženjskih razmerah, so enaki morilec; ne ubijajo z noži in puškami, ubija se na tisoče prefinjenih načinov. Kdo ve, koliko samomorov in boleznih povzroči ta gonja za profit, kjer je človek le potrošno blago, hitro nadomestljivo. To se dogaja tukaj in zdaj, okrog nas in na globalni ravni, vse v imenu demokracije in pod zaščito zakonov. In če bi takšnega podjetnika kdo odkrito obtožil, da je morilec, ga bodo njegovi odvetniki sesekljali, na koncu revež še gat ne bo imel na sebi. Tako to gre. Zgodba iz Na robu pameti živi še danes. Pred dvema letoma je neka slovenska založba izdala Krležovo zbirko družbeno kritičnih esejev Evropa danes. Knjiga je izšla že pred skoraj osemdesetimi (1935!), eseji pa se berejo, kot da so napisani včeraj. Ne, naš svet se ni veliko spremenil. Edino, da mi pozabljam zgodovino in jo zato moramo ponavljati. Sliši se aforistično, vendar ima to grozljiv prizvok. Vsaj malo je treba, pa se človek prepriča, da se nam dogaja nekaj nenavadnega, po Evropi (in seveda tudi pri nas) lomasti čudna pošast iz zgodovine, nasilje in sovraštvo do tujcev, vseh drugačnih, drugače mislečih, zahteva se enoumje, en narod, en vodja - rešitelj, seveda... Lani se mi je ob tem zapisala poema, o nočeh, ko prisluškujem korakom po hodniku - kje se bodo ustavili, pred vrati mojega stanovanja? In jutraj, pa kakšno jutro se bom prebudil, v jutro leta 1914 ali v 1933? Obe jutri prinašata krvave zore.

Trst / Društvo slovenskih izobražencev

Pianistov dotik Mirta Komela

Med letošnjimi finalisti za nagrado Kresnik, ki bo podeljena za najboljši roman z lansko letnico 23. junija na Rožniku v Ljubljani, je tudi roman "Pianistov dotik" Mirta Komela (založba Goga). Pisatelja in njegovo delo so lahko v ponedeljek, 18. aprila, lahko spoznali udeleženci Društva sloven-

vir. Takrat rokavice lahko snameta. Komel je temo dotika že razvil na filozofski ravni in sicer z znanstvenim delom "Poskus nekega dotika" (Založba FDV, 2008). Na večeru v DSI je v pogovoru s Ščekom razložil, zakaj ga tema dotika tako fascinira. Dvojnost ali ujetost med užitek dotika in strahom pred njim, ko ta predstavlja grozljivo po vdoru v lastno intimno, ki jo roman lepo prikazuje, po Komelovem mnenju predstavlja uganko današnjega časa. Danes se namreč po eni strani tudi po zaslugi tehnologije z različnimi "touch screen"-i dotikamo praktično vsega in prav preko dotika odkrivamo svet in pridemo do katerekoli informacije, po drugi pa postaja realni dotik tuj. Tako v

skih izobražencev v Trstu.

V Peterlinovo dvorano ga je povabil Jernej Šček, ki Komela pozna, ker ju veže tudi ljubezen do filozofije. Mirt Komel je namreč po izobrazbi filozof in predava na Fakulteti za družbene vede in na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, doma pa je iz Nove Gorice.

Njegov romaneskni prvenec "Pianistov dotik" postavlja v ospredje glavnega junaka izredno nadarjenega pianista Gabriela Goldmana, skozi njegovo usodo pa vprašanje dotika. Komel je za Goldmana našel navdih pri zgodbi znamenitega kanadskega pianista Glenna Goulda. Oba namreč družijo čudna oblika fobije: ne moreta se dotikati ničesar, vedno morata nositi rokavice, razen ko igrata kla-

vir. Takrat rokavice lahko snameta. Komel je temo dotika že razvil na filozofski ravni in sicer z znanstvenim delom "Poskus nekega dotika" (Založba FDV, 2008). Na večeru v DSI je v pogovoru s Ščekom razložil, zakaj ga tema dotika tako fascinira. Dvojnost ali ujetost med užitek dotika in strahom pred njim, ko ta predstavlja grozljivo po vdoru v lastno intimno, ki jo roman lepo prikazuje, po Komelovem mnenju predstavlja uganko današnjega časa. Danes se namreč po eni strani tudi po zaslugi tehnologije z različnimi "touch screen"-i dotikamo praktično vsega in prav preko dotika odkrivamo svet in pridemo do katerekoli informacije, po drugi pa postaja realni dotik tuj. Tako v

romanu kot v filozofski razpravi dotik predstavlja metaforo sveta, ki se v današnjem postreligioznem času še vedno deli med razsvetljenstvom, ki hoče vse razložiti z racionalnostjo in logiko ter romantiko, ki si želi, da bi vendarle ostalo še kaj skrivnostnega in nerazkritnega. Roman je vsekakor vreden branja, ker je večplasten, kot je bilo razvidno tudi iz ponedeljkovega večera v Trstu, vsekakor pa očarljiv v svoji svetovljanskosti – kot je v svojem blogu zapisala Manca Košir: "A to ni tisto, kar me je tako prevzelo. Ganila me je atmosfera neizrečenega, me očaralo pisanje o glasbi, me pritegnile številne teme, ki se ob branju odpirajo (...)".

(BS)

PIKA NA (PESMI) Majda Artač Sturman

Pri vodnjaku

Pri vodnjaku pred Vojnim muzejem
sta se hlastno objemala
on akrobat
ona vila s čikom
skok gor skok dol
ko da so noge vetrne lopute

pa je šel
šel je akrobat v Beirut mir sejat

po dvoletnih navdušujočih pismih
in tisočih domnevnih pozdravov vodnjaku
se je domov priklatil in ni več mislil na mir
medtem je tudi vodnjak životaril v samoti

in spet je on tu:
skok gor vojaka akrobata
a ob skoku dol mu je nožna proteza zaječala...

rob vodnjaka je otrpnil
in vili je od obupa čik zamrl na ustnicah

Aleksij Pregarc

Za obravnavo v rubriki rada poiščem pesem, ki me nagovarja zaradi svoje izvirnosti, lepoga sloga, občutja sveta, sporočila. V želji, da bi predstavila pesniški portret Aleksija Pregarca v drobcih verznega mozaika, sem segla po njegovi pesniški zbirki *Amebno razkošje* (Goriška Mohorjeva družba 2011). Skoraj sem se že odločila za prvo pesem *Beatnik I*, v kateri se je hipoma odzrcalila moja mladost (išč) a vizija mitičnih šestdesetih let, pa sem pomislila, da je vsekakor bolje izbrati pesem, ki bi dosegla (generacijsko) širši krog ljudi. In to kljub temu, da gre tudi v tem primeru za modernistično naravnano poezijo asimetrije, oblikovne razrahljanosti in svobodne sintakse. A prepričana sem, da jo vsak, ki čuti čarobno privlačnost pesniškega ustvarjanja, zlahka dojam.

Preprosto bi rekla, da gre za zgodbo, oziroma, če sežem na področje, ki je Pregarcu pisano na kožo - za dramo. Tu je pesnik, ki ga literarna kritika najraje označuje kot samohodca, najbolj doma: kot gledališki igralec, mentor in organizator, režiser, gledališki kritik in kot avtor gledaliških iger (naj tu omenim le eno, dramo *Črni galebi*, ki je doživela odmevno uprizoritev SSG leta 1992). No, pesmi *Pri vodnjaku* ne manjka dramatičnosti! Lirski nastavek se navezuje na motiv vodnjaka, tako priljubljen v slovenskem pesništvu, ob katerem misel najprej

poleti k vodnjaku na novomeškem trgu v znameniti Kettejevi pesmi *Na trgu*. A tam gre za (novo) romantiko, tu za trpki realizem z elementi groteske. Groteskno in razklano boleče namreč deluje drugi del pesmi, v katerem se ljubezenski prizor med akrobatom (vojakom) in (novodobno) vilo (s čikom) ponovi po dveh letih. Vmes so vojakova angažiranost v Beirutu in navdušujoča pisma - potem vrnitev domov, k vodnjaku in vili. In če na začetku pesnik hlastno objemanje para opiše s primerjavo, *kot da so* (njune) *noge lopute*, je drugič zelo zelo hudo, saj ... *ob skoku dol mu je nožna proteza zaječala*.

Tragika odtrganosti, prizadetosti, ranjenosti, tragika vojne se z vsjo pretresljivostjo ujame v prizor, ki ga s pritiskom na tipko (*rewind*) lahko skorajda ponoviš, a nikoli več v enako strastnem objemu. Čuden par, ta akrobat - predstavljam si ga krepkega, odpornega -, ki je odšel kot vojak *mir sejat*, pa je doživel prekletstvo vojne, in vila s čikom. Saj je že skoraj ozadje Vojnega muzeja napovedovalo tragični razplet dogodkov. Vse deluje nekako paradoksnost, a na grotesko se vendar lepji drobci poetičnosti, denimo, v ženskem liku vile ali pa z anadiplozo, to je s ponavljanjem besede na koncu in na začetku verz, ter z notranjo rimo v dvovrstičnici *pa je šel/šel je akrobat v Beirut mir sejat*.

Motiv vodnjaka je tu izhodišče za bridko refleksijo o miru, nasilju, vojni. Vojna je zlo, je tragika, ne samo ko seje smrt, temveč tudi ko povzroča telesne bolečine in pohabljenost.

Ob vodnjaku z moškim in žensko zeva popolna praznina, odsotnost človeka. Kar lahko razumem kot odsotnost *človeškosti*. Ali v tem prostoru ni prostora za *humanitas*? Če ta zmanjkuje, lahko vlogo človeka prevzame predmet, v tem primeru vodnjak. Personifikacija ali posebitev je presežna, elegantna, kot da vidim vodnjak, ki je dolgo... *životaril v samoti*, a potem ob akrobatovi vrnitvi... *rob vodnjaka je otrpnil*. Kot da ima vodnjak srce, kot da sočustvuje z obupano žensko, ki še vedno kadi čik, dokler ji na ustnicah ta ne zamre, tako kot zamre... nasme.

Nekaj potez in v pesmi se odvijte (moderna) tragedija s kadenco ponavljajočega se prizora. Dogajanje skandirajo glagolske oblike, kar ustvarja napetost, dramatičnost. Nato nad vse pade zastor brezbriznosti, zato da se iz nas izvije krik obsojbe vsakršnega nasilja.

Če besedilo pesmi osredinimo, si v njegovi vidni obliki - podobno kot pri Ketteju - lahko predstavljam (o) nekakšen *carmen figuratum*, ki z vizualno podobo ponazarja obrise vodnjaka.

VIPAVSKI PRIIMKI (1)

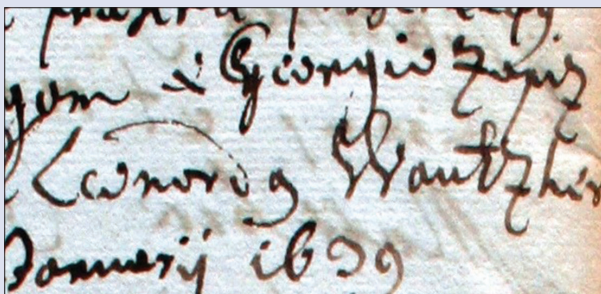
BAVČAR

V tej rubriki bomo predstavili nekaj značilnih priimkov, ki jih imajo ljudje v Vipavski dolini. Ker gre za naravno zaledje tako Trsta kot Gorice, danes najdemo mnoge vipavske priimke tudi v precej širši okolici. Najstarejši slovenski priimki so začeli nastajati okoli 1300. Zakaj? Mnogi ljudje so nosili isto ime in zato so jim ljudje dodali k imenu še priimek. To pove tudi sama beseda: PRI-IME-K. Še bolj pa je težave s prepoznavanjem ljudi imela država. Davke je bilo namreč težko pobrati, če ljudi nisi imel niti dobro popisanih. Priimke so si uradno izmislili v Beneški republiki leta 1639, da so dararji lahko sledili dedičem davčnih obveznikov in izterjevali dolgove. Počasi so jih začeli posnemati v drugih državah, v enih prej, v drugih kasneje. Rubriko pripravlja profesor zgodovine in sodni izvedenec za rodoslovje Tino Mamić.

Zaselek Bauč v Selu na zemljevidu izpred dveh stoletij. Izvirnik hrani Arhiv republike Slovenije v Ljubljani.

Bavčar je endemičen vipavski priimek, ki je nastal v Selu na Vipavskem in se od tam razširil

V starih zapisih črko B velikokrat pišejo kot W ali V. V Kamnjah je bil leta 1639 duhovnik Lenart Bavčar - WAUTZHER, ki ga najdemo leta 1639, ko je krstil otroka. Krstno knjigo hrani Škofjski arhiv Koper.

po vsem svetu. Gre za isti priimek kot Bavčer, Bolčar, Vavčar in Baučer.

Včasih so priimek zapisovali tudi kot: Bauzer, Bavzer, Bautscher, Bautschner, Baudzer, Bautcher, Bautzer, Bauzeri... Ženske pa so bile Bavčarce (Bauzariza, Bauzakza, Bauzera, Bauerca). V urbarju Renškega gospostva iz leta 1592 najdemo zapis, da pod posest renških gospodov Hoferjev spada tudi kmetija (huba) iz Sela, ki jo upravlja Jernej Bavčar. Tri leta kasneje, 11. novembra 1595, se je v Selu rodil tudi znameniti jezuit in profesor sholastike Martin Bavčer, ki je bil prvi slovenski zgodovinar. Njegovo glavno delo je Zgodovina Norika in Furlanije v desetih knjigah. Imena njegovih staršev niso znana, čeprav bi se jih mogoče še dalo

najti. Tudi Selo kot kraj njegovega rojstva še ni z vso gotovostjo potrjeno, saj pravih dokazov ni. Najstarejša krsta knjiga za Selo se začne pisati leta 1633. V Koledarju Goriške Mohorjeve je to zatrdil znani goriški publicist in šolnik Rado Bednarik.

Kako je priimek nastal? Jezikoslovec Anton Breznik pravi, da gre za priimek, ki je nastal iz osebnega imena Boltežar. To-rej tako, da so sinovi in vnuki nekega pomembnega Boltežarja dobili priimek Bavčar. To

še danes trdi tudi Wikipediija. A jezikoslovcu Pavletu Merkuju se ta razlaga ni zdela prepričljiva in je vanjo podvomil. Kot prvo omembo Bavčarja navaja že leto 1507, ko je našel Wautscherja v Črničah in Selu. Merku je postavil novo hipotezo, ki je zelo logična: Bavčarji so prebivalci iz zaselka Bauč v Selu. Kako je nastalo ime Bauč, ni povsem jasno. Možno bi bilo, da gre za besedo bauha, kar pomeni slabo travo, ki je živina ne mara.

Lahko trdimo, da so vsi Bavčarji in Bavčerji v daljnem sorodu, saj imajo Bavčarji iz Sela skupno korenino. Pred dobrimi štirimi stoletji so bili v matičnih knjigah prvič v Selu zapisani. V vasi je po letu 1600 živelo

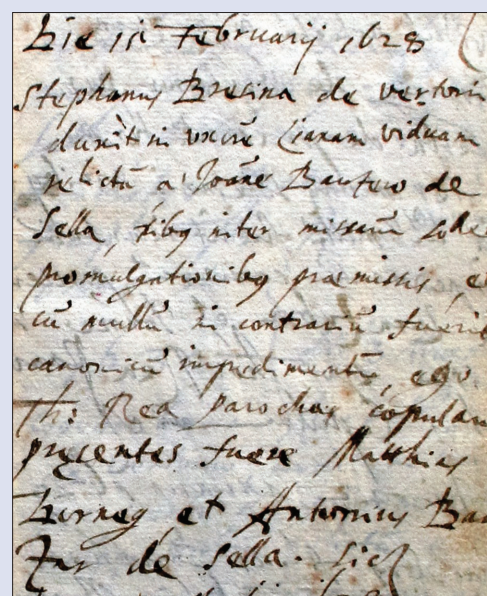
Tino Mamić

okoli 50 Bavčarjev in verjetno več kot pet družin Bavčar. Najstarejše omembe so: Janez (rojen ok. 1590), Martin (ok. 1600), duhovnik Lenart (ok. 1610), Hilarij (ok. 1615), Matija (ok. 1615), Jurij (ok. 1620), Boltežar (ok. 1625),

Ana (1639) in Andrej (1639). Leta 1800 pa tako najdemo kar 32 družin Bavčar v Selu in še veliko več po okoliških krajih. Številka se je v dveh stoletjih izjemno povečala. A potem se je število malce zmanjšalo. Danes živi v Sloveniji 194 Bavčarjev, 112 jih je na Goriškem. Bavčerjev pa je 25.

Trije najbolj znani Bavčarji poleg že omenjenega zgodovinarja so: ajdovski planinec Anton Bavčer, ki je bil ubit kot talec v Rižarni, umetnik in fotograf Evgen Bavčar ter osamosvojitelj in nekdanji minister Igor Bavčar. Evgen, Lokavčan, ki ustvarja v Parizu, ima prednike v Lokavcu za zadnji dve stoletji. A njegova pra-pra-praded se je v Lokavec skoraj gotovo priselil iz Sela, čeprav dokazov še nismo našli. Igor Bavčar pa ima prednike iz Sela za deset generacij nazaj.

V matičnih knjigah najdemo prvega Bavčarja leta 1628, ko sta se poročila Štefan Bratina in Lea, vdova Janeza Bavčarja iz Sela, zapisano "Joanne Bauzer de Sella". Za pričo je bil Anton Bavčar iz Sela, zapisano "Antonius Bauzar de Sella". Poročno knjigo, ki je nastala v Kamnjah, hrani Škofjski arhiv Koper.

Kratke

Rojan / Uspešno izpeljali likovni natečaj

Društvo rojanski Marijin dom je tudi letos priredilo zelo uspešen likovni natečaj za otroke, ki obiskujejo vrtnice in osnovne šole na Tržaškem. V nedeljo, 10. aprila, se je tako v Marijinem domu zbralo veliko otrok, saj je pri natečaju sodelovalo 6 vrtnic in 16 osnovnih šol. Vsi sodelujoči so risali na temo "Morje: koristi, nevarnosti, skrivnosti" in komisija, ki so jo sestavljale likovna umetnica Katarina Kalc in učiteljica Marta Populin in Marija Trobec, niso imele lahkega dela, da so med 600 poslanimi deli izbrale najlepše izdelke. Vsekakor je nagrada šla otrokom šestih vrtnic, osnovnošolske risarje pa so razdelili po starostni dobi, se pravi na učence prvih dveh in zadnjih treh razredov. V vsaki skupini pa so izbrali 5 učencev, ki so prejeli nagrade, medtem ko so vsi sodelujoči dobili spominsko darilo. Organizatorji iz Rojana so poskrbeli tudi za lep kulturni in zabavni program. Pod vodstvom Zdenke Kavčič Križmančič so nastopile mlade, a zelo uglašene in muzikalične pevke OPZ Slomšek in Bazovice, medtem ko je čarodejka Nada s svojimi umetninami imenitno zabavala prisotne male in starejše obiskovalce Marijinega doma v Rojanu.

Minister na obisku

Italijanski minister za infrastrukturo Graziano Delrio je bil nedavno na obisku v Trstu, kjer se je udeležil posveta o pristanišču in njegovih možnostih razvoja. Na srečanju v Skladišču 26 v starem pristanišču je deželna predsednica Serracchiani spregovorila o Furlaniji-Juljski krajini kot logistični platformi za sistem-Italija, tržaški župan Cosolini je postregel z ugotovitvami glede Trsta in morja, komisar Pristaniške oblasti Zeno D'Agostino pa je spregovoril o evropskih perspektivah za tržaško pristanišče, ki je v prvem trimesečju tega leta med najbolj uspešnimi italijanskimi pristanišči. Minister Delrio, ki si je ogledal staro pristanišče, še posebej si je občudoval obnovljeno hidrodinamično centralo, ki je pravi industrijski spomenik, in razstavo, posvečeno tržaškemu Lloydju.

5. natečaj Radijskega odra za izvorno radijsko igro

Ob 70-letnici svojega neprekinjenega delovanja in v spomin na igralko in režiserko ga. Marjano Prepeluh razpisuje Radijski oder natečaj za izvorno in še neobjavljeno radijsko igro na žensko tematiko v poljubni dramski obliki. Igra naj ne traja več kot 40 minut. Predvidene so tri nagrade: prva znaša 1.000,00 evrov, druga 800,00 evrov in tretja 500,00 evrov.

Radijski oder bo nagrajena dela uvrstil v svoj program, prav tako si pridržuje pravico, da v svoj spored vključi tudi morebitna priporočena dela.

Besedilo v dveh tipkanih izvodih (format A4) je treba poslati do 15. maja 2016 na naslov Radijski oder, ul. Donizetti 3, 34133 Trst. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro, medtem ko naj bodo točni podatki o avtorju (ime in priimek, naslov, elektronska pošta in telefon) zaprti v kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Nagrajenci bodo znani ob koncu meseca junija, nagrade pa bodo podeljene 14. oktobra 2016 na posvetu o radijski igri.

70-letnica slovenskih šol

Poslanica predsednice Serracchiani

Ob 70. obletnici obnovitve slovenskih šol v Italiji je predsednica Furlanije-Juljske krajine Debora Serracchiani ocenila, da je bila obuditev slovenskega šolstva takoj po drugi svetovni vojni "ključno poglavje v zgodovini naših krajev". V poslanici pred prireditvijo v Kulturnem domu v Trstu je deželna predsednica napisala, da so slovenske šole v Trstu in Gorici ter dvojezični center v Špetru "bistvo in kvas slovenske narodne skupnosti v Furlaniji-Juljski krajini". Pri tem je Serracchianijeva zaželela vsem slovenskim šolnikom, naj bodo s svojim delom še naprej zagotavljali razvoj svojih šol, ki imajo pomembno vlogo tako zaradi multikulturnega dialoga kot zaradi vezi med Slovenijo in našo deželo. Ob koncu svojega sporočila je predsednica dežele želela tudi poudariti, da je bila ukinitve slovenskih šol s t. i. Gentilejevo reformo leta 1923 krivično in surovo dejanje, ki bi nas še danes moralo učiti, da v Evropi, ki je zrasla iz tragedij druge svetovne vojne, nestrpnost in diskriminacije ne bi smele imeti domovinske pravice. / ARC/PV

Pokrajinski muzej Repen
Zaključena ureditev
kraške pešpoti Gemina

Na sedežu pokrajinskega muzeja v Repnu so v soboto, 9. aprila, predstavili informativno točko Vrata na Kras in ob enem zaključek ureditve zadnjega dela turistične poti Gemina, ki naj bi bila namenjena pohodnikom in kolesarjem in bi po načrtih sodelujočih lahko pomenila spodbudo za turistično ponudbo na tržaškem Krasu. Sama pot pa poteka od Mavhinj do Repentabra. Iz uvodnih pozdravnih posegov repentabskega podžupana Cibija in podpredsednika pokrajinske uprave Dolenca ter podpredsednika fundacije Tržaške

hranilnice Delcara je bilo razbrati zadoščenje ob opravljenem delu in dejstvu, da pomeni ureditev same poti in informativne točke, poimenovane Vrata na Kras, pomemben doprinos za razvoj turistične ponudbe tega področja.

Predsednica tržaške pokrajine Maria Teresa Bassa Poropat pa je ob tem poudarila, da je tržaško področje nekaj posebnega predvsem zaradi prisotnosti slovenske narodne skupnosti, ki predstavlja pravo specifično teritorija. In glede na to, da je Kraševac s svojim delom tudi prispeval k oblikovanju te kraji-

ne. Izpeljani načrt poti Gemina bo ob tem, da omogoča turistično ovrednotenje naravnih znamenitosti Krasa, kot so npr. suhi zidovi, gmajne, doline in pejce, kali in mlake, odločilno prispeval tudi k boljšemu razumevan-

ju zgodovine in arhitekturnih ter kulturnih vidikov teritorija. Pri vsebinski pripravi celotnega razvojnega projekta so ob ustanovi Živa krajina Krasa in Univerze na Primorskem sodelovali ob tržaški pokrajinski upravi različni partnerji. Prav to široko

Foto damj@n

zasnovano sodelovanje pa v bistvu prispeva, da lahko z različnih vidikov osvetlujejo tako naravno kot kulturno dediščino Krasa. Vse zanimivosti so strnili tudi v posebno spletno stran, ki obiskovalcem omogoča seznanjanje z vsemi znamenitostmi, ki jih predstavljajo. Upravitelja sta ob tem izrazila tudi zadovoljstvo, da je tržaški Pokrajini uspel ta podvig, ki na pomemben način prispeva k ovrednotenju tega dela teritorija od zgoniške do repentabske občine in to tik pred iztekom delovanja te krajevne uprave. Izrazila sta tudi upanje, da bodo nove krajevne uprave, ki bodo prevzele vlogo pokrajini, prevzele tudi odgovornost za redno spremljanje in upravljanje uresničenih infor-

mativnih točk, samega razstavnega prostora Vrata na Kras in tudi rednega čiščenja in oskrbovanja poti, ki gre od Mavhinj do Cola. Predsednica Bassa Poropat pa je še dodala, da upa, da bodo nove krajevne uprave s pomočjo čezmejnega sodelovanja našle tudi sredstva, da bi se ureditev pešpoti nadaljevala tudi od Cola do Fernetičev. Tokratni podvig pa je skupno vreden 340.000 evrov, kar 40 tisoč je prispevala Fundacija CRT. Kakšne so možnosti razvoja turistične ponudbe, se je pokazalo tudi ob ponudbi izredno kvalitetnih dobrot, ki jih je za predstavitev pripravila turistična kmetija Milič iz Zagradca. Sama predstavitev pa je bila tudi priložnost za krajši pevski nastop domačega moškega zbora Kraški dom pod vodstvom Vesne Guštin.

MT

Slovesna akademija v Kulturnem domu

Mladostna in sveža 70-letnica
obnove slovenskih šol v Italiji

V torek, 19. aprila, so v Kulturnem domu v Trstu skozi cel popoldan in večer praznovali sedemdesetletnico obnove slovenskih šol v Italiji. Proslava je sicer zamudila za nekaj mesecev, saj je 70-letnica potekala v letu 2015, za rahlo zamudo pa je več vzrokov. Pravzaprav so se za praznovanje najprej odločili na liceju Prešeren, saj so si želeli praznovati sedemdesetletnico svoje šole. Nato je ravnatelj prišel na misel, da bi bilo lepo, če bi bile v praznovanje vključene vse šole, in da bi bilo soudeleženi čim več mladih oz. dijakov in dijakin, tako da se je priprava na tako mogočno prireditev nekoliko zavlekla. Vsekakor je treba priznati, da napor niso bili zaman, saj v torek nismo videli klasične prireditve ampak proslavo, ki je bila polna energije mladih nastopajočih. Tudi dejstvo, da so si mladi dijaki prireditev tudi zamislili (od vsebine do scenografije), ni zanemarljivo, zato smo lahko ponosni, na vse prikazano. Brez strokovne roke pa seveda ni šlo, tako so mladi priskočili na pomoč glavni režiser Romeo Grebenšek, koreografinja Daša Grgič in povezovalc Evgen Ban, popoldanski del proslave pa je vodila in koordinirala Manica Mav-

er. Praznovanje se je začelo že popoldne, ko so program oblikovali učenci večstopenskih šol s Tržaškega, Goriškega in dvojezične šole iz Špetra. Ta del praznovanja je bil nekaj posebnega: namesto da bi gledalci udobno sedeli v veliki dvorani, medtem ko se pred njimi vrstijo razne točke kulturnega programa, so se premikali po prostorih Kulturnega doma. Profesorica Manica Mavri je vodila občinstvo po stavbi v ulici Petronio in gledalci so lahko uživali ob zelo pestrem programu: poslušali so ubrano petje različnih šolskih zborov, uživali ob folklornem plesu, spoznali skedenjski kruh, ogledali so si video posnetek o tem, kako bi učenci uporabili prostore Narodnega gledališča prizrorku iz ljudskega izročila in prizoru iz šolskega življenja nekoč, spoznali so nekatere stare otroške igre. Skratka, popoldanski program je bil zelo bogat in zanimiv. Po prijetnem popoldnevu je bil vrh praznične dneva zvečer, ko so na odru nastopili recitatorji, pevci, glasbeniki in plesalci. Na začetku je zapel zbor nižje srednje šole Sv. Cirila in Metoda od Sv. Ivana pri Trstu pod vodstvom Aleksandre Pertot, ki je poskrbel za vrstno izvedbo skladbe Adija Daneva na besedilo Iga Grudna Živeti hočemo. Poezije raznih pesnikov so izbrale in recitirale Tina Busan, Valentina Sosič, Mojca Petaros, Veronika Škerlavaj in Ksenija Kosmač. Priložnostni komorni dekljski zbor dijakinj višjih šol je ob

spremljavi pianista Roka Dolenca in zapel tako ubrano, da bi bil za zgled marsikateri pevski skupini. Nekaj je bilo tudi plesnih točk (Tina Sbarbaro in Noel Piščanc, nato tudi skupina ritmičark, ki vadi gimnastiko pri športnem združenju Bor), glasbe dijaških an-

va«, je izredno prijetno vodil Evgen Ban, ki je pravi show-man in je torej najprimernejši, da povezuje take prireditve, ki so zamišljene v mladostnem duhu. Naj spet poudarimo, da je bila prireditev skupek raznih idej, ki so si jih zamislili dijaki sami, zato naloga glavnega režiserja ni bila lahka, ker je moral najrazličnejše izraze združiti v celoto. Morda je primanjkovala neka rdeča nit, ki bi skladneje povezovala vse dogajanje, kakšno malenkost bi morda lahko bolje izpeljali ali izvedli, ne gre pa pozabiti, da so dijaki sami med raznimi šolskimi obveznostmi z veliko energije in samozavesti izpeljali vso zadevo. Udeleženi je bilo kakih tristo dijakov naših šol. Pohvaliti je treba Majo Kojanec, ki je v vlogi asistentke režije

Foto Henrik Sturm

samblov (duo Rok Dolenc in Erika Labiani, jazz skupina Mix Trio band in rock skupina Love Guns). V več »nadaljevanjih« je bila na odru Kulturnega doma na sporedu posodobljena zgodba o Povodnem možu, ki zaseduje Zalo, vnučkinjo znamenite Prešernove Urške. Zgodbo je napisala dijakinja klasičnega liceja Maja Kojanec, vlogi pa sta odigrala Bor Samsa in Martina Bearzi. Med raznimi točkami so se zvrstili tudi trije govori, ki so jih podali zastopniki šolnikov (bivša ravnateljica Živa Gruden in učiteljica Antonella Bucovaz), dijakov sedanje šole (Cristian Visintin) in predstavnik staršev z bodočim učencem (Romeo Grebenšek s sinčkom Lanom, ki bo jeseni prvič prestopil prag osnovne šole).

Govorniki so tudi virtualno povezali vso slovensko deženo šolsko populacijo, saj so bili predstavniki vseh treh pokrajin: Videmske, Goriške in Tržaške (predstavljali pa so preteklost, sedanjost in bodočnost naših šol). Brez uradnih pozdravov seveda ni šlo, ob začetku prireditve je najprej v italijanščini pozdravil funkcionar Deželne šolske uprave za Furlanijo Juljsko krajino Pietro Biasiol in izrazil pohvalne besede ob tako pomembnem jubileju ter poudaril pomen poznavanja jezika sosedov. Tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc je imel krajši priložnostni govor, v katerem se je zavedal trdoživosti tukajšnjih Slovencev in izrazil upanje, da bi bili kos novim časom in izzivom medgeneracijskega sodelovanja, kjer naj se mladim generacijam vliva ponos lastnega narodnega zavedanja.

Proslavo, ki so jo poimenovali »Velika zabava«, je izredno prijetno vodil Evgen Ban, ki je pravi show-man in je torej najprimernejši, da povezuje take prireditve, ki so zamišljene v mladostnem duhu. Naj spet poudarimo, da je bila prireditev skupek raznih idej, ki so si jih zamislili dijaki sami, zato naloga glavnega režiserja ni bila lahka, ker je moral najrazličnejše izraze združiti v celoto. Morda je primanjkovala neka rdeča nit, ki bi skladneje povezovala vse dogajanje, kakšno malenkost bi morda lahko bolje izpeljali ali izvedli, ne gre pa pozabiti, da so dijaki sami med raznimi šolskimi obveznostmi z veliko energije in samozavesti izpeljali vso zadevo. Udeleženi je bilo kakih tristo dijakov naših šol. Pohvaliti je treba Majo Kojanec, ki je v vlogi asistentke režije

Foto Henrik Sturm

žrtvovala veliko prostega časa za pripravo Velike zabave. Tudi sceno so oblikovali dijaki sami, glavno vlogo je pri oblikovanju le-tela dijakinja Martina Husu.

Škoda le, da ni bila prireditev dovolj jasno reklamizirana, tako da marsikdo na primer ni razumel, kaj se bo dogajalo v popoldanskem terminu. Zvečer, ko je bila možnost ogleda le z vabilom, je marsikdo zmotno mislil, da ne bo dovolj prostora za vse in se zato prireditve ni udeležil. Vseeno je bila dvorana Kulturnega doma na koncu polna, in kdor je v torek prišel v Kulturni dom, je lahko prisostvoval ustvarjalnosti slovenskih šolarjev. Vsekakor je praznovanje sedemdesetletnice obnovitve slovenskih šol v Italiji lepo uspelo in marsikdo med publiko je z zadoščenjem ugotavljal, da se ni bati za bodočnost slovenstva izven domovine še vsaj za eno generacijo, če imamo v naši skupnosti še toliko energije in ustvarjalnega duha, kot so ga prikazali dijaki in dijakinje na odru Kulturnega doma. Naj gre zahvala vsem vzgojiteljem, ki mladino spodbujajo, ji zaupajo in ji dajejo priložnost da se izkaže...

(MAP)

Glas od znotraj

Ta veseli dan ali ta zabavni večer ob 70. obletnici...

Na vabilo urednika, naj napišem članek o (b) tržaškem slavju, ki se je v Kulturnem domu odvijalo v torek, 19. aprila zvečer, kot "Velika zabava ob 70-letnici obnove slovenskega šolstva v Italiji", se odzivam z mešanimi občutki. Nisem časnikarka, zato ne morem biti neprizadeta zapisovalka vide-nega. Moje oči so, v Cankarjevem duhu, pokoren organ moje duše, zato spregovorim lahko samo s srcem. Kot dolgoletna šolnica, ki je zrasla v šoli, s šolo, zaradi šole. Kot otrok učiteljev, ki so kot mnogi drugi v težkih, nenaklonjenih razmerah pomagali postavljati na noge in utrjevati slovensko šolstvo: brez učbenikov, včasih brez učencev, brez zanesljive plače, brez staleža, v veliki življenjski negotovosti. V tem so bili podobni mnogim našim mladim (šolnikom) na prepihu. V torek je bilo praznično, iskri-vo, bil je naš veseli dan. Večerni del je bil dogajalno razpet med himnično izvedbo mladinskega zbor-a in glasbene skupine nižje sred-nje šole Sv. Cirila in Metoda s pesmijo *Živeti hočemo* na besedilo Iga Grudna in energičnim, roc-kovsko obarvanim nastopom mladostno zagnanega benda z avtorsko pesmijo v slovenščini *Hej, dekle!* Veličastno, ustvarjalno! V mavričnem vrvežu izvirne scenografije, duhoviti dramski predelavi Povodnega moža, pestrih koreografijah, gimnastičnih, glasbenih ter instrumen-talnih točkah, poskočnih poan-tah voditelja in ob zamislih gledališčnika režiserja sta izstopali igrivost in mozaičnost elemen-tov. Sporočilni lok besede je bil po uvodnih pozdravih uglednih gostov razcepljen na občutene recitacije deklet, citatnost nagovora nekdanje ravnateljice, ki se je prepletal z lirskostjo pretanjenih verzov besedne ustvarjalke šolni-

ce iz Benečije, in na krajše govorne posege, nastop goriškega dija-ka in naposled samega režiserja. Za proslavo, ki se je napovedovala kot velika zabava, zadosti, a za obeleževanje tako pomembnega jubileja, kot je sedemdeseta obletnica povojne obnove slovenskega šolstva, premalo. Kajti

berila, priročnike za učence, ki so bili dolgo oropani materinščine; pripravljali so zborovske nastope, prireditve, predstave, proslave in razstave v času, ko ni bilo sodobnih pripomočkov, ki olajšujejo delo. In vendar so na slovenski pisani in govorni besedi obnavljali ter utrjevali temelje sloven-

Foto Henrik Sturman

beseda, lepo zvoneča in povedna slovenska beseda, je tisto, za kar smo se borili, zaradi česar smo in bomo obstali. In samo ukoreninjenost vanjo nam omogoča in dovoljuje vizionarstvo in sanje. Lahko je naše stremenje še tako uprto v prihodnost, ne moremo mimo dejstva, da je slovenska šola, kovnica bodočih rodov, po več kot dvajsetletnem nasilnem zatrtju lahko vzklika s pogorišča zaradi zavzetosti, angažiranosti in idealizma akterjev obnavljanja slovenskega šolstva. Naš obstoj, naše preživetje sta utemeljena na besedi, na kulturi, na slovenstvu, naša slovenska šola gotovo tudi na ustvarjalnosti ne samo današnjih mladih in otrok, temveč tudi tistih nekdanjih slovenskih učiteljic in učiteljev, profesoric in profesorjev, razumnikov, ki pisali in sestavljali učbenike, slovnice,

ski šoli, ki bi jo raje kot, energije polnemu, mladostniško zagnanemu bitju primerjala vitalni, elegantni, izobraženi sedemdesetletnici, ki se seveda rada nasmaje in zabava, nikdar pa ne pozabi, koliko truda, napora in žrtev je bilo treba, da danes generacije mladih in manj mladih, mladostnikov in otrok prosto govorijo slovensko. In seveda pojejo in recitirajo slovenske (!!) pesmi, plešejo, se veselijo, kažejo svoje navdušenje in veselje do življenja. Zato bi bilo prav, da bi tudi tako velikopotezna "zabava" posredovala nekaj misli, nekaj iztočnic - s hvaležnostjo vsem in za vse, kar je bilo ustvarjeno, storjeno. Izpod rok in v zamisli konkretnih, ne brezimnih učiteljic in učiteljev, sestavljalcev učnih knjig, avtoric in avtorjev antologij, men-

torjev, ki se pred sedmimi, šesti-mi desetletji kljub izjemni nego-tovosti niso ustrašili prihodnosti. Nasprotno, verjeli so vanjo, van-jo so proicirali vso svojo vizionar-sko ustvarjalnost. Tako kot so mnogi žrtvovali svoja življenja za svobodo, so mnogi na povojnih ruševinah postavljali in obnavlja-li duhovno stavbo izobraževanja v maternem jeziku.

Ob sedemdesetletnici tako važne ustanove, kot je za našo manjšin-sko stvarnost slovenska šola, ni dovolj prilagoditve poudarjati, da so danes časi drugačni. Saj so.

Vendar ima naša šola toliko raz-ličnih obrazov, kolikor je z njo in v njej (živele, delovalo, se izobraževalo) ljudi. Njena sodobna značilnost nista samo narodnostno pisana in je-zikovno raznolika sestava učencev (kar prinaša težave, izzive in obogatitev) in tehnološka opremljenost kadra, prostorov kot učencev, temveč tudi dejavna, zavzeta množica vzgojiteljic in vzgojiteljev, učiteljic in učiteljev, profesoric in profesorjev, ki si med pro-jekti, težavami in izzivi, posodabljanjem in strokovnim usposabljanjem prizadevajo gojiti in posredovati vrednote, na katerih je slovenska šola nastala in rasla. Slovenski jezik, odnos do materialne in duhovne kulturne dediščine in slovenstva. Ob spoštovanju osebne identite-te (tako učiteljev kot učencev!), ob strpnem sprejemanju drugačnosti, odprtosti in prizadevanju za sožitje. Z velikim trudom, zavzetostjo in mnogim za-stojnim delom.

Te besede prihajajo, kot že rečeno, od znotraj, iz srca. Naj bodo mladi sproščeni in ustvarjalni: a dajmo jim možnosti (de-lovanja, so-delovanja, zaposlitve) tudi po končani slovenski šoli, da ne bodo poleteli drugam. Ob veselju praznovanja bi morali predvsem oni (z) vedeti, kako so in kdo so bili ljudje, ki so v zano-su idealizma pred mnogimi de-setletji obnavljali temelje naše slovenske šole.

Majda Artač Sturman

Obvestila

Društvo slovenskih izobražencev vabi v ponedeljek 2. maja, ob 20.30 na "Gosarjev večer" z razstavo in okroglo mizo o slovenskem sociologu, pravniku in ekonomistu. **Romanje v Medjugorje** od 6. do 9. maja. Odhod avtobusa zgodaj jutraj z glavne avtobusne postaje v Novi Gorici s postankom v Rožni Dolini in

nato v Kozini. Pozno popoldne prispemo v Medjugorje. V naslednjih dneh bogoslužje in sv. maša in vzpon na Križevac. Vračamo se v ponedeljek, 9. maja. Prijave: Darko tel. 0039 3703201305 ali tel. 0481 32121; Ana 05 3022503 in pri župniku Jožetu Markuži tel. 0039040229166. Slovenski in italijanski državljani potujejo z osebno izkaznico.

Barbara Fužir

Opažanja pupe iz celinske Slovenije, ki je v zamejstvo prispela po skrivnostnih poteh ljubezni

KRASNI KRAS (10)

V družbi Prizadevne medvedke in Kabaretskega srnjaka ali kako osebno skavtsko rasti

Bila sem najbolj ponosna naj-stnica na celem svetu, ko sem ti-stega daljnega leta okoli preloma tisočletja ob Kolpi, ob južni sloven-ske meji, slovesno obljubila, da bom zvesto služila Bogu in domovini ter pomagala svojemu bližnjemu (celotna skavtska obljuba je seveda kompleksnejša od tega krasno krasnega povzeta-ka).

Če sem imela drugače vse poten-ciale, da postanem kompleksov polna (in občasno tudi zlobna) mula, so me celotedensko pešačenje, žulji, izzivi v divjini in skoraj dvajsetkilogramski nahrbntni prizemljili do te mere, da sem skavte vedno štela kot ti-sto zdravo utež, da me ni odne-slo v višave najstniških hormo-nov.

Ponosno sem prejela rutico stega Maribor 1, kmalu zatem pa tudi skavtsko ime, na katerega sem običajno ponosna, občasno pa nanj jezna. Vsaka lastnost lahko v svoji skrajnosti pač škodi. Kot Prizadevna medvedka se včasih čisto preveč trudim in tako pozabim na razne običajne medvedje radosti, kot je zimsko hi-berniranje, prosto pohajkovanje po divjini in raziskovanje Ikejinega parkirišča... Skavtske poti pa so me zanesle v družbo zamejskega Kabaretskega srnjaka. Življenje ti prinese točno tisto, kar potrebuješ za osebno rast.

Ko sem se kot skavtinja iz Slove-nije prvič udeležila skavtskega dogodka SZSO, sem izstopala kot pomaranča na sredini seslanskega zaliva. Kot oranžen zidak sredi grmičja modrih hortenzij. No, da bom precizna – kot kranjska lilija z ozadjem sinjega poletnega neba. Nekako sem dobila vso po-zornost, ki jo običajno pobere moj kabaretski spremljevalec.

Skavte in skavtinje Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov in Slovenske zamejske skavtske organizacije kljub vi-zualnim barvnim razlikam kro-jev (če smem pohvaliti, tukajšnji so tudi neprimerno lepše krojeni in znajo poudariti postavu skav-tinje), marsikaj tudi družiti.

Začnimo z bistvom. Oboji smo zavezani isti obljubi, skavtskim zakonom in metodi. Ne bom se spuščala v to, kdo je starejši (pa-metnejši in šarmantnejši, bi pripomnil domači Srnjak), v opise začetkov skavtov v samostojni Sloveniji in bogato zgodovino sodelovanja s SZSO, saj bi si to zaslužilo samostojni zapis. Sreča, da se imamo, da se lahko bogatimo. Oboji izhajamo iz podobne skavtske tradicije, zato med nami ni kakšnih skavtskih kulturnih šokov. Vsaj večjih ne.

Začnimo z vzdušjem ob tabor-

nem ognju. Le kaj je lepšega, kot pa pod večer s kitaro zategniti eno po domače! Da so te domače praktično železni reperto-ar, ki je izjemno podoben "tu in tam", že vsaj nad deset let, je za-krivila ena izmed skavtskih knjižnih uspešnic (mimogrede, pripravljata se nova, prenovljena izdaja) ZSKSS. Skavtska pesmari-ca, ki je na skavtsko-glasbeni Olimp ustoličila Šiferjevega Martinovega lučka, v dolini tihi in Odo čmrlju. Saj veste, tista svetovno (skavtsko) znana o-tem, kako je fino "kakšno skavt-ko v srček zadet" (obvezno je ob tem potrebno oponašati malega amorčka z lokom in ciljati v svo-jo romanco).

So pa tudi razlike. Razlike, take kozmetične. Sploh ne bi opazili, če vas ne bi izrecno opozorila... Skavti iz Slovenije so neprimer-no številčnejši kot zamejski, zato je moj prvi stik s tukajšnjimi skavti, v času, ko sem še delala v skavtski pisarni v Ljubljani, iz-oval številne reakcije. Nobena ni bila zmerna. "Ti si en mito! Vau, plačana, da je skavtinja! (Strogo sem oporekala!) Pa to je sanjska služba! (Služba v administraci-ji.) Gotovo si vse dneve zunaj in postavljaš šotore!" (V bistvu ni-sem opazila, kdaj so se zamenjali letni časi.) Ko mi je končno uspe-lo razložiti, da sem normalno bitje, da se nisem kar rodila z rut-ko okoli vratu in da je delati za skavte vseeno nekaj drugega kot biti skavtinja, sem šele doživela tudi druga, običajna vprašanja, kot so tista o vremenu in počut-ju.

So tudi kakšne manjše, no, malo banalne ("Nič banalne!" opore-ka Srnjak) razlikice. Ne samo, da je bilo med skavti v Sloveniji ko-panje na vrsti samo, če smo po slučaju naleteli na kakšno reko, potu po nekaj dneh itak nisi več vonjal. ("Bljak", je polemičen zgoraj večkrat omenjeni, "higie-na pa taka!").

Marsikdo izmed zamejskih skav-tov tako kar ne more in ne more pozabiti vseslovenske Jambo-reeja, ki je potekal leta 2008 na Dolenjskem. Ja, pustimo to ob strani, da je takrat divjalo večdnevno neurje, ki jim je skoraj odneslo šotore, pustimo, da se je več dni družilo več tisoč skavtov na enem mestu, da je bil nepozaben žur, da so nastale šte-vilne skavtske glasbene klasike... Pomemben je – čokolino!

Ja, čokolino. Ker ob tem zopet naletimo na eno izmed že opisanih min "drobnicnih medkulturnih kulinarčnih razlik med "tu in tam". Čokolino za večerjo skoraj osem let nazaj je namreč razlog, da prične Srnjak še danes gledati kot ris in bi ga brez težav preimenovali v Besnega tigra.

Društvo Finžgarjev dom

Odlična Irena Deželak o učinkoviti komunikaciji

Včetrtak je Društvo Finžgarjev dom v sklopu niza Za osebno rast, vzgojo in boljše družbo gostilo izredno predavateljico, IRENO DEŽELAK. Polno dvorano poslušalcev je verjetno privabil predavateljicinih sloves, saj gre za poslovno mednarodno trenerko, direktorico podjetja Academia uspeha II, dvakratno dobitnico prestižne nagrade TOP 10 PREDAVATELJ ter najvišje nagrade na Treningu Dale Carnegie. Gotovo pa je številne poslušalce pritegnila tudi zanimiva tema o tem, KAKO IZBOLJŠATI UČINKOVITOST KOMUNIKACIJE V OSEBNIH IN POSLOVNIH ODNOSIH. Predavateljico je predstavila programistka Radia Trst A Elena Legiša. Dr. Irena Deželak je že s s svojim zanimivim in živahnim nastopom dala krasen zgled učinkovite komunikacije: pritegnila je pozornost vseh, jih tudi aktivno vključevala v razgovor, svoja dognanja pa krepila z navedbami iz znanstvenih del, s svojimi lastnimi izkušnjami, s ponazoritvami s sodobnimi audiovizuelnimi sredstvi.

Ni čudno, da je tema je vzbudila veliko zanimanja, saj gre za zelo pomemben argument, ki je predmet ogromno strokovnih raziskav. Kvalitetna komunikacija je namreč pomembna v vseh delavnih okoljih (npr. v podjetniškem okolju, na šolskem ali na zdravstvenem področju), pa tudi v družinskih in intimnejših, partnerskih odnosih, prijateljskih

stikih, skratka, v vseh medosebnih odnosih. Vedno in povsod komuniciramo; ko smo tiho, ali ko govorimo; ko govorimo v živo ali ko sporočamo v pi-

sni ali virtualni obliki. Skratka, ne moremo, ne da bi komunicirali, verbalno ali neverbalno. Navadno ljudje mislimo, da gre za večino, ki jo vsi obvladamo in je sama po sebi umevna. V resnici pa je je pomanjkljiva komunikacija zelo pogosto vir sporov, zamer in problemov v medosebnih odnosih, v družini ali na delu. Ugotovljeno je npr. bilo, da je v 60% primerov ločitev eden od partnerjev dal kot vzrok, da se "partner ne pogovarja".

Težave v komunikaciji izvirajo iz dejstva, da vsak sogovornik izhaja iz različnega okolja in da ima vsak svoje izkustveno polje; ko je torej prisotna pomanjkljiva komunikacija, vsak sogovornik razume sporočilo po svoje. Za pravilno in kvalitetno komunikacijo je najbolj odgovoren oddajnik; on je kriv, če sprejemnik ni razumel ali če ni prejel informacije. Sporočilo mora namreč biti jasno in dorečeno. Pogosto se dogaja, da povemo le "na pol" in si predstavljamo, da je druga oseba vse dojela. V tem primeru bo sporočilo zelo verjetno napačno razumljeno. (Kreganje med zakonca ma lahko izvira npr. iz navidezno banalnega dogodka, npr. zato, ker je mož ženi naročil, naj "tanka". Če tega žena ni

slišala, pomeni, da je bila napaka v njegovem komuniciranju, ker ni bil dovolj jaseen). Strokovnjaki za komunikacijo so ugotovili, da h kvalitetnejšemu sporazumevanju pomag-a, če uporabljamo povratno zanko (ali feedback), to je -ponovimo in povzamemo slišano ter s tem preverimo, ali smo pravilno razumeli sogovornikovo sporočilo.

ljudi- (most je za predavateljico metafora za odnos). Ko je "most" trden, lahko prenese tudi iskrene besede, ali dobronamerno kritiko prijatelja. Take mostove moramo stalno in vedno vzpostavljati s sogovorniki. Pedagog v šoli bo imel rezultate le, če bo z motečim otrokom vzpostavljaj mostove: iskal, kako bi ga valoriziral, skratka – s tem spreminjal tudi njegov odnos do šole. Starši najstnikov so odgovorni za "most": oni ga morajo vzpostavl-jati s svojimi otroki.

/str. 15
Anka Peterlin

Občine, v katerih živijo Slovenci, so še naprej na repu lestvice po osebnih dohodkih

Vse bolj zapuščeni, vse bolj revni

Občine, v katerih živijo Slovenci, so najbolj revne v videnski pokrajini. To je razvidno iz podatkov iz lanskih davčnih prijav (o osebnih dohodkih 2014), ki jih je pred kratkim objavilo Ministrstvo za ekonomijo in finance in uredil inštitut IRES. Na repu lestvice je Dreka, kjer je bil leta 2014 povprečni dohodek 11.815 evrov na osebo. Pomislite, da je bila Dreka tudi pred petimi leti zadnja, leta 2009 pa je znašal dohodek na osebo 15.031 evrov. Se pravi, de je po petih letih 3.216 evro manj, to je 21,39% manj. Na predzadnjem mestu je Forni di Sotto v Karniji, nato je kar pet naših občin. V Savodnji je bil

Špetru pa 19.117 na osebo. Najvišje sta vsekakor mesti Trbiž z 19.678 evrov na osebo in Čedad z 20.300 evri.

Gospodarska slika Benečije je še bolj črna, potem ko so šla v krizo podjetja Envigo RMS v špetrski industrijski coni, Vidussi in E. D. Impianti v Čedadu. 141 ljudi bo izgubilo delo in v med njimi je veliko Beneških Slovencev.

Treba pa je povedati, de dela na našem teritoriju na manjka. Na domači zemlji se lahko zasluži vsakdanji kruh, kot kmet, kot gozdar, kot obrtnik, turistični delavec in tudi kot kulturnik.

Sila kola lomi, pravi stara modrost. Ko more človek preživeti, dobi v sebi moč, pogum in pa-

morali s trebuchom za kruhom in bo Benečija še izgubila na prebivalstvu. To je zadnji udarec ekonomiji Nediških dolin in gre v nič veliko delo, ki smo ga naredili v Osemdesetih in Devetdesetih letih prejšnjega stoletja, da bi ustvarili delovna mesta pri nas, " je povedal za petnajststnevnik Dom.

"Potrebno je, da se občine Nediških dolin, Gorska skupnost, Pokrajina in vse ostale ustanove zavahnejo rokave. Rešitev teh problemov je delo vseh in ne samo sindikatov. Pa kaj more Gorska skupnost, če je že vrsto let po komisarsko upravo, in kaj se lahko naredi, če današnji župani imajo po glavi druga opravila in gledajo uničiti to,

leta 2014 povprečni dohodek 14.141 evrov na osebo, v Tipani 14.419, v Grmeku 14.434, v Srednjem 14.503, v Bardu 14.674. Samo štiri mesta višje je Rezija s 15.277 evrov na osebo, pet mest višje pa Podbonesec s 15.308. V Prapotnem je bil zaslužek leta 2009 15.975 evrov na glavo, v Ahtnu 17.123, v Svetem Lenartu 17.265 evrov na glavo, v Fojdi 17.284, v Nemah 17.364, v Tavorjani 17.506, v Naborjetu-Ovčji vasi 18.858, v

met. Iznajde veliko novih in lepih idej, ki so dobre zanj in tudi za celo skupnost. Vidi priložnosti, ki jih prej ni videl ali jih ni vzel v poštev.

V zvezi z zaprtjem podjetja Envigo RMS v špetrski industrijski coni se je oglašil dolgoletni špetrski župan Giuseppe Firmino Marinig, ki je zdaj podpredsednik Paritetnega odbora za slovensko manjšino.

"Priča smo zadnjemu dejanju v dolgi krizi. Naši ljudje bodo spet

kar so naredile naše uprave". Nekdanji grmiški župan Fabio Bonini v svojem članku v Domu poudarja, da je slovenska identiteta "edina moč Benečije". Treba je nanjo postaviti, saj končno tudi državni zakon za slovensko manjšino v 21. členu nakazuje finančno podporo za socialno in ekonomsko rast občin videnske pokrajine, v katerih je priznana slovenska manjšina.

U. D.

S 1. strani / Občni zbor Naša kriza je ...

Če smo ena od ustanov, ki ima jasno določeno vlogo znotraj širšega medijskega projekta, v katerem formiramo kadre, bomo poslovali na določen način. Če smo samo zato, da bomo krili Goriško, bomo poslovali na tretji način. Če pa ne bomo našli jasnega odgovora, se bomo morali odločiti, ali še naprej mislimo, da smo deželni subjekt, drugače bomo morali napraviti korak naprej in začeti delati kot v letih, preden je prišel denar. "Problem je tudi politična teža predstavnikov, ki delajo za nas", je še povedal Černic. "Vidim, da je politična teža organizacij, ki bi morale za nas lobirati, v odnosu do deželne vlade relativno nizka". Dejstvo je, da lahko računamo na nizko politično težo v odnosu do političnih ustanov. Edino "relativno pozitivno" je, da se en del - "tradicionalno nam nenaklonjenega sveta" - opredeljuje za to, da bi obstali. O tem so se jasno izrazili celo nekateri, "ki so se pred časom

opredeljevali, da bi mi postali podlistek Primorskega dnevnika".

Vidik, ki nas najbolj bremeni, je trenutno finančni. Ta kriza se odraža v strukturi stroškov, ki jih Zadruga ima. Ta struktura ne odraža naše sposobnosti, da bi sami ustvarjali prihodke in dosegli pozitivno ničlo. Stroški upravljanja so se znižali, stroški dela pa so zaradi svoje narave višajo. Če torej kdo ne poseže, se bo glavica zmanjšala, delnice bodo izgubile na vrednosti in posledice so hude, kot je to povedala tudi revizorka Valentina Pahor.

Odbor je v zadnjem letu investiral energije v organizacijo tečaja za usposabljanje osebja v luči reorganizacije dela, opravil je analizo delovnih procesov, sprejel notranje pravilnike, sprejel uredniške smernice, nazadnje se je posvetil reorganizaciji delovnih obveznosti. To pot je izbral, je dejal Černic, "ker nismo imeli druge možnosti". Da bi zaščitili obstoj delovnih mest, je odbor

sklenil znižanje delovnega urnika osebju (z izjemo časnikarjev). "Kot odbor smo naredili vse, kar smo mogli, da lahko Zadrugo rešujemo. Odtod dalje mora pomisliti kdo drug. Drugače: ali moramo grobo poseči v odpuščanje ali pa si postavimo vprašanje, če ima smisel, da Zadruga obstaja". Na občnem zboru so prisotni člani odobrili proračun 2016 in obračun 2015, razprava o naši krizni situaciji in številnih (bolj ali manj) povezanih vidikih je bila seveda dolga in tudi živahna. Vanjo so posegli predsednik SSO Walter Bandelj, pokrajinski tajnik Julijan Čavdek, občinska svetnica Marilka Koršič, podpredsednik Zadruga Marko Tavčar, predsednik KTD Damjan Paulin, naš odgovorni urednik Jurij Paljk in drugi. Ustno so bila dana neka zagotovila, ki dajejo upati, da leta 2016 ne končamo z rdečimi številkami, problem naše Zadruga pa s tem še zdaleč ni rešen. V pričakovanju jasnejših besed in smernic o tem, kakšno mesto in vlogo lahko ima Zadruga Goriška Mohorjeva v našem oz. deželnem prostoru, ostaja debata - za zdaj - odprta...

Slori

Nagradni natečaj 2016

Slovenski raziskovalni inštitut - SLORI razpisuje nagradni natečaj za ključna dela študentov **druge in tretje bolonske stopnje, diplome štiriletnih študijskih programov, magisterije in doktorate**. Natečaj je namenjen študentom, ki so v času natečaja opravili diplomski oz. podiplomski študij na družboslovnih področjih, s katerimi se ukvarja SLORI.

Z nagradami namerava SLORI spodbuditi mlade in perspektivne diplomirane strokovnjake k študijskemu izpopolnjevanju in raziskovalnemu delu oziroma k sodelovanju s Slovenskim raziskovalnim inštitutom pri raziskovalnih projektih.

Pogoji za prijavo

Na Slorijev nagradni natečaj v letu 2016 se lahko prijavijo kandidati, ki so:

- diplomirali/magistrirali/doktorirali na univerzah v Italiji, Sloveniji in drugih državah v akademskem letu 2014/2015;
- diplomirali/magistrirali/doktorirali na univerzah v Italiji, Sloveniji in drugih državah v akademskih letih 2012/2013 in 2013/2014, in sicer pod pogojem, da se niso prijavili na SLORIJEV nagradni natečaj v letih 2014 in 2015.

Kandidati lahko prijavijo naloge, ki predstavljajo pomemben ali izviren prispevek k pozna-

vanju slovenske skupnosti v Italiji, njene družbene strukture, funkcije v sklopu njenega naselitenega in družbenega prostora, njenih razvojnih procesov na družbenem, kulturnem, političnem, gospodarskem, pravnem in izobraževalnem področju, medetničnih odnosov, identitetnih in jezikovnih praks ter komunikacije. Naloge se lahko osredinjajo tudi na druge manjšinske študije, ki vsebujejo primerjavo s slovensko skupnostjo v Italiji. Ob oddaji prijavnega obrazca morajo kandidati v zaprti ovojnici z oznako "Nagradni natečaj SLORI za univerzitetne naloge 2016" priložiti še:

- a) fotokopijo osebnega dokumenta, iz katerega je mogoče razbrati kandidatove osebne podatke, državljanstvo in stalno prebivališče;
  - b) kopijo diplomske/magistrske/doktorske naloge;
  - c) kratko predstavitev obravnavane tematike (v obsegu največ ene tipkane strani), z navedenimi razlogi za njeno izbiro in pomenom zaključnega dela za slovensko skupnost v Italiji, z lastnoročnim podpisom in datumom;
  - č) kratek življenjepis.
- Izbor nagrajenih zaključnih del bo opravljen predvidoma v šestdesetih dneh od zaključka natečaja. Seleksijski postopek

predvideva preverjanje formalnih ustreznosti nalog in recenzijo ter oblikovanje strokovnega mnenja o nalogah, ki zadoščajo prijavnim pogojem. Izbor nagrajencev opravi znanstveni svet SLORI na podlagi recenzentskih mnenj in predlaga kandidate upravnemu odboru. Na sklep upravnega odbora ni pritožbe.

SLORI lahko najboljša prejeta dela tudi objavi. Del ne vračamo. Prejeta dela bo SLORI vključil v svojo zbirko univerzitetnih del. Po predhodnem dovoljenju kandidatov bodo dela na razpolago za vpogled širši javnosti.

Razglasitev nagrajencev bo potekala v septembru 2016.

Kandidati bodo o tem pravočasno obveščeni.

Prijavne obrazce s pogoji nagradnega natečaja je mogoče prevzeti na sedežu Slovenskega raziskovalnega inštituta - SLORI, Trst, Ul. Beccaria 6. Telefonska številka za dodatne informacije je 040 636 663, e-pošta pa info@slori.org. Besedilo natečaja je objavljeno tudi na spletni strani www.slori.org.

Rok za oddajo prijavnih dokumentacij je ponedeljek, 13. 6. 2016, na sedežu inštituta ali po pošti (s priloženim pismom, oddanim do vključno 13. 6. 2016).

Naloge (diplomske, doktorske) bo Slori nagradil s spodaj navedenimi denarnimi zneski			
STOPNJA ŠTUDIJSKEGA PROGRAMA	VIŠINA NAGRADE	ŠTEVILO NAGRAD	SKUPNI ZNESEK
univerzitetna diploma II. stopnje ali diploma štiriletnega študijskega programa ali magistrska naloga	400 EUR	do 2	800 EUR
univerzitetna diploma III. stopnje oziroma doktorska naloga	800 EUR	do 2	1.600 EUR

V maju

Benečija se pripravlja na "Giro"

Benečija se pripravlja na "Giro d'Italia". Nediške in Terske doline bodo v petek, 20. maja, prevzeli poklicni kolesarji, medtem ko bodo po istih cestah dva dni zatem, v nedeljo, 22. maja, vozili amaterji. Pričakovati je na tisoče ljudi, še posebno v vasi Matajur, v Kraju (Dreka), v Porčinju in v Podcerkvi, kjer bodo gorski cilji (Gran premio della montagna). To bo velik praznik športa pa tudi izjemna priložnost za turistično promocijo domačih krajev, ki jih bo televizija pokazala celemu svetu.

Občine in gorska skupnost so na delu, da bi asfaltirali in očistili svet ob cestah, po katerih bodo vozili kolesarji. Dežela Furlanija-Julijska krajina je v ta namen nakazala milijon evrov, videnska pokrajina pa 500 tisoč evrov. Turistična, športna in tudi kulturna društva so se združila v posebne komiteje, da bi za to priložnost "Gira" organizirali različne pobude, preko katerih bi gostje spoznali lepote Benečije. Savodnjska občina bo nagradila svojega občana, ki se bo predsta-

vil z najlepšo obleko. "Kot je bilo večkrat povedano, je treba poskrbeti, da se bo videlo, da sta v Nediških in Terskih dolinah jezik in kultura slovenska, -

beremo v petnajststnevniku Dom. Seveda bo to razvidno iz slovenskih tabel pred vasmi (a v občini Dreka in Ahten jih ni!). Treba pa bo pokazati slovensko identiteto tudi z drugimi pobudami. Lepo je, da je občina Grmek naredila napis tudi s slovenskim imenom, žalostno pa je,

da je komitej "Valli in rosa" pripravil majico samo z italijanskim napisom. Že marsikdo je prosil, naj pripravijo majice tudi s slovenskim napisom (tudi če bo ena sama dvojezična majica!). Upajmo, da bodo poskrbeli za to". Pri Mostu so ob vhodu v Benečijo postavili ogromen plakat s pozdravom kolesarjem. Tudi na njem slovenščina nima vidljivosti, ki bi se je zaslužila. Sicer je napisano »dobrodošli« med petimi

jezikami in »Nediške doline« spodaj desno. Dejstvo pa je, da h komitejem, ki v Nediških in Terskih dolinah pripravljajo spremene prireditve ob kolesarski dirki, ni pristopilo nobeno slovensko društvo ali organizacija, četudi so bila vrata odprta za vse.

Policija sumi, da je v novi Urgenci Bolnišnice v Novi Gorici umrlo več pacientov

V Evropi nezaupnica slovenski sodni in politični eliti!

V Sloveniji se kljub prazničnemu vzdušju in navadam ob obeleževanju 1. maja, praznika dela, ponavljajo spori in polemike iz prejšnjih let. Gre za že zdavnaj sporni 27. april, državni praznik, ki naj bi spominjal na začetek upora zoper okupatorja, v zelo oddaljenem letu 1941. Vemo, za kaj gre. Za del politike, zlasti tisto na oblasti, se je z ustanovitvijo Osobodilne fronte in z začetkom upora začel boj slovenskega naroda za osvoboditev in posledično za poznejši demokratični razvoj demokratično preurejene Slovenije. Nasprotno pa za politično opozicijo 27. april leta 1941 pomeni začetek komunistične revolucije, ki se je končala šele v letih 1990 in 1991, z ustanovitvijo samostojne in neodvisne države Slovenije.

Zaradi spornih izhodišč in zatiranje o 27. aprilu in drugih dogodkih med vojno in po njej, ki so v obeh političnih in ideoloških taborih čedalje bolj trdna, potekajo v Sloveniji različna obeleževanja in proslavljanja, na katerih je videti bodisi rdeče zvezde in druge simbole posameznikov in skupin, ki se razglašajo za dediče revolucije, pa tudi udeležence, ki zahtevajo spoštovanje in upoštevanje samostojne države, pri čemer se predstavljajo z zastavo in drugimi uradnimi oznakami in simboli samostojne

in neodvisne države Slovenije. Žal pa v Sloveniji sedanji politični procesi potekajo v smeri povečevanja nekdanje socialistične države in njene ureditve, česar naj bi se pričela končno zavdati in tudi ukrepati Evropska zveza. Pričela je zavračati kandidate za pomembne funkcije v povezavi, ki jih predlaga, in celo vsiljuje, sedanja slovenska oblast. Slovenija dokazuje, da je še vedno dru-

Sodnica Nina Betetto

Macuh. S prepričljivo večino evropskih poslancev pa je Evropa izrekla tudi nezaupnico Nini Betetto, podpredsednici Vrhovnega sodišča Slovenije, ki je poskušala postati sodnica Evropskega sodišča za človekove pravice. Premagal jo je odvetnik Marko Bošnjak, ki že prevzema funkcijo sodnika Evropskega sodišča za človekove pravice, ter se bo v naslednjih dneh preselil v Bruselj. Poraz Nine Betetto je zelo aktualen in pomenljiv zato, ker je ta sodnica sodelovala v vseh obravnavah zoper Janeza Janšo, ki pa jih je Ustavno sodišče pozneje zavrglo oziroma razveljavilo. Evropski poslanci so Betettovo domnevno veliko spraševali

gačna, seveda v negativnem smislu, od drugih demokratičnih držav, članic EU. Na spletni strani z naslovom Požareport smo prebrali, "da je Evropa rekla odločni Ne Alenki Bratušek, nekdanji predsednici vlade in nesojeni evropski komisarki in zavrnila tri nadzornike Nove Ljubljanske banke, to so Janko Gedrih, Anton Ribnikar in Andrej

o sodnem pogromu zoper Janeza Janšo, o zadevi Patria, in nasploh o kršenju človeških in državljanskih pravic Janeza Janše. Slovenski časniki so jo zaščitili, tako da sploh niso poročali o njenem porazu pri izbiri sodnika oziroma sodnice Evropskega sodišča za človekove pravice. Bralce je zavedla tudi Slovenska tiskovna agencija, časopis

Dnevnik pa je zapisal, da je Nina Betetto najboljša slovenska sodnica, na evropskem prizorišču "pa je postala žrtev desničarske, to je Janševe, zarote iz Slovenije".

Sodeč po zatrjevanju že omenjenega spleta v lasti in upravljanju opozicijskega urednika in novinarja, "bo naslednji kader slovenske vladne politične elite, ki ga bo svet enotno zavrgel, Danilo Türk". Bil naj bi "razvpiti samokandidat s podporo Cerarjeve vlade za novega generalnega sekretarja Organizacije združenih narodov".

V političnih razmerah in vzdušju, ki jih ustvarja in usmerja sedanja oblast, je zelo vztrajna tudi ministrica za zdravje Milojka Kolar-Cerarc, ki ji politični nasprotniki očitajo, "da je poden". Ni obiskala Splošne bolnišnice "Dr. Franca Derganca v Novi Gorici - mediji sledijo vsi po vrsti napačno imenujejo Šempetrski bolnišnica -, da je ne bi kakor koli povezovali s smrtjo pacienta v novi Urgenci bolnišnice. Primer pa ni preprost, hitro rešljiv in tak, da bi zadevo lahko kar skrili. Policija v Novi Gorici namreč sumi, da je v Šempetru zaradi napake umrlo več pacientov.

"Gre za eno najboljšežnejših kriminalističnih preiskav in za najhujša kazniva dejanja", ugotavlja Marino Pangos, vodja novogoriških kriminalistov in dodaja, "da preiskave izvaja več kot deset kriminalistov. Toda v bolnišnici so se v odgovor zaprli za svoje okope in zatrjujejo, da pri njih ni nihče kriv za tragedijo, zato tudi ne razmišljajo o odškodninski odgovornosti svojcem umrlega pacienta iz Kanala ob Soči. Svet bolnišnice si je tudi vzel pravico za odločitev, "da vodstvo do konca preiskave omeji stike in komuniciranje z javnostjo. Posledice te odločitve je občutil tudi avtor tega prispevka. Zaradi nenadoma nastalih posledic nekega zdravljenja sem zaman iskal pomoč v bolnišnici. Telefoni so

zvonili, nihče me ni bil pripravljen poslušati. Potem pa sem imel srečo, ko mi je neka medicinska sestra, žal ji ne vem imena, povedala, da mi bo pomagala. In res, po telefonu me je poklical dr. Andrej Gerljevič, zdravnik in kirurg, me oskrbel in sporočil, da mi bo poslal izvide zdravljenja. Tu pa se je zapletlo. Telefoni so spet molčali, nihče ni vedel ali hotel vedeti o izvidih, tako da je moral dr. Andrej Gerljevič ponovno posredovati, da sem končno prejel dodatne izvide o svojem zdravljenju. Morda tisti, ki mi štirinajst dni niso poslali izvidov zavidajo mlademu in uspešnemu zdravniku, ki je tudi znan kot "zdravnik z zlato roko". Zahvaljujem se vam poslani izvidov zavidajo mlademu in uspešnemu zdravniku, ki je tudi znan kot "zdravnik z zlato roko". Zahvaljujem se vam poslani izvidov zavidajo mlademu in uspešnemu zdravniku, ki je tudi znan kot "zdravnik z zlato roko". Zahvaljujem se vam poslani izvidov zavidajo mlademu in uspešnemu zdravniku, ki je tudi znan kot "zdravnik z zlato roko".

Fikfak zaposlene in slovensko javnost raje prepričuje, "da so zaključili interni nadzor po smrti poškodovanega bolnika in ugotovili, da nihče od osebja ni kriv za njegovo smrt".

Dr. Hubert Požarnik je v tedniku Demokracija zapisal, "da res velja, kar je v reviji Zrno dejal naš razumnik Justin Stanovnik, in sicer, da stojimo kot ljudje in kot narod pred odločitvijo ali-ali. «Torej ali politična in moralna zrelost ter narodna zavest, ali pa polom na celi črti. « Pritrjujejo mu mnogi. Med njimi je pravica in sindikalna funkcionarka Andreja Toš-Zajšek, ki opozarja, «da bo jutrišnji dan v Sloveniji lahko še bolj siv», pa sindikalni sekretar s področja trgovine, Ladij Rožič, ki ugotavlja, «da so v trgovinah problem tudi kamere in mikrofoni, ki snemajo skoraj vse zaposlene. « Dodaja še, «da pritiski nad ljudmi naraščajo. »

Matijan Drobež

Dr. Karlu Bonuttiju posebno priznanje

V petek, 22. aprila, so v večernih urah na posebni slovesnosti v lepi dvorani Zorana Mušiča v Bukovici nekdanjemu veleposlaniku Republike Slovenije pri Svetem sedežu, univerzitetnemu profesorju in slovenskemu kulturniku dr. Karlu

Foto B. Rusjan

Bonuttiju podelili posebno občinsko priznanje. Župan občine Renče-Vogrsko Aleš Bucik je podelil izredno nagrado Dr. Karlu Bonuttiju "za izredne dosežke, ki so bistveno prispevali k prepoznavnosti in ugledu lokalne skupnosti". Slavljenju je tudi podaril veliko monografijo slikarja Zorana Mušiča, ki se je prav tako kot dr. Bonutti rodil v Bukovici. Dr. Karlu Bonuttiju iskreno čestitamo tudi mi!

Pri predsedniku Republike Slovenije Borutu Pahorju pomembno srečanje S komisijo za prikrita grobišča premaknili meje za dosego sprave

Predsednik republike Borut Pahor je 19. aprila na pogovor sprejel člane vladne komisije za reševanje vprašanj prikritih grobišč pod vodstvom dr. Jožeta Dežmana. Kot je v izjavi po pogovoru ocenil predsednik Pahor, so v sodelovanju s komisijo počasi, mirno in brez velikega hrupa premikali meje mogočega za dosego sprave na simbolni in stvarni ravni. Zahvalil se je dr. Dežmanu in članom komisije za dosedanje sodelovanje in ocenil, da je to vztrajno in na trenutke tudi mučno delo obrodilo sadove. "Zdi se mi, da smo v zadnjih letih priče neki umiritvi, pomiritvi glede ran, ki jih je pustila druga svetovna vojna in čas po njej. Zdi se, da ljudje razumemo, da je čas vojne in čas miru in da je zdaj čas miru". "Opraviti moramo nekatera pietetna ravnanja, ki delajo to družbo bolj humano, bolj povezano in civilizirano, " je v izjavi po srečanju za STA ocenil predsednik republike. Prepričan je, da se celotna družba tudi po zaslugi dela komisije premika v tej smeri. Po oceni dr. Dežmana "smo v položaju, kakršnega nismo poznali".

Izpostavil je sprejetje zakona o prikritih grobiščih in pogrebu žrtev, predvsem pa politično okolje, v katerem komisija trenutno deluje. "Obstoječa oblast soglasno podpira projekt", je pojasnil dr. Dežman. Spomnil je tudi na Hudo Jamo in ocenil, da je breme te jame pred tem, da ga razrešijo. "Ministrstvo za delo je v soglasju z nami sprejelo odločitev, da se izkoplje vse žrtve, ki so še ostale v jaški, in da se posmrtni ostanki pokopljejo v parku spominov na pokopališču Dobrava v Mariboru. To je dogodek, o katerem pred časom ne bi mogli govoriti in prav gotovo je posledica vztrajnega in strpnega sodelovanja predsednika z drugimi ravnimi oblasti", je ocenil dr. Dežman. Prvo pot v parku spomina na pokopališču Dobrava je sicer odprl prav predsednik Pahor oktobra 2015. Dr. Dežman je kot ključno izpostavil to, da bodo lahko po novem zakonu v operativno delo vključili tudi organe ministrstva za kulturo. Spomnil je še na primer Celja, kjer bodo ob posredovanju evropske komisije ob ekološki sanaciji, ki jo načrtuje ministrstvo za okolje, opravili tudi sa-

nacijo grobišč na tem območju. "Brez velikih škandalov in posebnih primerov se je začelo vse to delovanje. S tem se bo odprlo to, kar je še posebej pomembno - intenziviralo se bo mednarodno so-

delovanje in s tem se bo breme tega velikega zločina razpršilo", je poudaril dr. Dežman in izpostavil, da so se leta 1945 na območju Slovenije znašle enote s celega Balkana, saj "Slovenci nismo ne glavni storilci ne glavne žrtve tistih časov".

"Kot je dejal predsednik Pahor, so vsa ta dejanja korak na poti k sožitju, ko se bomo z resnico o tistih hudih časih soočili. To bo pomenilo spoštovanje tako živih kot mrtvih, njihovega trpljenja in tu-

di njihovih dosežkov", je še povedal. V pogovoru so sogovorniki izpostavili napredek pri urejanju Hude jame, ob tem pa so se dogovorili tudi o konkretnih nadaljnjih korakih. Glede pokopa žrtev iz Barbara rova v Hudi Jami je dr.

Dežman izrazil željo, da bi pokop prve skupine opravili v sklopu dogodkov ob 25-letnici slovenske samostojnosti. Kot eno zahtevnejših nalog, ki jih še čakajo, pa je izpostavil sondiranje z jedrnim vrtnjem v rudniku Pečovnik. Predsednik Pahor je še poudaril, da spravo razume kot sožitje, stanje duha in družbe, kjer lahko ne glede na rane iz preteklosti živimo polno prihodnost skupaj. V sodelovanju s komisijo za prikrita grobišča so po njegovem pričanju mirno in brez velikega hrupa premikali meje mogočega, kar se prej morda ni zdelo mogoče. "Tako smo prišli do sklepov, ki zadevajo simbolne geste, kot je, recimo, spomenik sprave na Kongresnem trgu, kot tudi stvarne geste, med njimi ureditev Hude jame", je dodal. Pri pogovoru sta sodelovala tudi generalna direktorica direktorata za invalide, vojne veterane in žrtve vojnega nasilja pri ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Dragica Bac ter generalni direktor direktorata za notranji trg pri ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo Dušan Pšeničnik, ki sta v okviru teh ministrstev pristojna za področje urejanja grobišč.

Iz Društva Huda Jama so sicer sporočili, da so od ministrstva za delo zahtevali, da so pri izkopavanju posmrtnih ostankov v Hudi Jami in ostalih grobiščih prisotni tudi člani društva. Nasprotujejo upeljitvi mumificiranih trupel in okostij iz Hude Jame in poudarjajo, da se morajo vsi ostanki žrtev dostojno pokopati oziroma položiti v skupno grobnico s cerkvenimi obredi. Še pred pokopom pa se mora na željo svojcev ugotoviti njihovo sorodstveno pripadnost, v kolikor bi svoji to zahtevali, pa bi se po prepričanju društva pokop moral opraviti na pokopališču po želji svojcev. Na njihov dopis se je ostro odzval dr. Dežman. Pojasnil je, da trditve o predvideni upeljitvi ni resnična. Po razpisu, ki ga pripravlja ministrstvo za delo in v katerem sledijo sklepom komisije vlade za reševanje vprašanj prikritih grobišč, bodo posmrtni ostanki pokopani v Parku spominov na pokopališču Dobrava na Tezmem. Posmrtni ostanki bodo pokopani tako, da se bo vedelo, iz katerega dela Barbara rova so, je poudaril. "Z dopisom ste znova dosegli novo raven sporočanja, ki vas bo, če boste z njo nadaljevali, uvrstila med tiste, ki se norčujejo tako iz umorjenih kot njihovih svojcev, škodite pa tudi slovenski državi in narodu ter vsem, ki si prizadevamo, da bi v sožitju presegli boleče sledi zločinske zgodovine", v odzivu na sporočilo društva je še zapisal dr. Dežman.

Tržaški festival LINK v okviru nagrade Luchetta

O dobrem novinarstvu tokrat zares

Pretekli konec tedna je bila v Trstu odmevna večdnevna prireditev LINK, v okviru nagrade "Premio Luchetta in contra", ki je bila posvečena "dobremu novinarstvu". Od petka do ponedeljka so se zvrstili pogovori s protagonisti italijanskega tiska, dopisniki in reporterji iz raznih vojnih in drugih vročih žarišč, pod velikim šotom na Borznem trgu. Prireditelj, marketinško podjetje Prandicom, je ob podpori javnih in zasebnih pokroviteljev (Fincan-

teri, Dežele FJK, tržaške občine in trgovinske zbornice) uspel priklicati bogato pahljačo najrazličnejših profilov in uglednih imen tiskanih, RTV in spletnih medijev, pisateljev in strokovnjakov, ki so razgrnili pred številnim občinstvom (10 tisoč obiskovalcev v 4 dneh) res aktualne teme. K uspešni realizaciji so pripomogli: novinarska zbornica FJK, sindikat FNSI, Rai Radio1, Rai News24, deželna Rai in Il Piccolo.

Prvi, petkov dan je uvedel Gio-

vanni Floris, voditelj popularnih tv oddaj kot "DiMartedì" in prej "Ballaro". Predstavil je skupaj s predsednikom novinarskega sindikata FNSI Beppem Giulietti svojo zadnjo, delno avtobiografsko knjigo in poudaril pomen skupinskega dela. Tržaška, ne zgolj, pisatelja Pino Roveredo in Veit Heinichen, ki ju je intervjuval kolega pisatelj-novinar Pietro Spirito, sta govorila o mejah, ki jih ne sme biti, ne pri pisateljevanju, ne v družbi...

V teku večera so še nastopili

Časnikarka Federica Angeli

predsednica Dežele Serracchiani, s predstavnikom glavnega sponzorja in prvim možem Fincantieri Bonom ter direktorjem Piccola Possamaiei, urednika Skysport Paolo Condo' in Flavio Tranquillo s kolegom Giovanniem Marzinijem, predsednikom Pallacanestro Trieste in enem od pobudnikov festivala LINK in nagrade Luchetta, o novem pripovedovanju v športu.

Zanimiv je bil pogovor o novih strahovih in scenarijih, ki se porajajo ob neustavljivem valu buguncev, ob eskalaciji ISISa, povezanih terorističnih gibanj in privržencev ne le v Afriki, a tudi v muslimanskih "enklavah" na Balkanu in pri nas, ob pasivnosti Evrope, ki se je že začela v Srebrenici.

Kar je ugotovila Barbara Gruden, ena od vodilnih dopisnic RAI iz kriznih mednarodnih prizorišč, ki je začela novinarsko pot v Trstu, pri Primorskem dnevniku, dnevniku Trieste Oggi in sedežu RAI. Pogovarjala se je s časnikarjema skupie L'Espresso-Repubblica Gigijem Rivo in Attiliom Giordanom ter podravnateljem TG3 Giulianom Giubilejem.

Poseben kontrapunkt kolikor toliko resigniranemu razmišljanju pričevalcev mednarodnih tragedij je predstavljala interpretacija igralk Monice Guerritore Steinbeckovega znanega romana Sadovi jeze, ki je posebno aktualen v današnjem času velikih migracijskih tokov od revnega Juga proti bogatemu Severu. Knjige nisem prebral, pač pa videl prav tako klasično ekranizacijo Johna

Forda s Henryem Fondo. Kruto realistični in elegični toni črno-belih posnetkov, ki rekonstruirajo odisejane revežev, ki se peljejo iz Oklahome proti sanjami Kaliforniji za časa Velike depresije, so poučni o tem, kako je Rooseveltova Amerika konkretno na to reagirala. Ob suženjskih razmerah v improviziranih taboriščih na znameniti Route 66 vidimo v Fordovem filmu tudi vzorno urejeno, kjer državne oblasti ravnaajo z notranjimi migranti humano in učinkovito.

Umirjeno televizijsko-salonsko vzdušje pogovorov so osvežila nekonvencionalna vprašanja skupine novinarskih stažistov LINK, tržaških licejcev, ki so vseskozi sledili in pisali tiskovna sporočila o prireditvi. Ni tu prostora, da bi navedli še druga zanimiva imena in teme diskusij (psihologinja Gianna Schelotto, pisatelj Mauro Corona, ital. glasnik UNICEF Andrea Iacomini, časnikarji Pierluigi Battista, Toni Capuozzo, Antonio Di Bella, Franco Di Mare, Marcello Sorgi, dopisnik nizozemskega dnevnika "De Telegraaf" Maarten Van Aalderen, podjetnica Antonella Nonino. Časnikarji L'Espresso so govorili o aferi "Panama papers", zgodovinar Raoul Pupo o 25. aprilu, Paolo Rumiz pa o vračanju meja v Evropi. Zvečer so bili tudi dogodki, ki so mešali pričevanja in nove poglede iz sveta novinarstva z glasbo v živo, z gledališkim recitalom: npr. The River Journal Project o vzporednih zgodbah med reko Pad in Mississippijem, o legendarni veli-

kanki Rex... Popoln program sodelujočih na spletni strani www.luchettaincontra. it. oz. premio-luchetta. it.

Svojo besedo so imeli tudi znani krajevni časnikarji, predsednik deželnega sindikata Assostampa FJK Carlo Muscatello, Roberto Morelli, Marinella Chirico, Antonio Caiazza, Mauro Manzin, predsednik novinarskega krožka Pierluigi Sabatti. Ni pa ni bilo nobenega Slovenca, le urednik Primorskega dnevnika Alexander Koren je član žirije letošnje Nagrade Luchetta. V soboto so razglasili finaliste nagrade, ki jo bo podelila 30. junija v Trstu, na večeru "Naši angeli", Fundacija Luchetta Ota D'Angelo Hrovatin, po tri za vsako kategorijo: za najboljšo krajšo oz. daljšo reportažo, za najboljši članek v ital. oz. tujem tisku, za najboljši fotoposnetek.

Eden od lanskih nagrajencev, španski novinar Juan Manuel Lopez, je kmalu po prejemu nagrade, 11. julija, izginil v Alepu (Sirija) s kolegoma Angelom Sastre in Antoniom Pampliego. Zato je bil letošnji festival LINK posvečen njemu. V okviru nagrade Luchetta pa bodo podelili posebno nagrado v spomin na mladega furlanskega raziskovalca Giulia Regenija, ki je bil umorjen v začetku leta v Egiptu.

Uvertura s pogumno časnikarko iz Ostie Federico Angeli

Najlepša uvertura v novinarski festival LINK je bilo četarko srečanje, naslovljeno "Ogroženo informiranje", s časnikarko Federico Angeli in kolegom Alessandro Galimbertijem, ki so ga priredili tržaški novinarski krožek, novinarski sindikat in novinarska zbornica FJK.

Novinarka, ki se ukvarja s sodno kroniko za dnevnik La Repubblica, živi od julija 2013 pod varstvom karabinjerjev zaradi smrtnih groženj s strani mafijskih združenj. Raziskovala je namreč "racket", ki nadzoruje nekatera kopališča na ostijskem nabrežju, in je bila priča oboroženemu spopadu med tamkajšnjimi tolpmi in si je to upala prijaviti karabinjerjem.

/ str. 15
Davorin Devetak

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (13)

Mariza Perat

V zvezi z Marijino napovedjo, da se bodo orehi skvarili in bo grozdje segnilo, sv. Janez Bosko piše: "Leta 1849 so orehi vsepovsod slabo obrodili. Istotako se je zgodilo z grozdem. Na trtah so se pojavile glive in po vsej Evropi povzročile ogromno škodo, ki so jo občutili več kot 25 let, namreč od 1849 do 1874".

Izpolnila se je tudi napoved o smrti otrok izpod sedmih let. Leta 1847 je v vasi Corps in okolici umrlo 99 oseb, od teh 63 otrok. Te je nenadoma stresel mrz, začeli so se tresti in so po dveh ali treh urah umrli.

Novica o prikazovanju se je v vasi takoj razvedela. Melanija in Maksimin sta kar naprej morala ponavljati sporočilo nebeške Gospe. Ljudje so se jima čudili, saj sta med pripovedovanjem bila popolnoma spremenjena. Nič več nista bila groba, neuka in nevedna pastirja, ampak sta z velikim navdušenjem in tudi veliko gotovostjo pripovedovala o vsem, kar jima je Gospa naročila. Značilno je bilo, da sta kljub slabemu spominu točno ponovila tudi tiste dele sporočila, ki jih je Gospa izrekla v francoščini in sta takoj ugovarjala, če je kdo njune besede skušal spreminjati. Z enako gotovostjo sta odgovarjala škofom, teologom in bogoslovnim profesorjem, ki so jima v zvezi s prikazovanjem zastavljali težka in zamotana vprašanja. Va

takih trenutkih sta tudi sama postala teologa, ki sta s svojimi odgovori svoje zasljevalce spravljala v nemajhno začudenje in zadrego. Sama sta priznala, da se jima odgovori

Melanijina rojstna hiša v vasi Corps

bliskovito pojavijo v trenutku, ko jima zastavijo vprašanje in da niti onadva ne vesta, odkod jima besede prihajajo. V takih trenutkih se je jasno pokazalo veliko nasprotje med njunimi umskimi sposobnostmi in njunimi odgovori. Prav tako niso ničesar dosegli, ko so z raznimi zvijačami skušali iz njiju izvabiti skrivnost, ki sta jo vidca vsak zase prejela od Gospe. Takrat je

skrajno boječa Melanija postala neustrašena in odločna in je ostala trdna tudi takrat, ko so jo po več ur zaporedoma mučili z vprašanji, ki naj bi po njihovem mnenju bila v zvezi s prejeto skrivnostjo. Enako je ravnal Maksimin. Oba sta na ta

Maksimino rojstna hiša v vasi Corps

vprašanja vedno enako odgovarjala: "Gospa nama je to prepovedala!"

Ponujali so jima tudi denar, a sta ga oba odklonila.

Melanija in Maksimin sta že naslednji dan po prikazovanju, v nedeljo, 20. septembra, o vsem obvestila župnika v La Salette, g. Jakoba Perrina, modrega, pobožnega in požrtvovalnega duhovnika, ki je takoj spoznal, da otroka ne lažeta. Z dogodkom sta nato seznanila še nadžupnika v Corps, kamor je spadala župnija La Salette. Nadžupnik Mellin, razsoden in razgledan duhovnik, je v zvezi s prikazovanjem najprej imel pomisleke, s časom pa se je prepričal o iskrenosti obeh vidcev.

Za dogodek je izvedel tudi župan Peter Peytard, ki pa je v vsem tem videl le prevaro. Odpravil se je na Melanijin dom, da bi deklico pripravil do priznanja, da ni ničesar videla, in jo tako spraviti v zadrego, a se mu to niti najmanj ni posrečilo. Ponujal ji je celo denar, toda čeprav je njena družina bila skrajno revna, je deklica denar gladko odbila. Župana vse to sicer ni prepričalo, vendar si ni mogel kaj, da bi se ob vsem tem ne bil zamislil.

/ dalje

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (105)

HITRE VREMENSKE SPREMEMBE IN IMUNSKI SISTEM

Telesna temperatura predstavlja vitalni življenjski parameter za življenje in prav vsako živo bitje ima določen nivo naravne telesne temperature.

Kemijske reakcije v telesu, ki nam služijo za življenje, lahko potekajo samo na določeni telesni temperaturi. Tiste živali, ki so homeotermne, uporabljajo notranje mehanizme samouravnavanja telesne temperature (le-ta se med živalmi izrazito razlikuje) in si tako zagotovijo nemoteno izvajanje vitalnih procesov.

Pri človeku je normalna srednja telesna temperatura 37°, kar je sicer srednja vrednost, saj mnogo študij nakazuje na več različnih "normalnih" temperatur - variabilnost je ± 0,4 °C od 37°.

Pri človeku se center za uravnavanje temperature nahaja v hipotalamusu, ki prejema dražljaje od termoreceptorjev, slednji pa se nahajajo po celem telesu, kjer imamo globoke in površinske termoreceptorje. Le-ti so sestavljeni iz nevronov, občutljivih na temperaturne spremembe v primerjavi z izvirno temperaturo, ki je 37 °C. Človeški imunski sistem je sestavljen iz kompleksnega sistema, ki v prvo vrsto postavlja visoko specializirane celice z nalogo, da izniči

patogene napadalce, tako zunanje kot notranje, in ki ogrožajo zdravje našega organizma.

Imunski sistem deluje na dva načina: po eni strani nas ubrani in deluje preventivno proti boleznim s preprečevanjem, da bi virusi in bakterije prišli v naše telo. Po drugi strani pa preprečuje, da bi se ti patogeni napadalci naselili v našem telesu. Le-te ob vstopu in naselitvi v našem telesu imunski sistem napade, jih uniči in imunski spomin ohrani strategijo, s katero je napadalce premagal.

Imunski sistem je visoko inteligenten sistem, ki se razvija od 1. do 12. leta starosti, ko se ustvari tako imenovana imunska inteligenca. Pred tem obdobjem in po njem ga je vredno samo še krečiti, da bi bil močnejši, saj bo v tem primeru močno tudi naše telo. Imunski sistem uporablja organe in celice, ki predstavljajo prvo zaporo pred pa-

togenimi agenti: kožo in sluzi, žleze in mandlje, nosno votlino z dlačicami, oči in žleze solznice. Ne zgodi se vedno, da so te prve linije zaščite učinkovite in virusi ter bakterije vseeno vstopijo v telo. Takrat nastopijo novi akterji imunskega sistema, limfociti oziroma celice imunskega sistema, ki krožijo po krvi, in druge bele krvničke (levkociti), ki so sposobne razlikovati bolne celice od zdravih in jih tako lahko tudi uničijo.

/ dalje
www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 00000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRRES

ali IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 26. aprila, ob 14. uri

Pri morju je lepo

Caorle, mesto barv (2)

Plazlo sva z možem prehodila, in sicer po promenadi, ki pelje do Marina Santa Margherita. Morje, prostranost in valovi, ki jih mornik drobi v pesek. Vonj po soli in školjkah in nebo nekje tam, kjer se mivka konča. Enkratno lepa pokrajina, ko še ni turistov in lahko morje nemoteno pripoveduje svoje zgodbe. Vredno sprehoda, še posebno tisti kilometer ob valobranu, kjer nas spremlja jo obrabi in podobe izklesane v skale. V Caorlah se namreč vsako leto odvija kiparska kolonija "Scogliera viva" (Žive obalne čeri), na njej se zberejo kiparji in umetniki z vsega sveta, ki nato v čeri ob valobranu klešejo najrazličnejše skulpture. Te potem krasijo obmorsko promenado.

Mesta in obale je skoraj preveč za enodnevni izlet in z možem se nama nikakor ne da domov. Za konec sva si namreč pripravila dva izmed najlepših kulturnih spomenikov, stolno cerkev in slikovito cerkvico, posvečeno Angelski Materi Božji, ki se dviguje na pomolu nad mor-

jem. Za stolnico velja, da je ena najlepših na tem delu Jadranske obale. Zgrajena je bila okoli leta 1038, no pravzaprav naj bi jo bili tedaj dokončali, zanjo so značilni strog romanski slog in številna pomembna umetniška dela, ki pričajo, da je šlo veliko pomembnih mož mimo tega prelepega beneškega mesteca. Podoba "Zadnje večerje" pripisujejo baje Benečanu Gregoriju Lazzariniju, ki naj bi bil učitelj slavnega Tiepola. Zelo lepa je tudi zlata oltarna slika "Pala d'oro", za katero pripovedujejo, da jo je prebivalec Caorl podarila ciprska kraljica Caterina Cornaro v zahvalo, ker so jo z ribiškiimi ladjami rešili pred brodolomom daljnega leta 1490. Še nekaj je v notranjosti pomembnejših slik, vreden ogleda pa je tudi župnijski muzej, kjer je šest slik apostolov iz 14. stoletja in več dragocenih relikvij ter sakralne opreme.

Z možem sva se že na promenadi spraševala, ali je res ali se nama samo zdi, da zvonik ob cerkvi nekoliko visi v desno. Potemtakem ni treba do Pise, da vi-

diš viseč zvonik, sva razmišljala sama pri sebi. In kot kaže, je to tudi res. Visoki zvonik v bizantinskem slogu, ki je bil zgrajen sočasno s cerkvijo, je nagnjen za 1,4° v smeri vzhod-jugovzhod. Njegova lepota in višina že od daleč osvojata vsakega radovedneža. Visok je kar 48 m, valjaste oblike, pokriva pa ga stožčasta streha. Stene so opečnate in neometane, tako kot je značilno za te kraje. Izročilo pravi, da je med vojnami in nasilnim plenjenjem služil kot obrambni in opazovalni stolp, zagotovo pa lahko trdimo, da je eden izmed najlepših in najbolj ohranjenih bizantinskih zvonikov v tem predelu Jadrana. Sonce je že zahajalo, ko sva se z možem napotila proti parkirišču in proti zadnjemu kulturnemu spomeniku, cerkvici na

čereh. Svetišče je bilo tako, kot ga vidimo dandanes, zgrajeno nekje v sedemnajstem stoletju na mestu, kjer je bila prej cerkva sv. Mihaela. Pravijo, da so ribiči

v mreže ujeli kip Device Marije, ki je plaval na valovih. Pripeljali so ga do obale in odložili v bližini stare cerkve, ki je nato dobila ime po Angelski Materi Božji. Hoteli so ga, baje, prenesti v notranjost svetišča, a ribičem in ostalim meščanom, kljub vsem naporom ni uspelo težke podobe niti premakniti. Škof je zato poklical otroke, ki so zaradi svoje nedolžnosti kip premaknili brez vsakršne težave. Notranjost cerkve je zelo lepa, podoba na stropu pa prikazuje ravno reševanje kipa iz valov. Zanimivo je še znamenje na zunanem pročelju, ki spominja na čudež iz leta 1727. Tedaj je pobelesno in naraslo morje zalilo večji del obale, kljub temu da je bila voda visoko nad pragom svetišča, pa vanj ni vdrla niti kapljica.

Od pravljicnih Caorl sva se z možem poslovila pozno zvečer, s pljuči in srcem polni mi morja in obale. In z obljubo, da se še vrneva.

/konec
Suzi Pertot

Po šestih letih spet med elito

V Zgoniku spet vrhunski namizni tenis

Prejšnji teden se je športna srenja v Italiji veselila velikega uspeha. Namizno-teniške igralke Krasa Zadružna kraška banka so preko play-offa državne ekipe A2 lige po šestih letih v drugoligaški družini spet napredovale v najvišje italijansko tekmovanje. Za sabo imajo sijajno sezono, ki so jo kronale z dosežkom po dramatičnem finalu zaključnega turnirja najboljših v Terniju proti Molfetti iz Apulije. Prvenstvo zgoniških deklet, ki jih že štiri leta vodi slovaški strokovnjak Dušan Mihalka, je bilo naravnost izredno. V rednem delu so v svoji skupini zbrale osem zmag v desetih tekmah, dvakrat so gladko izgubile le proti bocenskemu Eppanu, ki je bil nato najboljši tudi v play-offu v Umbriji.

Ženska Krasova ekipa v Terniju (foto Boris Prinčič)

Drugo mesto v skupini je tako kot že nekaj let zapored prineslo krasovkam uvrstitve v končnico za napredovanje. Če so v zadnjih sezonah sprejele izpolnitev tega cilja kot češnje na torti ob koncu letnih naporov, pa so bile punce letos že v napovedih bolj bojovite, play-off so vzele kot nadgradnjo opravljenega dela, drugo mesto za Eppanom (po podaljšani končnici sta bila predvidena skupno dva prestopa) so videle kot čisto uresničljiv cilj. Na odločilni vikend so se zato primerno pripravile. V skupini so v

z dvema osvojenima točkama (in odločilno zmago) je bila veteranka Katja Milič, eno piko pa je doprinešla Eva Carli. Za Molfetto je igrala tudi tržaška Slovenka, nekdanja soigralka Krasovih deklet Ana Bržan, ki je ugnala Martino Milič. Veselje v Krasovem taboru je bilo, ko je na koncu popustila napetost, nepopisno. Po tihem so seveda vseskozi upale v podvig, morda pa v zadnjih letih tri izkušene pingpongašice (Katja letnik 1979, Martina 1984, Eva 1987, prvi dve tudi mami vsaka dveh otrok) niti niso več raz-

mišljale o tem, da bi se še kdaj merile s smetano italijanskega namiznega tenisa v A1 ligi.

Društvena uprava je medtem neuradno že dala vedeti, da bodo na igrišču priborjeno najvišjo ligo v prihodnji sezoni tudi sprejeli, se pravi da bo ekipa v njej sodelovala. Zagotovo brez tujk, pač pa s postavo, ki je klubske barve branila letos. Poleg omenjene udarne trojice (Katja in Martina sta bili med najbolj učinkovitimi posameznicami A2 lige) sta svoj prispevek ponudili še mlajši Claudia Micolauich, najbolj perspektivna mladinka v zgoniškem pogonu, in v manjši meri Tjaša Kralj. Najbrž bo ostal tudi trener Mihalka, ki opravlja zelo dobro delo in je med tekmovalkami priljubljen. Odbor Športnega krožka Kras pa bo seveda moral poleti predvsem novični prepotrebna sredstva za nastop v zahtevnejši konkurenci, v kateri je več gostovanj, igra pa se spet dejansko vsak drugi konec tedna, ne pa enkrat mesečno kot v A2. V A1 ligi tekmuje najboljših osem ekip iz države, dve sta s Sardinije. Ob velikem uspehu z izključno doma vzgojenim kadrom je Krasovim namizno-teniškim igralkam že čestital predsednik ZSSDI Ivan Peterlin, z njimi pa se iskreno veselimo tudi v našem uredništvu. Spremljati spet A1 ligo bo med drugim tudi novinarSKI iz ziv, v Zgoniku pa bo tudi za publiko moč vrhunski ping pong videti namesto enkrat v celem letu dejansko spet redno.

HC

Sveta birma v Pevmi

Foto Bumbaca

Sedemnajst mladih se je v Pevmi dve leti pripravljalo z g. Marijanom in go. Majdo na potrditev v veri. Slovesen prejem Sv. Duha je bil v nedeljo, 10. aprila. Nadškof Carlo Redaelli je mlade povabil, naj na stežaj odprejo srca Jezusu, ki trka nanje. Naj Mu velikodušno dajo na razpolago vse svoje talente pri gradnji Božjega kraljestva in s tem tudi svoje sreče. Svojo privolitve so izrekli: Andrej, Barbara, Fabijan, Eleonora, Federico, Gaja, Ivan, Jurij, Karolina, Liza, Luca, Majda, Petra F., Petra S., Tanja, Vanja in Francesca.

Z 11. strani

Odlična Irena ...

Temelj dobrega odnosa je iskrenost, spoštovanje, zaupanje. V takem odnosu bomo poslušali mnenje, tudi če je drugačno od mojega, saj zaupamo, da je dobro namerno. Kakšna je razlika med odnosom in vedenjem? Odnos je tisto, kar je v naši notranjosti: naša stališča, naravnost, miselnost, ali razpoloženje. Kar je v naši notranjosti, se zrcali v našem vedenju. Če se s kom ne strinjamo, se ne skregamo, ampak poskusimo pogledati skozi njegove/njene naočnike. Različnost nas bogati.

Moč komunikacije je ogromna, če jo znamo pravilno uporabljati. Prepričljiv je, kdor svoj odnos podpira tudi z vedenjem. Pri tem naj bi uporabljali filozofijo vrhunskih športnikov: ti imajo zelo jasen cilj; obenem pa se maksimalno potrudijo in naredijo vse, da ga dosežejo! Na vedenje lahko vplivamo kratkoročno (polica j z možnostjo, da nam da globo npr. vpliva na naše vedenje). Mnogo težje pa je vplivati na odnos: tu gre za dolgotrajno spreminjanje. Ko npr. otrokom nudimo eko- vzgojo, vplivamo na njihova stališča, na odnos do narave, na razmišljanje. Tisti, ki torej hočejo iti korak naprej, bodo začeli pri odnosih in stališčih. Kdor hoče vplivati na odnos, pa mora delati najprej na sebi, mora biti pripravljen tudi, da kaj izboljša; tudi npr. s tem, da se izobražuje na predavanjih, kot je bilo predavanje Deželakove. Znanstveno je dokazano, da odnos do življenja po 45 letu prinaša spremembe:

ljudje, ki imajo vseskozi pozitiven odnos do življenja, ki so se veselili življenja in ga sprejeli, so pri 80 letih še vitalni in polni zanimanj. Drugi pa z negativnim odnosom le škodijo svojemu lastnemu zdravju. Največja umetnost dobre komunikacije pa je po mnenju Deželakove v tem, da znamo narediti tako, da se drugi v naši družbi dobro počutijo (se počutijo npr. sprejete). Za to pa moramo tudi, tako v poslovnem svetu, kot tudi v medosebnih odnosih, znati prisluhniti drugim in razumeti, katere so njihove potrebe. V takem pristopu nam lahko postane vodilo misel matere Terezije: "Jaz ne znam vsega, kar znaš ti; ti ne znaš vsega, kar znaš jaz; skupaj pa lahko delava velike stvari!" Tudi tokrat je Društvo Finžgarjev dom posredovalo svojim obiskovalcem pozitivno misel ali vodilo: Deželakova je svoje predavanje zaključila z mislijo: zaradi vsega povedanega se imejte radi, veliko se smejte! Zadnje predavanje v tej sezoni bo na sporedu 5. maja, ko bo predaval priljubljeni specialni pedagog Marko Juhant.

S 14. strani

O dobrem ...

Pogumna časnikarka, doma iz Ostie, je prišla na sled zločinskim družinam, ki izsiljujejo krajevne gospodarske operaterje, ne le s streljanjem, a tudi s korupcijo in drugimi metodami. Omenila je vladujoče klanne Triassi, Fasciani in Spada. Po njenih prijavah in člankih je sodstvo sprožilo preiskavo, po kateri je bilo aretiranih 51 oseb, ki čaka na sojenje.

Mati treh majhnih otrok, živi že tri leta pod nadzorom in njeno življenje se je od takrat povsem spremenilo. Tudi v dvorani tržakega novinarskega krožka je bila v spremstvu varnostnikov. Povedala je, da tisti, ki ji grozijo, so še na prostosti in upa, da bodo kmalu obsojeni, tako da bo spet svobodna. Pa vendar, če bi morala še enkrat to storiti, bi vse to ponovila. Dobro obiskan pogovor, ki sta ga uvedla predsednik novinarskega krožka Pierluigi Sabatti in tajnik Assostampa FJK Alessandro Martegani, je vodil časnikar Sole 24 Ore Alessandro Galimberti, ki je predsednik združenja italijanskih kronistov UNCI. Povedal je, da so ko-

legico Federico Angeli sprejeli v vodstvo UNCI v znak podpore, saj je bila tudi tarča obrekovanj, s strani medijev in krogov, celo lažnih protimafijskih združenj, ki so povezani s kriminalom. Zato je bil govor tudi o spletnem obrekovanju in manipulaciji vesti preko socialnih omrežij, o neetični uporabi in objavljanju telefonskih prisluhov, ustrahovanju časnikarjev in medijev s civilnim pravnem itd. Naslednje srečanje Novinarskega krožka na spet aktualno vsebino o informiranju, politiki in družbi, z znanima časnikarjema Pierom Colapricom in Luigijem Ferrarello, bo 19. maja, ob 16. uri.

RUPA Praznik frtalje 2016

“Naša skupnost potrebuje mlade sile”

Čeprav temperature niso bile take, kakršne bi lahko pričakovali ob koncu aprila, pa je v ponedeljek, 25. aprila, v Rupi le stekel tradicionalni Praznik frtalje; v nedeljo popoldne je namreč program zaradi deževnega vremena žal odpadel.

V ponedeljek zjutraj so s sv. mašo počastili vaškega zavestnika sv. Marka, molili za zemljo in za spoštovanje stvarstva; praznik so obogatili pritrkavalci iz Štavra. Popoldne pa so sončni žarki že pred napovedanim začetkom praznika privabili na ploščad pod rupensko cerkev kar nekaj ljudi. Tri ljubke pesmice je najprej odpel vaški otroški pevski zborček pod vodstvom Zulejke Devetak, nato je pred mikrofonom stopil publicist in zgodovinar Vili Prinčič, ki je ob državnem prazniku predstavil tehtno in primerno razmišljanje. Ker v zadnjih letih ve-

liko raziskuje krajevne zgodovinske teme in veliko tudi objavlja, je osrednji del govora namenil krvavim dogodkom, ki so pred sto leti prizadeli večji del Goriške, tudi vasi ob Vipavi, kjer je potekal praznik. Govoril je o granatah, ki so padale, o porušeni vasi, številnih žrtvah spopadov in tifusa, celo o nobelovcu in angleškem pisatelju Rudyardu Kiplingu, ki se je poleti 1917 kot britanski vojak pomudil med Gabrjami in Rupo, pa še o begunstvu in vračanju tujcev, ki so našli rojstne kraje, podobne lunini površini... Ljudje so se temeljito lotili obnove, da bi čim prej usposobili obdelovalno zemljo in popravili porušene domačije. Kmalu nato so doživeli nastop fašizma, in vendar so še naprej govali svoj jezik in kulturo. Ob izbruhu druge vojne

se je vsa Primorska odločila za oborožen boj. “Žrtve so bile velike, a so slovenskemu in drugim svobodoljubnim narodom prinesle svobodo in moralne vrednote, ki jih moramo varovati in negovati tudi v današnjih, na prvi pogled demokratičnih ureditvah, ki pa so ponekod kar se da vprašljive”. Pomembno je ohraniti spomin na 25. april, dan vstaje in

osvoboditve, zlasti za mlajše rodove, ki o tistem obdobju vedo malo ali nič. Dne 27. aprila pa je pomemben dan za slovenski narod, saj je na ta dan leta 1941 bila v Ljubljani ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda. S tem dejanjem se je slovensko ljudstvo vpisalo med svobodoljubne narode in je dokazalo, da tudi mali narodi imajo pravico do svobode in življenja. Prav je, da se vse te vrednote prenesejo tudi na mlajše generacije, ki naj v njih najdejo vzporednice in spodbude za drugačno upornost in kljubovanje, ki naj se zrcali v kulturnih, športnih, humanitarnih in drugih zvrsteh človekovega udejstvovanja. “Naša skupnost potrebuje mlade sile, ki bodo, poleg

mladostne življenjskosti, nudile dragocen doprinos z novimi idejami, pobudami in sploh sodobnejšimi oblikami dejavnosti”. Rupenski praznik je pomemben, je nadaljeval Prinčič, ker ponazarja trdno voljo prebivalstva do ohranjanja ljudskih običajev in hkrati do utrjevanja narodne zavesti. Pomembno je gojiti najrazličnejše dejavnosti in krepiti kulturno raven ljudi, nabrane izkušnje prenašati na mlade rodove, ki so izpostavljeni negativnim vplivom in pritiskom. Zlasti bi morali nameniti skrb slovensčini, gojiti narodni ponos, vzljubiti slovensko kulturo in jezik!

Na programu Praznika frtalje je nato bil nastop Športno plesnega kluba DanceSportConnecting iz Nove Gorice, ki se je res lepo izkazal s skupnico najmlajših in še zlasti z mladima zagnanima plesalca Sofio in Alexom, ki se lahko ponašata z naslovom regijskih prvakov FJK v kategoriji mlajših mladincev v latinsko-ameriških plesih. Sledilo je tekmovanje v cvrtju najboljših frtalje, ena glavnih

Govornik Vili Prinčič

točk praznika: tokrat so tekmovali pretežno mladi, komisija (Stanislava Gravner, Miroslava Cerkovnik, Loredana Cibini) je ocenila osem frtalj. Na tekmovanju, ki ga je vodil Matjaž Pintar, sta se na tretje mesto uvrstili Petra Feri in Tina Balta, na drugo mesto Giulia in Karin, na prvo pa Zala, Sara, Beatrice in Vivian. Na sporedu je nato bil ples z duom Ivo&Marjan. Vsem gostom je seveda bil na voljo dobro založen bife s tipično (odlično!) zeliščno frtaljo in jedmi na žaru, ki so jih skrbno pripravljali prijazni člani društva Rupa-Peč. / DD

Od vedno ob in na morju doma!

Slovinci in morje

Slovensko ribištvo in pomorska dejavnost na slovenski obali od Trsta do Timave

Bruno Volpi Lisjak (1932), doma iz Trsta, pomorščak in raziskovalec pomorstva in ribištva Slovencev, se je po upokojitvi zakopal v tržaški diplomatski in državni arhiv in presenečen odkril večinoma prezrto in pozabljeno bogato pomorsko in ribiško preteklost Slovencev na Tržaškem ter jo predstavil v svojih številnih raziskavah in knjižnih delih (*Slovensko pomorsko ribištvo, Nenavaden lov na tune skozi stoletja v Tržaškem zalivu, Delamaris 1879-1999, Čupa, prvo slovensko plovilo in drevaki, Tržaško morje, Kraška obala, mesto in vasi, O zgodovini in dediščini slovenskega morskega ribištva idr.*). Na koncu je s sodelavci postavil prvi pomorski ribiški muzej na Slovenskem, to je v Sv. Križu pri Trstu. Odkril je npr. podatke, da je slovenska ribiška flota v obdobju svojega največjega razmaha sredi devetnajstega stoletja štela prek 400 plovil, ki so se kosala celo z znamenitimi “Čožoti”, to je z močnim ribiškim ladjevjem iz Chiogge pri Benetkah. Našel je podatke, da so Slovenci na Tržaškem imeli svoja pristanišča, svoje škevce ali ladjedelnice, da so bili ladjarji z lastnimi trgovskimi ladjami in pa ladjarski mojstri-tesarji, potapljači, gojitelji školjk, kapitani dolge plovice na ladjah avstrijskega Lloyda idr. Žal, je odkril tudi žalostne zgodovinske okoliščine, kako so iredentistični pritiski pod Avstro-Ogrsko, kasneje fašizem in po vojni nenaklonjenost tržaških lokalnih oblasti do Slovencev, pa naselitev optantov na Tržaškem počasi sesuli cvetoče slovensko ribištvo in ostalo pomorsko dejavnost in tudi usodno spremenili demografsko podobo mesta in njegove obale v škodo Slovencev in v korist romanskega prebivalstva. Po zatonu tega uspešnega obdobja slovenskega prodora na morje je Lisjak ocenil, da so športno-rekreacijske pomorske dejavnosti še edina možnost, da Slovenci na svoji tržaški obali ohranijo stik z morjem. Zato se je po upokojitvi z vsem svojim znanjem in energijami posvetil temu cilju. Tako je nastal klub Čupa v Seljanu, ki mu je bil Lisjak dolga leta na čelu in prek katerega je širil ljubezen do morja in vzgojil mlade jadralce, veslače idr. V kratkem času se je v klub vključilo nekaj sto članov, ki se danes smelo podajajo na morje s svojimi jadralskimi in drugimi plovili. Klub ima tudi svojo lastno

jadralno šolo, ki sodi med boljše v Italiji in dosega odlične rezultate na državnih in mednarodnih tekmovanjih. Mladi pomorščaki na ta način potrjujejo, da živijo v Tržaškem zalivu tudi Slovenci, pa čeprav na tekmovanjih nastopajo pod italijansko zastavo.

Lisjak v svojih zaključkih tudi ugotavlja, da, žal, velika večina Slovencev ne ve skoraj ničesar o slovenski obali od Trsta do Timave in o pomorski in ribiški preteklosti tržaških Slovencev. Žal vdano zaključuje, “da dobi človek občutek, kot da se Slovenija sama odreka svojemu etničnemu ozemlju”. V nasprotju s splošno

stavni del integralne narodove pameti. Vzrokov za to je več. Eden med njimi pa je prav gotovo tudi ta, da smo Slovenci v zadnjih stoletjih živeli v več različnih državah (Avstro-Ogrska, Kraljevina Jugoslavija, Italija, SFRJ idr.), in da so nam zgodovino pretežno pisali drugi. Začetek slovenske pomorske vojaške inteligence bi lahko postavili v avstroogrsko vojsko, v kateri smo Slovenci imeli 81 generalov-admiralov in od tega kar 31 admiralov, to je visokih poveljnikov pomorskih vojaških sil. V vojski Kraljevine Jugoslavije in JLA pa tudi 10 admiralov in, seveda, veliko število pomorskih vojaških častnikov nižje stopnje. Vse te osebnosti so vsaka na svoj način in na svojem področju prispevale k pomorski identiteti Slovencev in k naši prisotnosti na Jadranskem in drugih morjih sveta. Pretežno so bili to rodu Slovinci, nekaj pa tudi tujcev, ki jih je

postavili temelje kasnejšega slovenskega trgovskega ladjevja. Leta 1961 je iz več manjših ladjedelnice začela poslovati Ladjedelnica Piran, ki se je kasneje preselila v Izolo. S podpisom Londonskega memorandumu leta 1954 in z njim povezane izgube Trsta so bila od zaveznikov dosežena določena finančna sredstva za gradnjo novega pristanišča v Kopru, kar je bila ena ključnih odločitev v zvezi s pomorsko usmeritvijo Slovenije. Nalogo je prevzela Vodna skupnost Koper pod vodstvom Danila Petrinje in dne 7. 12. 1958 je bila koprška luka svečano odprta. Sledila je izgradnja železniške proge Koper-Prešnica, po kateri je leta 1967 zapeljal prvi vlak. Velja pri tem posebej poudariti, da sta Luka Koper in njena železnica nastali ob nasprotovanju zveznih oblasti, kjer so na prometnem ministrstvu vedrili kadri s konkurenčne Reke, in nasprotovanju dela slovenske politike, ki je v svoji ozkosti in lojalnosti do Beograda menila, da za slovenske potrebe zadoščata pristanišči Trst in Reka. Zgradila jih je predvsem primorska trma, in to z lastnimi sredstvi in brez podpore federacije, čeprav je splošno znano, da izgradnjo luške in železniške infrastrukture praviloma financirajo države iz nepovratnih sredstev. To vse je eden od mnogih dokazov, da Ljubljana v svoji celinski miselnosti doslej ni znala primerno ovrednotiti geostrateškega položaja Slovenije. Kot to dokazuje tudi neodgovorno poigravanje slovenskih vlad s projektom drugega tira Koper – Divača, ki je bil že leta 1996 proglašen za prioriteten strateški projekt Slovenije, a po dveh desetletjih ugotavljamo, da nismo še nikamor prišli. Pred 150 leti je bila 570 km dolga železniška proga Dunaj – Trst zgrajena v 15 letih. V kratkem času je Luka Koper postala eno najuspešnejših severnojadranskih pristanišč ter je v nekaj desetletjih pustila za seboj Reko in celo Trst, če odmislimo tekoče tovore (nafto idr.). In v nasprotju z izjavo resornega ministra, da naj bi bila Luka Koper zgolj “povprečno srednje veliko slovensko podjetje”, mu s slikovitimi besedami iz Luškega glasnika sporočamo, da je to “državica s svojimi 70 kilometri cest in 30 kilometri železniških tirov ter s carino na svojih mejah”, pa da deluje v njej prek 360 gospodarskih in pravnih subjektov z več kot 4000 zaposlenimi, in da je po površini kakih petkrat večja kot staro koprsko mestno jedro. V povojnem času je v Izoli, mestu ribje industrije, nastalo tudi slovensko ribiško ladjevje. Zanj je imel velike zasluge zamejski rojak Franc Štoka, doma iz Kontoveca pri Trstu, ki ima ob izolskem mandraču tudi spomenik. Ribjo industrijo v Izoli smo po vojni sicer poddedovali, vendar je Bruno Volpi Lisjak v

svoji raziskavi o nastanku ribje industrije ugotovil, da je prva uspešna tovarna za predelavo rib v srednji Evropi delovala v Devinu, na slovenskem ozemlju, s slovensko delovno silo in z ribami, ki so jih lovili Slovenci in lastnem morju. Sledila je izgradnja najprej prve slovenske marine, in sicer Marine Portorož (1987), za njo Marine Koper (1990) in nato še Marine Izola (1995). Z izjemnimi dosežki se lahko pohvalijo tudi slovenski veslači in jadralci. Na Barkovljanki (Barcolana), eni najbolj elitnih jadralskih regat Sredozemlja, na kateri sodeluje tudi po 2000 jadrnic iz evropskih in drugih držav in jo obišče tudi do 100.000 gledalcev, se npr., z izjemo kake regate, že dolga leta izmenjujejo na prvih mestih koprška jadrnica Maxi Jena, plod slovenske pameti, s slovensko posadko in krmarjem Mitjo Kosmina, ter jadrnica Esimit Europa, projekt slovenskega zamejskega poslovneža Igorja Simčiča, s slovenskim krmarjem Vasilijem Žbogarjem in mešano slovensko-evropsko posadko. Ne nazadnje smo iz predhodnih izobraževalnih ustanov leta 1996 postavili na noge današnjo Fakulteto za pomorstvo in promet, ki nam vsako leto izobražuje pomorščake, ki na domačih in tujih ladjah plujejo po vseh morjih sveta ali pa se vključujejo v pomorske dejavnosti na kopnem, kot so pristanišče, luška kapitalnija, pilotaža, špedicije, pomorske agencije in drugo. In na koncu se lahko pohvalimo tudi z našim Pomorskim muzejem Sergej Mašera iz Pirana, ki mu je uspelo zbrati, ohraniti in predstaviti javnosti mnoge materialne, pisne in druge dokaze o pomorski preteklosti Slovenske Istre. Skratka, dosežki, ki so verjetno presegle vsa naša pričakovanja, ki jim ni para v okolici, in na katere smo lahko ponosni. Bruno Volpi Lisjak opozarja, “da bi ustrezno ovrednotenje naše obmorske zgodovine sčasoma pozitivno vplivalo na splošno miselnost naroda in na odnos naših politikov do pomorskih zadev”. Kot poučen zgled navaja Švico, “ki nima morja, ima pa močno trgovsko mornarico s švicarskimi ladjarji. In ker se Švicarji zavajajo gmotnih koristi in pomembnosti dejavnosti, povezanih z morjem, sedaj ustanavljajo še ministrstvo za pomorstvo”. Zato je treba, kot je to Lisjak nekje lepo zapisal, najprej “narodu vrniti to, kar mu je bilo odvzeto, to je zgodovinski spomin na našo pomorsko preteklost”. Nato pa “začeti trdo delati v šolah vseh stopenj, od osnovne do univerze. Tudi pisni mediji, radio in televizija bi morali načrtno skrbeti, da se javnost seznanja tako z našo pomorsko preteklostjo kot tudi s sedanostjo”. Narod, ki da kaj nase, ceni svoje dosežke in poskrbi, da se spomin nanje prenaša na bodoče rodove.

Milan Gregorič

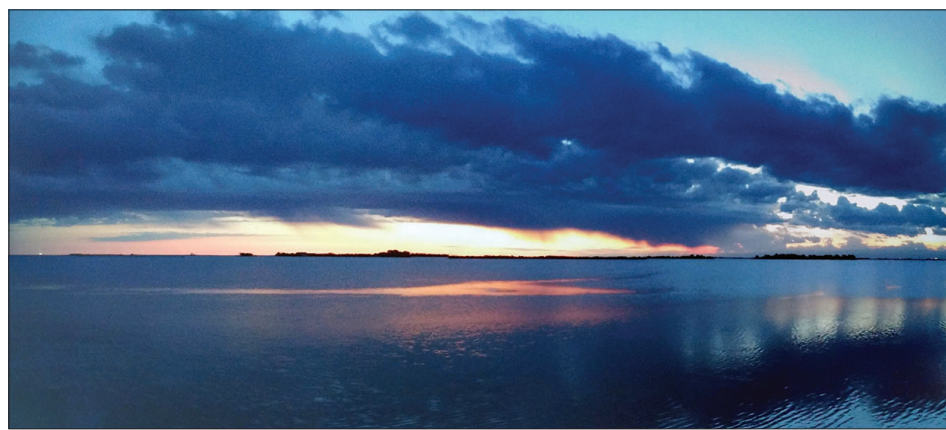

Foto JMP

prakso, ko “pametni in daljnovidni državniški štiti svoje ozemlje, kulturo in jezik pred svojim pragom, izven državnih meja, s pomočjo sonarodnjakov, ki tam živijo”. Lisjak opozarja, da je ta nevednost prisotna tudi v slovenskih intelektualnih in političnih krogih, kar se kaže negativno tudi v naših mednarodnih odnosih. “Medtem ko npr. slovenski geografi, geologi, arheologi in celo krasoslovci ne posegajo prek Sežane do morja, ker da to ni naše, pa, nasprotno, vse italijanske zemljepisne karte segajo do Postojne in vključujejo celotno Istro... Njihove znanstvene in državne ustanove pa vlagajo ogromna sredstva za reševanje, ohranjanje in ovrednotenje italijanske kulture in italijanskega jezika na slovenskem in hrvaškem ozemlju”.

Prezrta in pozabljena slovenska pomorsko-vojaška inteligenca
Marjan F. Kranjc (1935), generalmajor JLA, avtor knjige *Slovenska vojaška inteligenca* (Grafis Trade, Grosuplje, 2005) ugotavlja, da je bila, med ostalim, tudi slovenska pomorska vojaška inteligenca prezrta in v veliki meri izbrisana iz narodovega spomina, pa čeprav je tudi ona se-

življenje zaneslo na slovensko ozemlje, ki so govorili naš jezik in delili usodo slovenskega naroda. Častnike slovenskega rodu s činom admirala najdemo tudi v vojnih mornaricah drugih držav, npr. enega v angleški in tri v ameriški vojni mornarici. Ameriškega Slovincu in admiralu Ronaldu Zlatoperju so npr. zaupali nič manj kot poveljstvo Pacifiške flote. Podobno, kot je bilo rečeno v primeru pomorske in ribiške preteklosti tržaških Slovencev, bi lahko rekli tudi za našo pomorsko vojaško inteligenco, da jo je namreč treba vključiti oz. vrniti v zgodovinski spomin našega naroda.

Razmah slovenskega pomorstva po drugi svetovni vojni

Velik trenutek v naši pomorski usmeritvi smo Slovenci doživeli po drugi svetovni vojni, po priključitvi Cone B Svobodnega tržaškega ozemlja Jugoslaviji leta 1954. V zborniku Izvestja Pomorskega muzeja Piran, 2009 lahko zasledimo Iz razprave Nadje Terčon (*Razumeti pomen morja. Zgodovinski pregled pomorstva in pomorskega prometa v severozahodnih istrskih mestih*), naslednje podatke. Leta 1954 smo z ustanovitvijo Splošne plovice